

Najaarsnota 2026

Provinciale Staten
Woensdag 11 november 2026

Ons kenmerk: DOS-2025-0004773
 PZH-2026- 897669285

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Samenvatting.....	3
Leeswijzer.....	5
Bestuurlijke inleiding	7
Financieel beeld	8
Ambities.....	32
Ambitie 1 Samenwerken aan Zuid-Holland.....	33
Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland	38
Ambitie 3 Schone energie voor iedereen.....	47
Ambitie 4 Een welvarend Zuid-Holland.....	56
Ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw	69
Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland	80
Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland.....	88
Overzicht Algemene middelen en Organisatie.....	97
Overzicht Algemene middelen	97
Overzicht Organisatie	101
Paragrafen.....	106
Paragraaf Arbeidscapaciteit (loonkosten en inhuur)	107
Paragraaf Bedrijfsvoering	110
Paragraaf Subsidies	111
Bijlagen.....	131
Bijlage 1 Reserves.....	132
Bijlage 2 Overlopende passiva (OVP)	137
Bijlage 3 Prognose gereedmelding investeringen.....	143
Bijlage 4 Statenbesluit	144
Bijlage 5 Moties en amendementen	145
Bijlage 6 Afkortingenlijst.....	147

Samenvatting

Leeswijzer

Opzet van de Najaarsnota

Dit is de Najaarsnota 2026. Dit is, na de voorjaarsnota, het tweede moment waarmee we de begroting bijstellen in het boekjaar 2026. In november 2026 behandelen Provinciale Staten de najaarsnota in een Statenvergadering. Het samenstellen van de najaarsnota duurt een aantal maanden, mede door het zomerreces. Het gevolg is dat veel van de nu opgenomen bijstellingen zijn gebaseerd op de stand van zaken van mei/juni. In het onderdeel '[Eventuele mee- en tegenvallers](#)' staat daarom een toelichting op ontwikkelingen die een mogelijk financieel effect hebben en die pas bij de jaarstukken 2026 zichtbaar worden.

Deze najaarsnota bevat bijstellingen die starten in het boekjaar 2026. Waar de ontwikkeling invloed heeft op de jaren ná 2026 hebben we deze ook in de najaarsnota verwerkt. Een voorbeeld is de ontwikkeling van de uitkering uit het provinciefonds. Deze meerjarige bijstellingen krijgen in de 3e W-vraag 'Wat mag dat kosten?' in de ambities een uitgebreide toelichting.

In deze najaarsnota presenteert het college van Gedeputeerde Staten (GS) het actuele financieel perspectief en het meerjarenbeeld dat daarvan het gevolg is. Dat meerjarenbeeld is het startpunt voor de Begroting 2027. Die begroting bieden we tegelijk aan met deze najaarsnota aan Provinciale Staten. In die begroting zijn verschillende voorstellen opgenomen die het meerjarig financieel beeld beïnvloeden ten opzichte van de stand die in deze Najaarsnota is opgenomen. Wij adviseren om de Begroting 2027 te lezen voor de omvang van de begroting ná 2026 en het begrotingssaldo van die jaren.

Voor de najaarsnota en de begroting geldt dat ze zelfstandig leesbaar moeten zijn, ook op de [website](#). Een aantal onderdelen komt om daarom terug in dit document zonder dat er een wijziging is. Het levert wel een papieren boekwerk op dat vrij dik is.

Waar zijn de bijstellingen opgenomen?

Provinciale Staten voeren hun budgetrecht uit op de doelen. Daarom stellen Provinciale Staten de budgetwijzigingen vast zoals die staan binnen de ambities onder de 3e W-vraag: 'Wat mag dat kosten?'. Als het nodig is, staat er ook een beleidsmatige toelichting bij de 2e W-vraag: 'Wat gaan we doen om dit te realiseren?'.

Als er geen wijzigingen zijn ten opzichte van de begroting dan staat dat er met een standaardzin opgenomen.

Opbouw van een ambitie

De ambities in de documenten van de Planning & Controlcyclus hebben een uitwerking op 3 niveaus (de 3 W's):

- Beleidsdoelen (PS) - 1e W-vraag: **Wat** willen we bereiken?
- Beleidsprestaties (GS) - 2e W-vraag: **Wat** gaan we doen om dit te realiseren?
- Hoeveel middelen zetten we daarvoor in - 3e W-vraag: **Wat** mag dat kosten?

Provinciale Staten stellen de uitwerking van de ambities en beleidsdoelen vast. Met daarbij de middelen die voor de beleidsdoelen beschikbaar zijn. Gedeputeerde Staten stellen de uitwerking van de beleidsprestaties vast en de middelen die daarvoor beschikbaar zijn.

Classificatie bijstellingen

In deze najaarsnota zijn verschillende bijstellingen opgenomen. Per bijstelling voegden we een classificatie toe in de toelichting op de 3e W-vraag 'Wat mag dat kosten?'. Daarmee willen de najaarsnota leesbaarder maken en PS ondersteunen bij hun besluitvorming.

Classificatie	Toelichting
Nieuw besluit (Nieuw ter besluitvorming)	Dit gaat om bijstellingen die het gevolg zijn van nieuw beleid. Dit nieuwe beleid is voor niet eerder vastgestelde doelen of activiteiten of voor middelen om deze doelen te bereiken. 'Nieuw' wil in de praktijk zeggen dat wij deze activiteiten nog niet doen en dat wij hier nog geen middelen voor beschikbaar hebben gesteld. In deze categorie namen wij ook begrotingswijzigingen op over de bijstelling van bestaand beleid. Deze wijzigingen bestaan uit intensivering of heroverweging/scopewijzigingen. Het gaat om het bijstellen van activiteiten of om het inzetten van middelen binnen een bestaand takenpakket. Doel is het bereiken van vastgestelde doelstellingen.
Bestaand beleid	Dit gaat om bijstellingen die het gevolg zijn van Statenvoorstellen, moties of amendementen die eerder in PS zijn aangenomen. Deze verwerken we nu financieel-administratief in deze najaarsnota. Dit gaat om bijstellingen door indexeringen, doorschuiven van middelen, autonome ontwikkelingen, etc. Hieronder valt ook de aframing van bestaande budgetten.

Getalnotatie (v) en (n)

In de toelichting op de 3e W-vraag 'Wat mag dat kosten?' geven we per bijstelling in de titel aan wat het financiële effect van die bijstelling is. Daarbij geldt:

- Een (v) betekent dat de lasten worden verlaagd en/of de baten worden verhoogd.
- Een (n) betekent dat de lasten worden verhoogd en/of de baten worden verlaagd.

Per bijstelling geven we vervolgens aan hoe dit financiële effect wordt verwerkt. Het kan bijvoorbeeld verrekend worden met een daarvoor ingestelde reserve, een bijbehorende specifieke uitkering of met het begrotingssaldo.

Lastencategorieën

In deze najaarsnota geven we in het samenvattend financieel beeld inzicht in de opbouw van de lasten via een grafiek. Datzelfde doen we bij elke ambitie bij de 3e W-vraag 'Wat mag dat kosten?'.

Vanaf de najaarsnota 2026 zijn de kosten voor externe inhuur overgeheveld van Overige lasten naar Arbeidskosten, zodat deze beter aansluiten bij de paragraaf Arbeidscapaciteit.

Voor een consistente vergelijking zijn ook de vergelijkende cijfers met terugwerkende kracht aangepast aan deze gewijzigde rubricering.

De lasten verdelen we daarbij in 4 categorieën:

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkosteninformatie zoals opgenomen onder A en de inhuur externen onder B in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten: dit gaat om de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan vooral andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën. Dit gaat om dagelijks onderhoud, beleidsmatige onderzoeken, software licenties, storting in voorzieningen, afwaarderingen van aangekochte gronden, te betalen belastingen, gas/water/licht en verschillende overige uitgaven.

De categorie 'subsidies en inkomensoverdrachten' vormt een omvangrijk deel van de provinciale begroting. In deze categorie zijn de lasten begroot van subsidies. Hieronder zit ook de concessie voor het openbaar vervoer. In de categorie staan ook de bijdragen die de provincie verstrekt aan andere overheidsinstellingen, zoals de omgevingsdiensten. Dergelijke bijdragen heten in de verslaggevingsregels (lv3) 'inkomensoverdrachten'.

Bestuurlijke inleiding

Dit is de Najaarsnota 2026, de tweede bijstelling van de Begroting 2026. In deze bijstelling leggen we verschillende wijzigingen ten opzichte van de aangepaste Begroting 2026 vast.

Deze keer voeren we een aantal kleine wijzigingen ten opzichte van de aangepaste Begroting 2026 door. Deze bijstellingen komen met name door het verplaatsen van kosten die voor 2026 geraamd zijn, maar in 2027 gemaakt zullen worden. Dit komt onder andere doordat werkzaamheden voor subsidies pas in 2027 uitgevoerd gaan worden.

Met deze bijgestelde begroting blijven we hard werken aan onze ambities voor een krachtig Zuid-Holland.

Het college van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland
September 2026

Financieel beeld

Samenvatting

In de Najaarsnota 2026 verwerken we de beleidsmatige en financiële wijzigingen ten opzichte van de Voorjaarsnota 2026 en lichten we deze toe. De bijstellingen in deze najaarsnota komen door:

- a) autonome ontwikkelingen (zoals provinciefonds, extra bijdragen vanuit het Rijk)
- b) verschuivingen in planning
- c) ontwikkelingen die bij het opstellen van de Voorjaarsnota 2026 nog niet genoeg duidelijk waren.

In deze najaarsnota staan verschillende bijstellingen met een meerjarig financieel effect. Deze bijstellingen volgen vanuit bijgewerkte planningen en de beschikbaarheid van daaraan gekoppelde financiële middelen die we verwachten. Ze dragen bij aan een realistische begroting en daarmee een hogere realisatiekracht. Per saldo daalt de omvang van de lasten in deze najaarsnota van € 1.235,1 miljoen bij Voorjaarsnota 2026 naar € 1.191,9 miljoen in deze najaarsnota. Deze afname van € 43,2 miljoen komt overeen met een bijstelling van ruim 3,5%. In het onderdeel '[Eventuele mee- en tegenvallers](#)' leggen we uit welke ontwikkelingen nog invloed kunnen hebben op de realisatie in de Jaarrekening 2026.

Financieel totaalbeeld

In het financieel totaalbeeld laten we het gewijzigde totaalbeeld zien van de begroting na vaststelling van de Najaarsnota 2026. Ook staat er een overzicht van de voorgestelde wijzigingen per ambitie. Dit is uitgesplitst naar exploitatie en reservemutaties. Ook geven we inzicht in hoe de investeringen ervoor staan en welke middelen we uit gaan geven aan groot onderhoud (voorzieningen).

Exploitatie

In de najaarsnota staat een totaal aan lasten van € 1.191,9 miljoen. De baten bedragen € 1.088,8 miljoen. Het verschil van € 103,1 miljoen wordt gedekt door de inzet van bestemmingsreserves en de algemene vrije reserve.

(bedragen x € 1 miljoen)	Lasten	Baten	Saldo lasten en baten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Mutaties reserves	Resultaat
1 Samenwerken aan Zuid-Holland	34,7	0,4	34,3	0,0	0,0	0,0	34,3
2 Bereikbaar Zuid-Holland	443,6	26,9	416,7	2,7	37,5	-34,8	381,9
3 Schone energie voor iedereen	51,0	10,6	40,4	3,0	28,0	-25,0	15,4
4 Een welvarend Zuid-Holland	83,3	4,8	78,5	1,4	7,2	-5,8	72,7
5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw	220,6	54,7	165,9	43,5	84,2	-40,7	125,2
6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland	68,5	6,9	61,6	5,8	40,1	-34,3	27,3
7 Gezond en veilig Zuid-Holland	125,0	13,8	111,2	0,6	9,1	-8,5	102,8
- Overzicht Organisatie	160,3	7,6	152,7	0,0	0,0	0,0	152,7
- Overzicht Algemene middelen	4,8	963,0	-958,2	75,6	29,6	46,1	-912,2
Totaal	1191,9	1088,8	103,1	132,5	235,7	-103,1	0,0

Totaal reserves per ambitie

Reservenaam (bedragen x € 1 miljoen)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
2 Bereikbaar Zuid-Holland			
Bereikbaarheid	2,7	25,6	-22,9
Egalisatiereserve dbo infrastructuur	0,0	1,0	-1,0
Investeringsagenda 2026-2030	0,0	10,5	-10,5
3 Schone energie voor iedereen			
Egalisatiereserve lastneming subsidies	0,0	1,2	-1,2
Investeringsagenda 2026-2030	0,0	0,7	-0,7
Versterking economie	3,0	0,0	3,0
Warmteleiding Warmtelinq	0,0	26,1	-26,1
4 Een welvarend Zuid-Holland			
Egalisatiereserve lastneming subsidies	0,0	2,0	-2,0
Interreg-cofinanciering EFRO	0,0	1,9	-1,9
Investeringsagenda 2026-2030	0,0	1,0	-1,0
Life Sciences & Health	0,0	0,3	-0,3
Strategische reserve Landelijk gebied als onderdeel van de Investeringsagenda 2026-2030	0,0	0,0	0,0
Versterking economie	1,4	1,7	-0,3
5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw			
Beheerplannen Natura 2000 en PAS	0,0	1,5	-1,5
Egalisatiereserve lastneming subsidies	0,0	0,9	-0,9
Geen lege handen voor de landbouw	0,0	-0,1	0,1
Groene ambities	0,0	5,3	-5,3
Investeringsagenda 2026-2030	0,0	40,0	-40,0
NatuurNetwerk Nederland	0,0	29,3	-29,3
Project duurzame ontwikkeling Zuidplaspolder	0,0	0,3	-0,3
Reserve Ontwikkelopgave natuur	3,5	2,8	0,6
Strategische reserve Landelijk gebied als onderdeel van de Investeringsagenda 2026-2030	40,0	2,8	37,2
6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland			
Egalisatiereserve lastneming subsidies	0,0	8,5	-8,5
Subsidieregeling Wonen Zuid-Holland	5,8	31,6	-25,8
7 Gezond en veilig Zuid-Holland			
Egalisatiereserve lastneming subsidies	0,0	0,1	-0,1
Groene ambities	0,0	4,1	-4,1
Investeringsagenda 2026-2030	0,0	0,3	-0,3
Meerjarenplan Bodem, ondergrond en grondwater	0,6	4,0	-3,4

Reservenaam (bedragen x € 1 miljoen)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Project duurzame ontwikkeling Zuidplaspolder	0,0	0,2	-0,2
- Overzicht Algemene middelen			
Algemene vrije reserve	39,4	-0,7	40,1
Bufferreserve Weerstandscapaciteit	13,8	0,0	13,8
Investeringsagenda 2026-2030	3,5	30,3	-26,8
Subsidieregeling Wonen Zuid-Holland	19,0	0,0	19,0
Eindtotaal	132,5	235,7	-103,1

Mutaties in de Najaarsnota ten opzichte van de Voorjaarsnota

Onderstaande tabel laat de wijzigingen zien die in deze najaarsnota worden voorgesteld ten opzichte van de Voorjaarsnota 2026. Dit gaat om wijzigingen in de lasten en de baten, en om wijzigingen in de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Het totaalsaldo in de kolom 'Saldo lasten en baten' wordt gedekt door de bestemmingsreserves en/of de algemene vrije reserve. Deze verrekening vindt ook plaats voor tussentijdse wijzigingen op het begrotingssaldo. Dat is ook de verklaring voor het totaalsaldo in de kolom 'Resultaat' dat gelijk is aan 0.

(bedragen x € 1 miljoen)	Lasten	Baten	Saldo lasten en baten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Mutaties reserves	Resultaat
1 Samenwerken aan Zuid-Holland	1,3	0,0	1,3	0,0	0,0	0,0	1,3
2 Bereikbaar Zuid-Holland	9,0	4,5	4,5	0,0	1,9	-1,9	2,6
3 Schone energie voor iedereen	-18,8	-0,2	-18,6	3,0	-15,4	18,4	-0,3
4 Een welvarend Zuid-Holland	-8,5	-2,3	-6,2	0,7	0,2	0,5	-5,7
5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw	-9,9	-3,7	-6,2	0,0	-7,2	7,2	1,0
6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland	-15,8	0,0	-15,8	5,8	8,2	-2,4	-18,2
7 Gezond en veilig Zuid-Holland	-5,3	-1,5	-3,8	0,0	2,7	-2,7	-6,4
- Overzicht Organisatie	13,8	3,0	10,8	0,0	0,0	0,0	10,8
- Overzicht Algemene middelen	-9,0	24,0	-33,0	53,2	5,3	47,9	14,9
Totaal	-43,2	23,8	-67,0	62,6	-4,4	67,0	0,0

Lasten

In deze Najaarsnota nemen de lasten per saldo af met € 43,2 miljoen ten opzichte van de voorjaarsnota voor het jaar 2026. Een omvangrijk deel daarvan betreft de lastneming van subsidies. Die zijn wel aangevraagd en beschikt, maar op basis van de verslaggevingsregels worden de lasten daarvan in latere jaren verantwoord. Een selectie van omvangrijke bijstellingen is hieronder opgenomen:

Verlaging van lasten

- In Ambitie 3 worden de lasten met € 18,8 miljoen verlaagd. Dit komt vooral door het in latere jaren opnemen van lasten voor project Warmtelinq (€ 14,8 miljoen). Daarnaast worden de lasten met € 3 miljoen verlaagd voor energietransitie ten gunste van de reserve Economie.

- In Ambitie 4 is per saldo € 8,5 miljoen aan lasten voor subsidies voor diverse subsidieregelingen, zoals MIT, Impuls Innovatie en Restauratie Rijksmonumenten, in latere jaren (2027-2031) geraamd. Hiermee wordt aangesloten bij de verwachte besteding door de subsidieontvangers. Voor de Campusregeling worden lasten vanuit 2028 juist naar 2026 (€ 1,2 miljoen) en 2027 (€ 1 miljoen) gehaald.
- In Ambitie 5 is ruim € 9,9 miljoen aan lasten voor subsidies en de verwachte inzet van specifiek toegekende middelen in latere jaren (2027-2029) geraamd. Dit betreft bijvoorbeeld de lasten voor subsidie watergebiedsplan Boerenlandvolgels, Buijtenland van Rhoon en subsidies die worden verstrekt via het ZH-PLG. Daarnaast worden middelen voor onder andere NNN in latere jaren geraamd voor circa € 4,5 miljoen. Tot slot nemen de arbeidskosten toe met circa € 2 miljoen door de administratieve verdeling van de loonkosten.
- In Ambitie 6 is € 15,8 miljoen aan lasten voor subsidies Wonen in latere jaren geraamd, zodat deze aansluiten op de verwachte besteding door de subsidieontvangers. De lasten nemen verder af doordat de middelen voor de ontwikkeling van het Landschapspark Zuidvleugel worden gefaseerd vanuit 2026 (€ 2,5 miljoen) en 2027 (€ 1,2 miljoen) naar 2028 en verder. Tot slot nemen de arbeidskosten toe met circa € 1,8 miljoen door de administratieve verdeling van de loonkosten.
- In Ambitie 7 nemen de lasten af met ruim € 5 miljoen. Zo is er een incidentele vrijval van € 1 miljoen uit het budget voor Omgevingsdiensten. Daarnaast is € 1,9 miljoen aan lasten voor subsidies voor sport, recreatie en toerisme in latere jaren geraamd, zodat deze aansluiten op de verwachte besteding door de subsidieontvangers. Tot slot nemen de arbeidskosten toe met circa € 1 miljoen door de administratieve verdeling van de loonkosten.
- In het Overzicht Algemene middelen staan € 9 miljoen aan lastenverlagingen. Dit komt door de diverse onttrekkingen uit de stelposten capaciteitsplan (€ 5,9 miljoen) en stelpost personeelskosten (€ 4,3 miljoen) welke administratief zijn toegerekend aan de verschillende ambities. Doordat de administratieve toerekening van de rentekosten lager uitvallen nemen de lasten toe met € 1,8 miljoen, hier tegenover staan ook hogere rentebaten.

Verhoging van lasten

- In Ambitie 1 zijn de lasten met € 1,3 miljoen verhoogd. Dit komt met name door de administratieve verdeling van de arbeidskosten.
- In Ambitie 2 zijn enkele omvangrijke bijstellingen opgenomen, zoals voor openbaar vervoer (€ 1,8 miljoen) en de bijdrage aan Rijkswaterstaat van € 3,6 miljoen voor de aanleg van geluidsschermen langs de A16. De bijdrage, evaluatie en personele kosten wordt betaald uit inkomsten vanuit de gemeente Rotterdam. Ook nemen de kosten toe door extra werkzaamheden voor beheer en onderhoud (€ 2,7 miljoen). Daarnaast nemen de arbeidskosten toe met circa € 3,2 miljoen door de administratieve verdeling van de loonkosten. De kosten worden daarentegen ook afgeraamd, vallen vrij of worden gefaseerd over de jaren, dit betreft onder andere de lastneming van fietsprojecten (€ 0,7 miljoen).
- In het Overzicht Organisatie is € 13,8 miljoen aan aanvullende lasten geraamd. Dit komt onder andere door aanvullende middelen voor het dichten van het datalek en de herijking van de middelen informatietransitie van circa € 3,4 miljoen. Tot slot nemen de arbeidskosten toe met circa € 6 miljoen door de administratieve verdeling van de loonkosten.

Baten

In deze Najaarsnota nemen de baten per saldo toe met € 23,8 miljoen ten opzichte van de voorjaarsnota voor het jaar 2026. Dit betreft voor een bedrag van € 15,9 miljoen de verwerking van de meicirculaire 2026. Op 23 juni 2026 stuurden wij een [brief](#) aan Provinciale Staten met informatie over de financiële effecten van de meicirculaire 2026 op het provinciefonds. Die financiële effecten zijn verwerkt in deze najaarsnota. Jaarschijf 2031 wordt in deze Najaarsnota voor het eerst toegevoegd aan de begroting (T+5 jaar). Dat verklaart onder andere de sterke stijging in dat jaar.

Daarnaast vindt er een positieve bijstelling plaats op de motorrijtuigenbelasting van € 6,3 miljoen. Dit komt met name omdat we verwachten dat de opbrengsten in de komende jaren stijgen door de versnelde transitie van brandstof aangedreven auto's naar hybride en elektrisch aangedreven auto's en door de inkomsten uit opcenten (extra belasting) voor campers.

Tot slot vindt er een bijstelling van de rentebaten plaats door een hogere liquiditeitspositie dan eerder voorspeld. Dit leidt tot extra rentebaten van € 1,8 miljoen.

Meerjarige mutaties in de Najaarsnota ten opzicht van de Voorjaarsnota

In deze najaarsnota zijn diverse bijstellingen opgenomen met een meerjarig financieel effect. Deze bijstellingen volgen vanuit geactualiseerde planningen en verwachte bestedingsritmes en dragen bij aan een meer realistische begroting (realisatiekracht). Onderstaande tabel toont de omvang van de mutaties voor de periode tot en met 2030 voor de lasten, baten en de mutaties in de reserves.

(bedragen x € 1 miljoen)	2026	2027	2028	2029	2030
Lasten	-43,2	60,5	44,5	29,1	-3,5
Baten	23,8	34,3	29,6	23,3	-3,0
Totaal lasten en baten	-67,0	26,2	14,9	5,8	-0,5
Toevoeging reserves	62,6	-9,4	-3,7	-3,9	1,0
Onttrekking reserves	-4,4	16,7	11,2	1,8	0,5
Totaal reserves	67,0	-26,2	-14,9	-5,8	0,5
Resultaat	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Meerjarige financiële bijstellingen

Doordat ook in de Begroting 2027 meerjarige financiële mutaties plaatsvinden, is de som van de meerjarige mutaties in de Najaarsnota 2026 en Begroting 2027 relevant voor de toelichting van de meerjarige financiële mutaties. Om die reden wordt de som van de meerjarige mutaties in beide producten toegelicht in het algemeen financieel beeld van de Begroting 2027.

Mutaties reserves

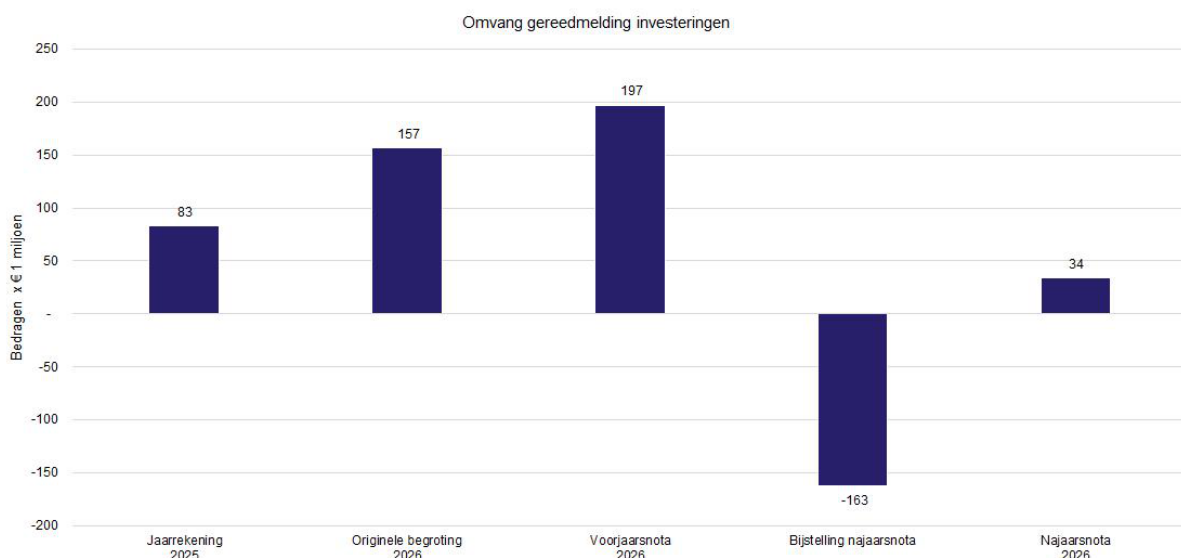
De mutaties in de reserves volgen vanuit bijstellingen van de lasten. Daarnaast zijn de begrotingssaldi per jaar verrekend met de algemene vrije reserve.

Inzicht in investeringen

De provincie Zuid-Holland investeert jaarlijks vele miljoenen euro's. Denk aan (vaar)wegen, fietspaden, bushaltes en andere voorzieningen voor openbaar vervoer. Maar ook aan de eigen gebouwen van de provincie zoals het provinciehuis, de steunpunten en automatisering (ict). Een groot deel van deze investeringen wordt op de balans verantwoord onder de materiële vaste activa. De provincie investeert ook in andere categorieën zoals immateriële vaste activa (waaronder kosten van onderzoek en ontwikkeling en bijdragen in activa van derden) en financiële vaste activa (waaronder kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen).

Voor dergelijke investeringen stellen Provinciale Staten een investeringskrediet vast met een budgetplafond, een afbakening van wat er moet gebeuren (scope) en een einddatum waarop het project naar verwachting gereed is. Voor veel investeringskredieten, vooral bij bereikbaarheid, geldt dat de looptijd van het krediet meerdere jaren kan zijn. Op basis van de projectplanning wordt vervolgens per investeringskrediet geraamd welke bedragen (uitgaven en inkomsten) we in welk jaar verwachten. Tijdens het project leveren verschillende rapportages informatie op over de voortgang. Op basis daarvan stellen we de ramingen van de uitgaven en inkomsten per

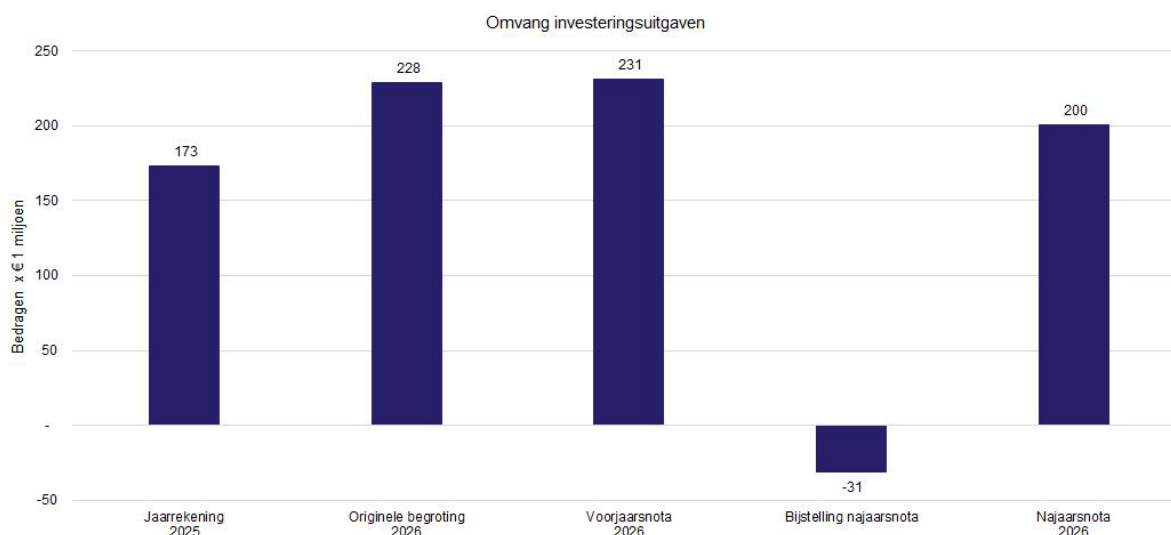
jaarschijf bij. Hierbij worden het totaal van het kredietbudget en de vastgestelde einddatum niet overschreden. Als we verwachten dat dat laatste toch gaat gebeuren dan vindt hierover nadrukkelijk besluitvorming plaats door Provinciale Staten.

Toelichting:

Investeringsprojecten met een einddatum van 2026 worden bij jaarrekening 2026 gereed gemeld. Vanaf 2027 schrijven we daar op af. Bovenstaande grafiek laat zien welk bedrag we in 2026 naar verwachting gereed melden. Dit bedrag is gebaseerd op bijna 60 investeringsprojecten. Hierbij geldt dat die projecten vaak in de jaren hiervoor zijn gestart en dit jaar klaar zijn. De grafiek laat zien dat in deze najaarsnota de omvang van de verwachte gereed melding aan investeringen afneemt met ongeveer € 163 miljoen ten opzichte van de voorjaarsnota. Die afname wordt verklaard in [Bijlage 3 Prognose gereedmelding investeringen](#).

De grote mutatie is mede het gevolg van de ingezette lijn voor realistisch ramen. Als onderdeel van de digitale voortgangsrapportages moeten (uitvoerings)projecten een realistische prognose opgeven. Twee keer per jaar wordt de voortgang besproken waarbij bij het opstellen van deze najaarsnota expliciet aandacht is gegeven aan het realiteitsgehalte van investeringsuitgaven. Bij twijfel zijn uitgaven in een later jaar gepland. Voor wat betreft reserveringen voor toekomstige investeringsprojecten (momenteel in initiatief- of verkenningsfase) wordt niet meer geraamd op (politiek) gewenste uitgaven en activering, maar op basis van een conservatieve inschatting. Hierbij wordt rekening gehouden met meer tijd voor afstemming met omgeving, bestuur en politiek, meer tijd voor juridische procedures, extra onderzoeken etc. De aframingen van de gereedgemelde investeringen in 2026 (en 2027) schuiven vooral door naar de jaren 2029 en 2030.

Toelichting:

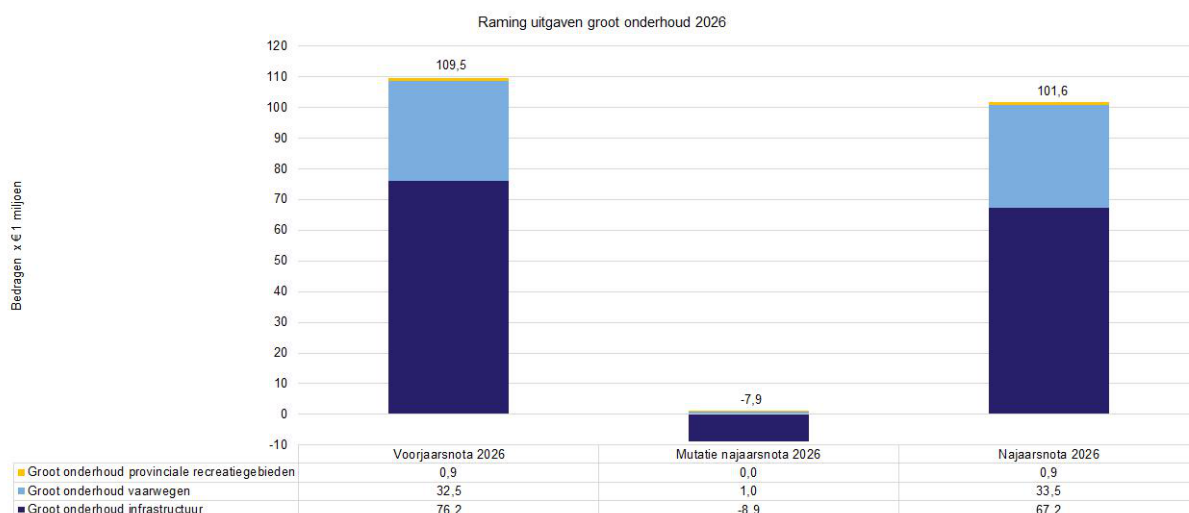
Bovenstaande grafiek laat zien welk bedrag we in 2026 naar verwachting uitgeven op investeringsprojecten. Dit bedrag is gebaseerd op circa 75 investeringsprojecten. Hierbij geldt dat een groot deel pas in komende jaren klaar is. De grafiek laat zien dat in deze najaarsnota de omvang van de verwachte investeringsuitgaven daalt ten opzichte van de voorjaarsnota. Hoewel de netto mutatie € 31 miljoen bedraagt, vinden er zowel positieve als negatieve mutaties plaats. De bijstellingen betreffen vooral een actualisatie van de verwachte uitgaven binnen het PZI (bijstellingen zowel meer- als minderuitgaven) met een uiteindelijk effect van € 8,4 miljoen minder uitgaven. Een grote bijstelling naar boven is de vervanging van de Steekterbrug met € 8,4 miljoen en de N211 Wippolderlaan met € 7,6 miljoen. De grootste bijstellingen naar beneden zijn het HOV DMG met € 8,8 miljoen, de N207 Zuid met € 3,5 miljoen, diverse fietsprojecten met € 4 miljoen en diverse kleinere bijstellingen die optellen tot € 3,6 miljoen. Andere bijstelling naar beneden zijn een verzameling van investeringsprojecten van beheer & onderhoud van in totaal circa € 3,3 miljoen. In veel gevallen betreft dit een fasering naar toekomstige jaren. Tot slot zit de grootste bijstelling naar beneden in de provinciale huisvesting (€ 18,6 miljoen), ook deze uitgaven verschuiven naar toekomstige jaren.

Inzicht in voorzieningen groot onderhoud

In de Voorjaarsnota 2025 zijn drie voorzieningen gevormd voor toekomstige uitgaven aan groot onderhoud:

- Voorziening groot onderhoud infrastructuur;
- Voorziening groot onderhoud vaarwegen;
- Voorziening groot onderhoud provinciale recreatiegebieden.

De voorzieningen worden jaarlijks gevuld via een storting (dotatie). In 2025 is bij de vorming van de voorziening eenmalig een extra bedrag gestort als onderdeel van het afschaffen van de financiële gesloten systemen. De stortingen in de voorzieningen zijn begroot in de exploitatie in de ambities. De uitgaven aan groot onderhoud worden direct ten laste van de voorzieningen geboekt. Deze uitgaven zijn gebaseerd op het onderliggende meerjarenonderhoudsprogramma.

Toelichting:

Bovenstaande tabel toont de raming van de uitgaven over het lopende jaar en het meerjarenperspectief is te vinden in de Begroting 2027. In 2026 begroten we € 101,6 miljoen aan groot onderhoud dat via de voorzieningen wordt geboekt. Bij voorjaarsnota was dit begroot op € 109,5 miljoen. De bijstelling betreft een vermindering op de uitgaven op het onderhoud infrastructuur van € 8,9 miljoen en een hogere uitgave op onderhoud vaarwegen van € 1 miljoen. De vermindering is met name het gevolg van een andere fasering voor planmatig onderhoud wegen.

Inzicht in Investeringsagenda 2026-2030

Voorstel	Naam voorstel	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal ingezet	Totaal toegekend	Resterend
#1	Stand reserve investeringsagenda	120,0	81,7	61,5	45,3	33,3			
	Extra storting in investeringsagenda	3,5					3,5	3,5	-
#2	Stand reserve investeringsagenda na extra storting	123,5	81,7	61,5	45,3	33,3			
a.	Aanpak knelpunten (hoofd-) fietsnetwerk	-10,0					-10,0	10,0	-
b.	Aansluiting N215 – N498	-0,5					-0,5	0,5	-
c.	Uitvoering Actieplan Geluid (stil asfalt)	-0,3	-0,5	-0,5	-0,3		-1,5	1,5	-
d.	Investering in Beter benutten: Bedrijfsverplaatsings- en herstructureringsfonds						-	10,0	10,0
e.	Versterking regionaal investeringskapitaal start-ups, scale-ups en innovatief mkb	-11,3					-11,3	11,3	-
f.	Tegen gaan netcongestie in Zuid-Holland	-0,7	-4,7	-4,7	-4,0	-2,5	-16,6	16,6	-
g.	Novex Rotterdamse Haven	-1,0	-1,2	-1,2	-1,2		-4,6	4,6	-
h.	Strategische Reserve Landelijk Gebied	-3,3	-9,6	-6,8	-2,5	-1,8	-24,0	40,0	16,0
i.	Aanvullend (subsidie) budget Wonen 2027-2030	-14,7	-4,3				-19,0	19,0	-
j.	Groenblauwe netwerk			-3,0	-4,0	-3,0	-10,0	10,0	-
#3	Totaal resterend investeringsagenda	81,7	61,5	45,3	33,3	26,1	-97,4	123,4	26,0
	Toekenning arbeidscapaciteit	-4,4	-4,4	-4,5	-4,4	-4,1	-21,8	21,9	0,1
#4	Totaal investeringsagenda incl. AC	77,3	57,1	40,8	29,0	22,0	-119,2	145,3	26,1

Via het Amendement 910 op de Kadernota 2026 is € 120 miljoen gestort in de bestemmingsreserve 'Investeringsagenda 2026-2030'. De voorstellen in het [Statenvoorstel Investeringsagenda 2026-2030](#) tellen op tot € 142,2 miljoen. In dit bedrag is een beoogde kapitaalstorting opgenomen van € 30 miljoen (voorstel e., Versterking regionaal investeringskapitaal start-ups, scale-ups en innovatief mkb). Bij een kapitaalstorting

ontvangt de provincie aandelen die voor hetzelfde bedrag op de balans worden verantwoord als financiële vaste activa. Voor deze kapitaalstorting hanteren we een risicoreservering van $37,5\% = € 11,25$ miljoen die toegevoegd dient te worden aan de bufferreserve weerstandscapaciteit. Dat betekent dat conform het aangenomen Statenvoorstel de benodigde middelen in de bestemmingsreserve 'Investeringsagenda 2026-2030' zijn aangevuld met € 3,5 miljoen tot een totaal van € 123,5 miljoen (€142,2 miljoen -/- € 30 miljoen + € 11,25 miljoen). Daarnaast is een bedrag van € 21,9 miljoen aan extra arbeidscapaciteit beschikbaar gesteld. Dit zorgt voor een totaal aan toegekende middelen van circa € 145,3 miljoen.

De middelen voor voorstel d. staan nog in de reserve Investeringsagenda 2026-2030. De risicoreservering van $37,5\%$ over € 30 miljoen = € 11,25 miljoen van voorstel e. is in deze najaarsnota vrijgevallen ten gunste van de algemene middelen doordat voor de beoogde kapitaalstorting een incidenteel risico is opgenomen in de bufferreserve weerstandscapaciteit. Deze vrijval is ter afdekking van het betreffende risico. Daarmee compenseert deze vrijval aan de algemene vrije reserve de toevoeging aan de bufferreserve weerstandscapaciteit ten laste van de algemene vrije reserve. Het risico staat toegelicht in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing in de Begroting 2027. De resterende middelen voor voorstel h. staat in de betreffende bestemmingsreserve.

Bovenstaand ziet u een actueel overzicht van de verwerking van de beschikbaar gestelde middelen uit de investeringsagenda. De middelen zijn ingezet binnen verschillende planning & control producten: de Voorjaarsnota 2026, de Najaarsnota 2026 en de Begroting 2027. Specifiek in deze najaarsnota worden middelen geraamd in relatie tot de subsidieregeling wonen waarbij er € 8,2 miljoen aan de reserve Subsidieregeling wonen wordt onttrokken. Daarmee is de volledige € 19 miljoen voor dit onderwerp ter begroting gebracht.

De beschikbaar gestelde arbeidscapaciteit is in de Voorjaarsnota 2026 ten laste van het begrotingssaldo gebracht. De administratieve verdeling aan de verschillende projectvoorstellen vindt plaats in deze najaarsnota. Dit staat apart toegelicht in de 3e w-vraag van de verschillende ambities.

Mutaties begrotingssaldo

Onderstaand overzicht laat de ontwikkeling zien van het begrotingssaldo door bijstellingen in deze Najaarsnota 2026. Dit overzicht bestaat uit drie onderdelen:

- In onderdeel A staat het meerjarige, totale begrotingssaldo vanuit de Voorjaarsnota 2026 en Kadernota 2027 (inclusief amendementen).
- In onderdeel B staan de voorgestelde begrotingsbijstellingen gegroepeerd per ambitie. We maken daarbij een onderscheid tussen bijstellingen die extra (nadelig) of juist minder (voordelig) inzet vragen en bijstellingen die per saldo meerjarig geen financieel effect hebben. Dit betekent bijstelling van het budget vanwege reëel ramen (saldo = 0).
- In onderdeel C staan de bijstellingen die bij de Algemene middelen worden gepresenteerd of die gaan over de hele begroting, zoals cao-effecten en kapitaallasten.

In het onderdeel '[Begrotingssaldo en Algemene vrije reserve](#)' lichten we de ontwikkeling van het begrotingssaldo toe. Daarbij maken we ook een onderscheid naar het totale begrotingssaldo en het structurele begrotingssaldo.

(bedragen x € 1 mln)		Huidige collegeperiode		Nieuwe collegeperiode				
		2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032-2041
A Mutaties eerdere P&C producten								
1	Begrotingssaldo t/m de Voorjaarsnota 2026	-0,2	10,2	30,0	62,7	67,2	74,8	684,9
2	Moties en amendementen Voorjaarsnota 2026	-1,7	-0,8					
Totaal A: Begrotingssaldo t/m Voorjaarsnota 2026		-1,9	9,4	29,9	62,7	67,1	74,7	684,8
B Ontwikkelingen binnen de ambities								
Ambitie 1 Samenwerken aan Zuid-Holland								
<i>Extra/minder inzet</i>								
1	1-1 Vrijval budget borging kennis en verhoging budget WOO	0,1						
<i>Herijking budget i.v.m. reëel ramen (saldo = 0)</i>								
2	1-1 Fasering provinciale regietafel asielopvang	0,2	-0,2					
Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland								
<i>Extra/minder inzet</i>								
3	2-1 Waterbus - actuele ramingen	0,4	1,0	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-3,6
4	2-1 Onderzoeksagenda bereikbaarheid	0,1						
5	2-1 Diverse bijstellingen bereikbaarheid	0,4	0,1					
6	2-1 Bikkergelden concessies	0,3				0,1	0,1	1,3
7	2-1 Toegankelijkheid OV najaarsnota 2026	0,3						
8	2-1 Diverse bijstellingen goederenvervoer en spoorinfra	0,7	2,6	1,0	1,6	1,0	0,6	14,1
9	2-1 Aanpassen exploitatiebegroting obv PZI 2027	1,9	3,7	-1,0	4,0	-1,3	-2,6	-3,5
10	2-2 Verhoging budget inhuur bediening bruggen zomer	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-3,0
<i>Herijking budget i.v.m. reëel ramen (saldo = 0)</i>								
11	Bikkergelden Najaarsnota SOV - Grinwis	-3,8	3,8					
Ambitie 3 Schone energie voor iedereen								
123	1 Meicirculaire: Kerncentrales onderzoek	-0,4						
133	1 Meicirculaire: Energiehubs stimuleringsprogramma	-1,5						
143	1 Vrijval subsidie Noukoop en Tinte-Vierpolders	1,5	-0,8					
<i>Herijking budget i.v.m. reëel ramen (saldo = 0)</i>								
153	1 Fasering Gemeenschapskracht	0,2		-0,1	-0,1			
163	1 Fasering kosten onderzoek bouw kerncentrales	0,4		-0,4				
173	1 Fasering middelen Klimaatakkoord 2026	1,5			-1,5			
183	1 Fasering t.b.v. Grote daken	0,0	-0,0					
193	1 Fasering project Geothermie en monumentaal vastgoed	0,3	-0,3					
Ambitie 4 Een welvarend Zuid-Holland								
<i>Extra/minder inzet</i>								
204	1 Meicirculaire: Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO)	-0,1						
214	1 Meicirculaire: Innovatieregeling Topsectoren (MIT)	-1,6	-1,9	-1,4	-0,2			
224	2 Meicirculaire: Erfgoed en Overheid	-0,1						
234	1 Vrijval Mkb Innovatieregeling Topsectoren (MIT) i.v.m. verlaagde vaststellingen	0,4						
244	2 Vrijval regulier onderhoud molens	0,1						
254	2 Vrijval erfgoedlijnen	0,1						
<i>Herijking budget i.v.m. reëel ramen (saldo = 0)</i>								
264	1 Fasering Campusregeling	-1,2	-1,0	2,2				
274	1 Diverse budgetherijking Circulaire economie	0,2	-0,2					
284	1 Fasering Human Capital	1,1	-0,6	-0,5	-0,2	0,1	0,0	
294	1 Eiwittransitie	0,3	-0,3					
304	1 Beter Benutten bedrijventerreinen	2,0	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	
314	1 Fasering werklocaties	0,2	-0,2					
324	1 Fasering Startup/Scaleup	0,2	0,3	-0,5				
334	1 Fasering Defensie - fieldlab voor laser-satellietcommunicatie	0,5	-0,5					
344	2 Fasering verhuizing Archeologisch depot van 2026 naar 2027	0,2	-0,2					

(bedragen x € 1 mln)	Huidige collegeperiode		Nieuwe collegeperiode				
	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032-2041
354-2 Fasering Restauratie bijstelling lasten m.b.t. plafond 2026	1,0	-1,1	0,0				
364-2 Fasering Restauratie aanpassing doorloop oude projecten	-0,3	0,1	0,2				
374-2 Vrijval Restauratie en opnieuw inzetten middelen	1,1	-1,1					
384-2 Fasering extra budget (amendement 1090) Nieuwe Kerk Delft van 2026 naar 2027	0,5	-0,5					
394-2 Fasering regulier onderhoud molens	0,2					-0,2	
404-2 Fasering groot onderhoud molens	0,5	-0,5					
414-2 Fasering grote restauratie projecten erfgoedlijnen	0,7	-0,6	-0,1				
424-2 Fasering Archeologie digitaliseringsproject	0,2	-0,2					
434-2 Fasering Erfgoeddeals	0,6	-0,6					
Ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw							
<i>Extra/minder inzet</i>							
445-1 Meicirculaire: Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLB)	-7,6	-7,6	-7,6				
455-1 Nationale Parken	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-1,7
<i>Herijking budget i.v.m. reëel ramen (saldo = 0)</i>							
465-1 Actualisatie budgetten ZH-PLG en NN-ZH	6,5	-1,5	-0,5	-4,5			
475-1 Fasering Natuurbrandbeheersing	0,5	-0,5					
485-1 Fasering Monitoring Natuur (binnen en buiten NNN)	0,1	-0,1					
495-1 Fasering budget NNN ivm subsidieverlening	-1,3	1,3					
505-1 Diverse budgetherijking Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLB)	1,6	-1,0	0,0	-0,6			
515-1 Mutaties uitvoering Stikstofaanpak	0,5			-0,5			
525-2 Landbouw beleidsprogramma	0,6	-0,6					
535-3 Uitvoering Kaderrichtlijnwater	0,4	-0,4					
545-3 Pompinstallatie Parksluizen Rotterdam - doorschuiven middelen	0,2	0,5	-0,1	-0,6			
Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland							
<i>Extra/minder inzet</i>							
556-1 Meicirculaire: Wet Versterking regie volkshuisvesting	-0,4	-1,0					
566-2 Meicirculaire: Novex Zuidelijke Randstad	-0,1	-0,1					
<i>Herijking budget i.v.m. reëel ramen (saldo = 0)</i>							
576-2 Diverse begrotingsmutaties t.b.v. VISTA-strategie	0,1	-0,1					
586-1 Fasering middelen New Towns	0,5	-0,5					
596-1 Fasering lasten Subsidieregeling Wonen (SRW) 2026	17,9	-17,4	-0,5				
Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland							
<i>Extra/minder inzet</i>							
607-1 Incidentele vrijval vanuit algemene bijdragen aan omgevingsdiensten	1,0						
617-2 Vrijval tijdelijke compensatie natuur- en recreatieschappen	0,1						
<i>Herijking budget i.v.m. reëel ramen (saldo = 0)</i>							
627-2 Fasering budget subsidieopenstelling Toerisme 2026	0,8	-0,8					
637-2 Fasering subsidielasten kwaliteitsimpuls recreatiebeheer	1,3	-0,9	-0,4				
647-2 Fasering budget tijdelijke compensatie natuur- en recreatieschappen + beheer recreatiegebieden en routes	1,4	-1,4					
657-2 Budgettaire verdeling lasten beheer recreatiegebieden PZH	1,6	-0,2	-0,7	-0,4	-0,2		
667-2 Budgettaire verdeling Landschapspark Zuidvleugel	2,5	1,2	-2,7	-0,3	-0,3	-0,3	
677-3 Fasering subsidie Klimaatadaptatie VP Delta	0,1	0,1	-0,2				
687-3 Fasering Budget Waterinfiltratiesysteem (in veenweidegebieden)	0,4	-0,4					

(bedragen x € 1 mln)	Huidige collegeperiode		Nieuwe collegeperiode				
	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032-2041
Overzicht Organisatie							
<i>Extra/minder inzet</i>							
698-1 Additioneel budget voor inzet nieuwe accountant	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-1,7
708-1 Additioneel budget voor datalek	-1,4	-0,4					
718-1 Dotatie voorziening spaarverlof	-3,0						
728-1 Aanwending voorziening spaarverlof	1,5						
<i>Herijking budget i.v.m. reëel ramen (saldo = 0)</i>							
738-1 Extra inzet middelen versterking financiële functie	-0,4	0,4					
748-1 Fasering meerjarige budgetten programma Informatietransitie	-2,1	1,3	0,8				
Totaal B: Ontwikkelingen binnen de ambities	32,2	-30,1	-13,7	-4,8	-2,1	-3,9	2,0
C Ontwikkelingen binnen Algemene middelen							
<i>Autonome ontwikkelingen</i>							
1 Bijstellingen provinciefonds	15,9	19,6	13,9	3,5	5,1	15,7	157,0
2 Rente geldleningen < 1 jaar	1,8	2,9					
3 Motorrijtuigenbelasting	6,3	5,6	5,7	5,9	6,6	6,6	66,1
4 Actualisatie stelpost looncompensatie	0,8	2,8					
5 Actualisatie stelpost prijscompensatie	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	4,0
6 Actualisatie stelpost onvoorzien	0,5						
<i>Resterende ontwikkelingen</i>							
7 Aanvullende middelen arbeidscapaciteit	-10,0	-11,0	-10,0	-9,0	-9,0	-9,0	-90,0
Totaal C: Ontwikkelingen binnen algemene middelen	15,7	20,3	10,0	0,8	3,1	13,7	137,1
Totaal (B+C) mutatie op begrotingssaldo	47,9	-9,9	-3,7	-3,9	1,0	9,8	139,1
Begrotingssaldo najaarsnota 2026 Totaal (A+B+C)	46,0	-0,5	26,2	58,8	68,1	84,6	823,9

Toelichting mutaties

A: Mutaties eerdere P&C producten

Begrotingssaldo t/m de Voorjaarsnota 2026 en Kadernota 2027-2030

Dit is het meerjarige totale begrotingssaldo zoals opgenomen in de Voorjaarsnota 2026 en Kadernota 2027-2030 exclusief amendementen.

Amendementen met effect op het begrotingssaldo

Op de Voorjaarsnota 2026, Kadernota 2027 en diverse Statenvergaderingen zijn onderstaande amendementen vastgesteld met een financiële impact op het begrotingssaldo:

Amendement (bedragen x € 1 miljoen)	2026	2027
1008 - Boost voor de beleidsmonitor	0,05	0,10
1083 - Bewezen effectief: voortzetten en verbreden van de aanjaagfunctie	0,15	0,15
1085 - Minder hinder A20 Giessenbruggen, goed voorbeeld doet goed volgen	0,25	
1086 - Succes wasplaatsen belonen	0,25	
1090 - Steun aan Nieuwe Kerk Delft	0,46	
1098 - Pilot gratis bibliotheeklidmaatschap voor minima	0,50	
1097 - Kleine beetjes helpen ook voor klimaatadaptatie		0,50
Totaal	1,66	0,75

B: Ontwikkeling binnen de ambities

Ambitie 1 Samenwerken aan Zuid-Holland

1-1 Kennis Zuid-Holland

Het budget van Kennis Zuid-Holland bevat onder andere middelen voor het uitvoeren van onderzoeken. Sommige onderzoeken lopen door onvoorziene omstandigheden, nieuwe prioriteiten binnen opgaven of capaciteitsvraagstukken vertraging op of gaan niet door. Hierdoor is het budget voor 2026 met € 0,25 miljoen verlaagd waarvan € 0,2 miljoen wordt ingezet voor de uitvoering van de Wet Open Overheid (WOO).

Bijstellingen in tijd Beleidsdoel 1-1

Voor de regietafels Asielopvang verwachten we de subsidieaanvragen dit jaar te ontvangen wat zal leiden tot subsidiebeschikkingen in 2027. De lasten worden daarom geraamd in 2027 in plaats van 2026.

Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland

2-1 Waterbus

In 2026 en 2027 is sprake van een vrijval doordat de uitgaven te hoog waren begroot, deze vallen nu vrij. Daarnaast waren de inkomsten structureel hoger geraamd dan de bijbehorende uitgaven. Nu volgt er een structurele mutatie ten laste van het begrotingssaldo zodat de lasten gelijk worden getrokken met de baten. De bijstelling van de baten zijn eerder ten gunste van het begrotingssaldo gekomen.

2-1 Onderzoeksagenda bereikbaarheid

De uitgaven voor diverse onderzoeken en beleidsuitwerkingen zoals bijvoorbeeld verkeersveiligheid en de doorontwikkeling van de fietsapp zijn met € 0,125 miljoen naar beneden bijgesteld op basis van verwachte uitgaven.

2-1 Diverse bijstellingen bereikbaarheid

Diverse kleinere aanpassingen in budget met als gevolg een vrijval van middelen. Dit betreffen middelen doordat een verhoging niet nodig bleek, door kleinere administratieve correcties, er een subsidie lager uitviel en een looptijdverlenging zorgt voor minder kosten. Per saldo een vrijval van € 0,4 miljoen in 2026 en € 0,1 miljoen in 2027 ten gunste van de algemene middelen.

2-1 Bikkergelden concessies

De bijdrage vanuit de Bikkergelden voor de treindienst Alphen – Gouda wordt structureel €0,28 miljoen lager ten gunste van de algemene middelen. In het verleden geraamde toekomstige bijdragen stonden nog structureel geraamd maar blijken onjuist. Om die reden kunnen deze toekomstige middelen vrijvallen aan de algemene middelen.

2-1 Toegankelijkheid OV

□ Lagere verwachte uitgaven van € 0,3 miljoen voor subsidies toegankelijkheid openbaar vervoer. Het gaat om haltes die in beheer zijn bij gemeenten en waar gemeenten verantwoordelijk zijn voor het toegankelijk maken. De middelen zijn herverdeeld over de periode t/m 2034 omdat dit onderwerp vooralsnog onvoldoende prioriteit heeft bij gemeenten.

2-1 Diverse bijstellingen goederenvervoer en regionale provinciale spoorinfra

De uitgaven voor goederenvervoer nemen af doordat de looptijd van twee subsidies zijn verlengd, hierdoor vallen een deel van de lasten in latere jaren. Daarnaast wordt het budget naar beneden bijgesteld op basis van verwachte uitgaven. Met betrekking tot regionale provinciale spoorinfra zijn in het verleden geraamde toekomstige bijdragen structureel geraamd maar deze blijken onjuist. Om die reden kan r vanaf 2029 structureel € 1,6 miljoen middelen vrijvallen aan de algemene middelen.

2-1 Bijstellingen vanuit het PZI 2027

Er vinden diverse bijstellingen plaats vanuit het Programma Zuid-Hollandse Infrastructuur (PZI). Deze mutaties worden afzonderlijk toegelicht in het PZI dat tegelijkertijd aan de Provinciale Staten wordt aangenomen. Dit betreffen voornamelijk verschuivingen in tijd op onder andere fietsprojecten en andere herijkingen binnen het programma in tijd of project.

2-2 Verhoging budget inhuur bediening bruggen zomer

Door een nieuwe aanbesteding, loonsverhogingen en verhoging toeslaguren in de CAO voor provincies, zijn de kosten voor inhuur van de zomerbediening structureel gestegen met € 0,3 miljoen.

2-1 Bikkergelden studentenreisproduct

De vergoeding aan vervoerders voor het studentenreisproduct gaat met €3,8 miljoen omhoog omdat de tweede kamer het amendement Grinwis heeft aangenomen. Hierdoor zal het Rijk extra budget uitkeren naar verwachting via de decembercirculaire. De uitgaven worden wel alvast in de geraamd met tijdelijke dekking vanuit de Bikkergelden.

Ambitie 3 Schone energie voor iedereen

3-1 Meicirculaire: Kerncentrales onderzoek

Vanuit de Meicirculaire wordt € 0,4 miljoen ter beschikking gesteld voor de voorbereiding van de bouw van kerncentrales. Deze middelen worden ingezet voor onderzoek op geschiktheid van locaties met daarbij aandacht voor de belangen en zorgen van stakeholders en bewoners.

3-1 Meicirculaire: Energiehubs stimuleringsprogramma

Vanuit de Meicirculaire is € 1,5 miljoen beschikbaar voor de inzet vanuit de provincie rondom het stimuleren van energiehubs. De middelen worden verstrekt door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) in het kader van het Stimuleringsprogramma Energiehubs.

3-1 Vrijval subsidie Noukoop en Tinte-Vierpolders + nieuw bestedingsvoorstel

De provincie heeft in 2024 een subsidie gegeven voor de uitbreiding van het netwerk voor de levering van CO₂ aan de glastuinbouwgebieden in Noukoop en Tinte-Vierpolders aan OCAP B.V. Uiteindelijk bleek het voor de AVR financieel niet rendabel genoeg om CO₂ te leveren aan de glastuinbouw (o.a. vanwege de onduidelijkheid rond de bioswap). Hierdoor gaat de geplande uitbreiding van het CO₂ netwerk niet door en komt de subsidie van € 1,5 miljoen terug naar de provincie. Om deze middelen te benutten is het voorstel €0,6 miljoen in te zetten voor Carbon Zero en € 0,2 miljoen voor de installatie van de DC-unit bij Koppert Cress.

Diverse bijstellingen in tijd Beleidsdoel 3-1

Actuele informatie zorgt ervoor dat al begrote middelen worden opgenomen in de jaren waarin de lastneming van de subsidies wordt verantwoord of waarin we verwachten dat we de middelen gaan inzetten. Het gaat om € 2,4 miljoen aan lasten die in latere jaren worden begroot.

Ambitie 4 Een welvarend Zuid-Holland

Extra middelen Beleidsdoel 4-1 en 4-2

- In de Meicirculaire 2026 zijn middelen benoemd voor Innovatie economie voor bijdrage Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Deze middelen worden ter begroting gebracht.
- In de Meicirculaire is de Mkb Innovatieregeling Topsectoren (MIT) opgenomen. In totaal wordt € 5 miljoen ontvangen verdeeld over 2026 (€ 2 miljoen), 2027 (€ 1,5 miljoen) en 2028 (€ 1,5 miljoen). De geschatte uitgaven/lastneming van subsidies m.b.t. deze middelen loopt anders waardoor de verdeling wordt opgenomen conform de verwachte lastneming.

- In de Meicirculaire 2026 is € 0,05 miljoen toegekend voor Erfgoed en Overheid. Deze wordt opgenomen in de begroting.

Vrijval van middelen Beleidsdoel 4-1 en 4-2

- Op basis van actuele inzichten blijkt een verwachte vrijval van middelen vanuit MIT-subsidies van € 0,4 miljoen.
- Voor het regulier onderhoud van molens volgt de provincie de (6-jarige) begrotingssystematiek en beoordeling van subsidiabele kosten door het Rijk. De lasten per jaar wisselen omdat bij niet alle molens de 6-jarige periode op hetzelfde moment in gaat. Om die reden valt een klein deel van het beschikbare budget van € 0,3 miljoen van 2026 vrij, namelijk € 0,1 miljoen.
- In het eerste halfjaar van 2026 zijn in eerdere jaren versterkte subsidies Erfgoedlijnen en restauratieprojecten lager vastgesteld. Die middelen ontvangen we terug van de subsidieontvangers en vallen vrij ten gunste van het begrotingssaldo. Dit gaat om € 0,12 miljoen.

Diverse bijstellingen in tijd Beleidsdoel 4-1 en 4-2

Actuele informatie zorgt ervoor dat al begrote middelen worden opgenomen in de jaren waarin de lastneming van de subsidies wordt verantwoord of waarin we verwachten dat we de middelen gaan inzetten. Het gaat om € 7,9 miljoen aan lasten die in latere jaren worden begroot.

Ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw

5-1 Meicirculaire: Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLB)

In de Meicirculaire 2026 zijn middelen beschikbaar gesteld voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLB) voor 2026, 2027 en 2028 voor € 7,6 miljoen per jaar. Deze worden in de begroting opgenomen.

5-1 Nationale parken

Voor het realiseren van de doelen van het nationale Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030 stelt het ministerie van LNV financiële middelen beschikbaar. Voor de provincie Zuid-Holland gaat het om nationaal park Hollandse Duinen en nationaal park Biesbosch. Zuid-Holland ontvangt het hele bedrag voor de Biesbosch (dat deels ook in Noord-Brabant ligt). Vanuit het Rijk wordt hierop cofinanciering verwacht. Voor NP Hollandse Duinen is de cofinanciering reeds beschikbaar, voor nationaal park de Biesbosch niet.

Diverse bijstellingen in tijd Beleidsdoel 5-1, 5-2 en 5-3

Actuele informatie zorgt ervoor dat al begrote middelen worden opgenomen in de jaren waarin de lastneming van de subsidies wordt verantwoord of waarin we verwachten dat we de middelen gaan inzetten. Het gaat om € 10,3 miljoen aan lasten die in latere jaren worden begroot.

Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland

6-1 Meicirculaire: Wet Versterken regie volkshuisvesting

In de Meicirculaire 2026 is voor € 1,4 miljoen aan middelen opgenomen vanuit de wet Versterken regie volkshuisvesting. Een deel hiervan wordt als lastenbudget in 2026 begroot (€ 0,4 miljoen). Het overige deel gaat naar 2027.

6-2 Meicirculaire: Novex Zuidelijke Randstad

In de Meicirculaire 2026 is voor € 0,2 miljoen aan middelen opgenomen voor Novex Zuidelijke Randstad. Een deel hiervan wordt als lastenbudget in 2026 begroot (€ 0,1 miljoen). Het overige deel gaat naar 2027.

Diverse bijstellingen in tijd Beleidsdoel 6-1 en 6-2

Een deel van de, onder het subsidieplafond 2026, aangevraagde subsidies voor de Subsidieregeling Wonen, kent een startdatum van de activiteiten in 2027 en verder. Dat betekent dat de lastneming van deze subsidies in

toekomstige jaren gaat plaatsvinden. Om deze subsidie lasten in 2027 en verder te kunnen dekken, wordt het daarvoor beschikbare budget uit 2026 geraamd in 2027 en verder. Dit gaat om € 17,9 miljoen aan lastenbudget. Het lastenbudget wordt in die jaren daarmee verhoogd, maar is niet vrij besteedbaar. Daarnaast vinden er verkenningen plaats voor New Towns, maar van het beschikbare budget wordt € 0,5 miljoen in toekomstige jaren besteedt.

Eerder is € 0,1 miljoen begroot voor de uitwerking van de T-component van de VISTA-strategie. Aangezien de werkzaamheden voor VISTA pas in 2027 aanvangen, wordt het daarvoor beschikbare budget uit 2026 geraamd in 2027.

Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland

7-1 Incidentele vrijval vanuit algemene bijdragen aan omgevingsdiensten

We laten incidenteel € 1 miljoen vrijvallen uit het budget voor de Omgevingsdiensten. Dat kan door vanwege efficiencyvoordelen, terugontvangen middelen en het niet benutten van gereserveerde middelen.

7-1 Vrijval tijdelijke compensatie natuur- en recreatieschappen

Bij de Begroting 2026 is € 0,5 miljoen beschikbaar gesteld voor de tijdelijke compensatie van natuur- en recreatieschappen. Hiervan wordt een deel doorgeschoven naar 2027, omdat de uitgaven pas in dat jaar worden gerealiseerd. Het resterende bedrag van € 0,1 miljoen valt vrij en wordt teruggestort in de financiële ruimte.

Diverse bijstellingen in tijd Beleidsdoel 7-2 en Beleidsdoel 7-3

Actuele kennis zorgt ervoor dat € 8,1 miljoen aan begrote middelen in 2026 nu wordt ingezet in 2027-2031. Deze raming is met name gebaseerd op de verwachte lastneming van subsidies met betrekking tot recreatie, sport en toerisme.

Overzicht Organisatie

8-1 Additioneel budget nieuwe accountant

Door middel van een aanbestedingsprocedure is een nieuwe accountant aangesteld. Het huidige meerjarige budget voor de accountantscontrole biedt onvoldoende dekking voor de kosten van de nieuwe accountant. Daarom is een meerjarige budgetbijstelling noodzakelijk. Voor de tweede helft van 2026 is een budgetverhoging van € 0,1 miljoen nodig en structureel € 0,2 miljoen.

8-1 Additioneel budget datalek

Naar aanleiding van het datalek en het daaropvolgende geïntensiveerde toezicht door de Autoriteit Persoonsgegevens is binnen de provincie een versneld verbetertraject op het gebied van privacy en gegevensbescherming ingezet. Om de privacyorganisatie, governance en beheersmaatregelen te versterken, is tijdelijk aanvullende capaciteit noodzakelijk. Dit betreft een incidenteel voorstel van € 1,4 miljoen voor 2026 en € 0,4 miljoen voor 2027.

8-1 Dotatie- en aanwending voorziening spaarverlof

Bij Jaarrekening 2025 is de voorziening spaarverlof ingesteld. Conform BBV regelgeving dient de voorziening elk jaar te worden geactualiseerd. Op basis van de huidige verlofgegevens (sparen van verlof én opnemen van gespaard verlof) wordt een dotatie van € 3 miljoen en een onttrekking van € 1,5 miljoen begroot. De structurele dotatie en onttrekking zal op een later moment worden begroot wanneer meer inzicht bestaat in de structurele jaarlijkse ontwikkelingen van de voorziening spaarverlof.

Diverse bijstellingen in tijd Beleidsdoel 8-1

Actuele informatie zorgt ervoor dat de al begrote middelen worden opgenomen in de jaren waarin we verwachten dat we dit gaan besteden. Dit betreft de middelen voor het programma Informatietransitie en het programma Financiële processen en systemen (Versterking Financiële Functie).

C: Ontwikkelingen binnen algemene middelen

Provinciefonds

Op 23 juni 2026 stuurden wij een [brief](#) aan Provinciale Staten met informatie over de financiële effecten van de meicirculaire van het provinciefonds. Die financiële effecten zijn verwerkt in deze najaarsnota. Jaarschijf 2031 wordt in deze najaarsnota voor het eerst toegevoegd aan de begroting (T+5 jaar). Dat verklaart onder andere de sterke stijging in dat jaar.

Bijstellen kapitaallasten (rente)

We verwachten op korte termijn per saldo minder geld uit te geven. Het saldo op de provinciale bankrekening, aangeduid als 'saldo liquide middelen', staat uit bij schatkistbankieren. Daar ontvangen we rente over. Die rentebaten worden daardoor hoger dan eerder ingeschat.

Bijstellen motorrijtuigenbelasting

We verwachten dat de opbrengsten van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting in de komende jaren stijgen door:

1. de versnelde transitie van brandstof aangedreven auto's naar hybride en elektrisch aangedreven auto's;
2. de daarmee samenhangende ontwikkelingen van een zwaarder wordend wagenpark en daarmee gepaard gaande hogere tariefklassen;
3. de verdere ontwikkeling van de omvang van het wagenpark;
4. de inkomsten uit opcenten (extra belasting) voor campers.

Actualisatie stelpost looncompensatie

Doordat de effecten van de nieuw afgesloten CAO lager uitpakken dan de eerder berekende omvang van de stelpost personeelskosten bij de Begroting 2026, kan een vrijval plaatsvinden van € 0,8 miljoen in 2026 en € 2,8 miljoen in 2027.

Actualisatie stelpost prijscompensatie

Doordat er minder indexatie benodigd was dan verwacht binnen de ambities, is er € 0,4 miljoen teruggestort in de stelpost. Deze middelen vallen nu vrij aan de algemene middelen.

Actualisatie stelpost onvoorzien

Er is geen beroep gedaan op de centrale stelpost onvoorzien en om die reden kan het bedrage voor 2026 vrijvallen aan de algemene middelen. Eventuele onvoorziene tegenvallers die bekend worden ná de najaarsnota zijn onderdeel van het jaarrekeningresultaat 2026

Aanvullende middelen arbeidscapaciteit

Voor de toelichting op de mutatie arbeidscapaciteit verwijzen we naar de paragraaf arbeidscapaciteit.

Eventuele mee- en tegenvallers

In voorgaande paragrafen lieten we het financiële beeld zien zoals dat bekend is bij het opstellen van deze najaarsnota. De bijstellingen in deze najaarsnota hebben hun basis in de inzichten van mei/juni. De behandeling van de najaarsnota in Provinciale Staten staat gepland in november. Provinciale Staten willen bij de behandeling van P&C-documenten, zoals deze najaarsnota, inzicht hebben in mee- en tegenvallers die we verwachten. Die beïnvloeden de financiële realisatiekracht, het vermoedelijke jaarresultaat en kunnen op langere termijn doorwerken. Het is wenselijk om financiële bandbreedtes te gebruiken. Dat is een inschatting van de financiële onzekerheid door middel van een onder- en bovengrens. In het vervolg van deze paragraaf wordt daartoe een aanzet gedaan.

Lasten

Lastneming subsidies

Subsidies zijn een groot deel van de provinciale begroting. De lastneming van subsidies is gebonden aan speciale verslaggevingsregels. Dat wil zeggen dat een verstrekte subsidie in het kalenderjaar 2026 niet altijd als last (volledig) verantwoord wordt in het boekjaar 2026. Voor subsidies onder de € 250.000 worden de lasten verantwoord in het jaar waarin de activiteiten beginnen. Voor subsidies boven de € 250.000 worden de lasten toegerekend aan de jaren waarin de activiteiten plaatsvinden. Dit is ook zo vastgelegd in de provinciale financiële verordening in artikel 4.46.

Via de standaard P&C-cyclus schatten we zo goed mogelijk in wat er aan subsidies verstrekt zal worden en welke bedragen in welke jaren verantwoord gaan worden. De realisatie (= lastneming van subsidies) kan hiervan afwijken. Activiteiten beginnen bijvoorbeeld later dan gedacht of de subsidieontvanger stelt de planning van de uitvoering van activiteiten bij. Ook kunnen er aan het einde van het jaar nog eindafrekeningen van subsidies binnenkomen. Als de ontvanger van de subsidie de activiteiten niet (volledig) uitvoert dan leidt dit tot een teruggaaf aan de provincie. Deze eenmalige voordelen zijn nog niet in de begroting geraamd en komen pas bij het opstellen van de jaarstukken tot uitdrukking. Bij Najaarsnota 2024 is besloten tot het instellen van de egalisereserve lastneming subsidies. Daarin worden bij de jaarrekening de niet-bestede subsidiebudgetten gestort waarvoor al verplichtingen zijn aangegaan. Daarmee worden de lastnemingen gedekt van die subsidies in komende jaren. Standaard bijstellingen in P&C-producten zoals de voorjaarsnota en najaarsnota lopen niet via de egalisereserve en vinden plaats via het [begrotingssaldo](#). Dat betekent dat wanneer er gedurende het begrotingsjaar aanpassingen worden verwacht in het bestedingsritme van de subsidieontvanger doordat de lasten later worden gerealiseerd, dat wij het kasritme daarop aanpassen. Dat kan betekenen een vrijval in het begrotingssaldo van het lopende begrotingsjaar en een claim op het begrotingssaldo in de daaropvolgende jaren. Deze mutatie is budgetneutraal.

Qua bandbreedte wordt, op basis van voorgaande jaarrekeningen, ingeschat dat dit gaat om een bedrag tussen de € 10 miljoen en € 35 miljoen.

Uitvoeringskracht externe partijen

De provincie heeft als middenbestuur een bijzondere positie. De provincie maakt zelf beleid en voert veel taken zelf uit. Maar de provincie heeft ook veel verschillende rollen als het gaat om het mogelijk maken, stimuleren, regisseren, deelnemen en starten van nieuwe ontwikkelingen en projecten samen met anderen. In die samenwerking hebben we verschillende rollen. Het omgaan met die externe omgeving is een belangrijk deel van het provinciale speelveld. Of het lukt om provinciale ambities te realiseren is afhankelijk van de uitvoeringskracht van externe partijen zoals gemeenten, leveranciers, aannemersbedrijven, grondverzet- en grondwerkbedrijven en omgevingsdiensten. Die afhankelijkheid kan de planning, en daarmee de realisatie van lastenbudgetten, beïnvloeden en kan leiden tot een onderbesteding in de jaarrekening. Qua onzekerheid wordt, op basis van eerdere jaarrekeningen, ingeschat dat dit gaat om een bedrag van maximaal € 15 miljoen.

Verbonden partij - EnergiiQ

Na afronding van het eerste kwartaal 2026 is, zoals gebruikelijk, een kwartaalrapportage ontvangen van verbonden partij EnergiiQ. De provincie bezit aandelen in deze verbonden partij. Als de waarde van dit aandelenbezit (op papier) afneemt, dan wordt hiervoor een dotatie verwerkt in een voorziening. Deze werkwijze volgt vanuit de verslaggevingsregels voor provincies (het BBV). In die eerste kwartaalrapportage is een prognose opgenomen van het verwachte resultaat 2026. Op basis van die informatie is ingeschat dat dit kan leiden tot een aanvullende dotatie aan de voorziening EnergiiQ van circa € 0,8 miljoen. We hebben deze inschatting niet verwerkt in de bijgestelde begroting 2026, omdat deze prognose met onzekerheden is omgeven en daarnaast nog kan wijzigen door bijsturing of nieuwe ontwikkelingen. Dat blijven we volgen via de reguliere kwartaalrapportages en periodieke bestuurlijke en ambtelijke gesprekken. Net als de afgelopen jaren verwerken

we een eventuele dotatie in de provinciale jaarrekening 2026 op basis van de (concept) jaarrekening van deze verbonden partij.

Baten

Uitkering provinciefonds

De septembercirculaire 2026 is vanwege de datum van verschijnen nog niet verwerkt in de najaarsnota. De financiële effecten van de septembercirculaire verwerken we in de Voorjaarsnota 2027.

Motorrijtuigenbelasting

De opbrengst is afhankelijk van het aantal auto's en ook van het totaal aantal elektrische voertuigen. Mocht het aandeel elektrische auto's sneller stijgen dan de belastingdienst dacht in haar raming voor het jaar 2026, dan kunnen de opbrengsten voor 2026 lager uitvallen. Ook kunnen de baten hoger uitvallen wanneer de huidige trend van zwaardere volledig belaste auto's, waaronder hybrides, zich doorzet.

Rente

De rentebaten op onze tijdelijke overtollige middelen hangen af van de omvang van deze middelen en van de renteniveaus die de ECB vaststelt. De ontwikkeling van beide factoren is onzeker. Onderuitputting beïnvloedt de hoeveelheid tijdelijke overtollige middelen maar ook het Rijk kan invloed hebben door bijvoorbeeld extra geld beschikbaar te stellen voor specifieke taken. Dit gebeurde in 2024 bijvoorbeeld met ZH-PLG.

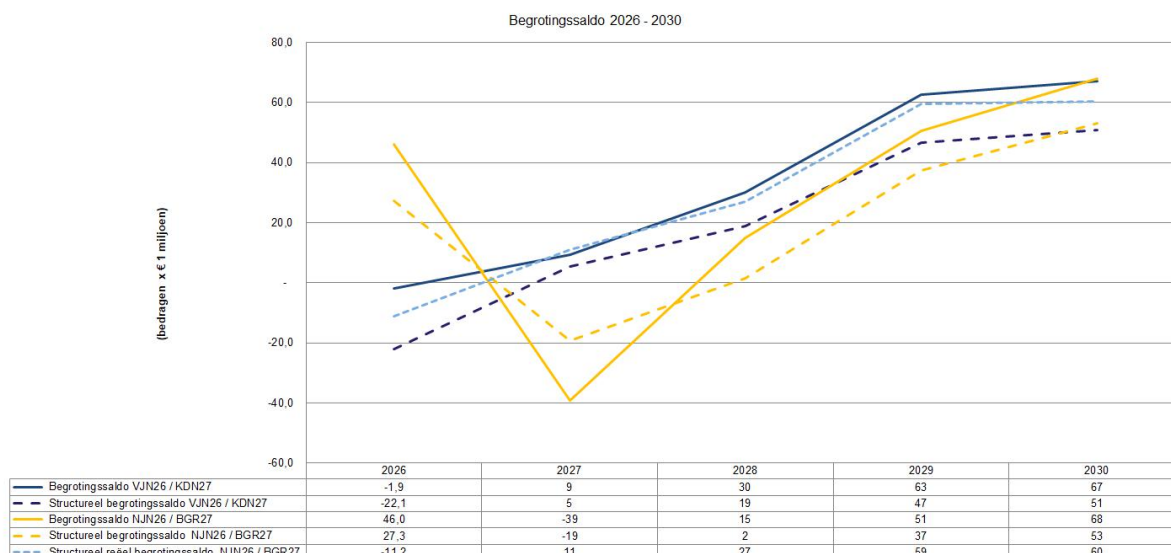
De koers van de ECB voor renteverhogingen en -verlagingen wordt sterk bepaald door de inflatie. In de voorjaarsnota hebben we al rekening gehouden met twee renteverlagingen van 0,25% in het eerste half jaar van 2026. De gehanteerde percentages voor de rentebaten op schatkistbankieren zijn bij najaarsnota onveranderd ten opzichte van de voorjaarsnota.

Begrotingssaldo en Algemene reserve jaarschijf 2026

Het begrotingssaldo is het saldo van baten en lasten ná verrekening met de bestemmingsreserves. Als het begrotingssaldo in een jaar positief is dan wordt dit gestort in de Algemene vrije reserve. Als het begrotingssaldo in een jaar negatief is dan wordt dit onttrokken aan de Algemene vrije reserve. Daarom geven we in dit onderdeel van de najaarsnota inzicht in de meerjarige ontwikkeling van het begrotingssaldo en het verloop van de omvang van de Algemene vrije reserve.

Begrotingssaldo

Het begrotingssaldo 2026 was bij vaststelling van de Voorjaarsnota 2026 (na verwerking amendementen) € 1,9 miljoen negatief. Door de wijzigingen in deze najaarsnota bedraagt het begrotingssaldo € 46 miljoen positief. Onderstaande tabel toont de ontwikkeling van het begrotingssaldo.

Het structurele begrotingssaldo neemt toe van € 22 miljoen nadelig bij de Voorjaarsnota 2026 naar € 27,3 miljoen positief bij de Najaarsnota 2026. Deze verbetering van het begrotingssaldo met bijna € 50 miljoen komt vooral door hogere inkomsten uit de hogere inkomsten uit de motorrijtuigenbelasting en het provinciefonds (+ € 22 miljoen) en het bijstellen van lasten (reëel ramen) binnen de ambities (+€ 50 miljoen). Daartegenover staan lastenverhogingen als gevolg van decentralisatie uitkeringen in het provinciefonds, extra lasten voor arbeidscapaciteit en de nieuwe inzet uit bijvoorbeeld reserves. Voor de meerjarige effecten zie de toelichting bij de begroting 2027.

Structureel reëel begrotingssaldo

In bovenstaande tabel presenteren we ook een structureel reëel begrotingssaldo. Dit saldo komt tot stand door het structureel begrotingssaldo te corrigeren voor budgetten van structurele taken die worden doorgeschoven naar latere jaren. Elk jaar zien we, met name bij de najaarsnota, dat budgetten van structurele taken in het lopende jaar (2026) worden verlaagd en in een later jaar (2027 of verder) worden opgehoogd. Deze bijstellingen zijn meerjarig gezien saldo-neutraal: wat er in het ene jaar wordt verlaagd, komt er in een ander jaar weer bij. Een belangrijke verklaring voor het doorschuiven van deze lastenbudgetten is dat de lastneming van subsidiebudgetten in een later jaar plaatsvindt dan het jaar waarin de subsidie is toegekend. We kunnen die budgetten die worden doorgeschoven ook niet laten vrijvallen, omdat er al juridische verplichtingen voor zijn aangegaan. In deze najaarsnota gaat dit om € 58,4 miljoen aan lastenbudgetten die vanuit 2026 worden doorgeschoven naar 2027-2035. Het corresponderende positieve effect van mutatie valt in de betreffende jaren, waaronder 2027 (€ 18,4 miljoen), 2028 (€ 15,6 miljoen) en 2029 (€ 12,5 miljoen).

Het doorschuiven van deze lastenbudgetten is passend bij realistisch begroten, wat een vereiste is vanuit het BBV en daarnaast de aandacht heeft van het college en Provinciale Staten. Tegelijk zorgen deze bijstellingen ervoor dat het structurele begrotingssaldo in het lopende jaar verbetert (in 2026 verlagen we lastenbudgetten), maar het structurele begrotingssaldo in latere jaren verslechtert (in 2027 en verder verhogen we lastenbudgetten). Het reële beeld van het structurele begrotingssaldo wordt hierdoor beïnvloed.

Het structureel reëel begrotingssaldo komt tot stand door het structureel begrotingssaldo te corrigeren voor budgetten van structurele taken die zijn doorgeschoven vanuit de Najaarsnota 2026 naar latere jaren (€ -/- 58,4 miljoen) en de middelen die beschikbaar zijn gesteld via de beklemmingen in de jaarrekening 2025 (€ + 3,3 miljoen) en de inzet vanuit de Investeringsagenda 2026-2030 (€ + 16,9 miljoen). Per saldo gaat het in deze najaarsnota om € 38,5 miljoen aan lastenbudgetten. Vanaf 2031 zijn het structurele begrotingssaldo en het structureel reële begrotingssaldo weer nagenoeg gelijk aan elkaar. Het structurele reële begrotingssaldo is voor 2026 daardoor € 11,2 miljoen nadelig (€ 27,3 miljoen -/- € 38,5 miljoen = € 11,2 miljoen). In de Begroting 2027,

die gelijk met deze najaarsnota aan uw Staten wordt toegestuurd, is vanaf 2027 een structureel reëel sluitende begroting opgenomen.

Verloop omvang Algemene vrije reserve

Per eind 2026 bedraagt de algemene vrij reserve € 284,5 miljoen. De bufferreserve weerstandscapaciteit heeft een omvang van € 74,3 miljoen. We verwijzen graag naar de Begroting 2027 voor de meerjarige ontwikkeling van de algemene vrije reserve vanwege de daarin opgenomen meerjarige bijstellingen.

Type mutatie (bedragen x € 1 mln)	2025 (JRK)	2026 (NJN)	2027 (BGR)	2028	2029	2030
Alg. reserve na begin v/h jaar incl. jaarrekening	286,9	314,7	368,6	329,5	344,4	395,0
Begrotingssaldo van het jaar		46,0	-39,1	14,9	50,6	67,9
Resultaat van het jaar 2025	27,8					
Storting in reserve Investeringsagenda 26-30		-3,5				
Vrijval investeringsagenda risicoreservering		11,3				
Alg. reserves	314,7	368,6	329,5	344,4	395,0	462,9
Correctie bufferreserve weerstandcapaciteit	-74,3	-88,1	-88,1	-88,1	-88,1	-88,1
Alg. vrije reserve	240,4	280,5	241,4	256,3	306,9	374,8

Stelposten loon- en prijscompensatie

Stelpost prijscompensatie

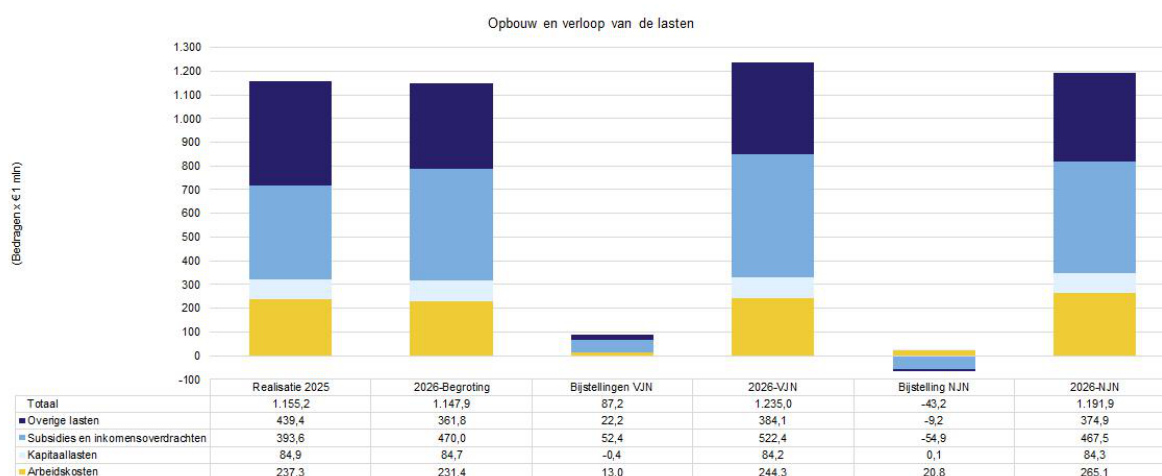
In de Begroting 2026 zijn de middelen toegekend aan de ambities om de verwachte kostenstijgingen te dekken. Dit gebeurde op basis van de in de Kadernota 2026 vastgestelde indexatiepercentages. In deze najaarsnota heeft een vrijval van € 0,4 miljoen plaatsgevonden ten gunste van de stelpost. De stelpost is vervolgens leeggeboekt ten gunste van de algemene middelen. De stelpost prijscompensatie heeft daarom voor het jaar 2026 een saldo van nihil.

Stelpost looncompensatie

In de Begroting 2026 is het budget voor looncompensatie beschikbaar gebleven op de stelpost. Tussen de vakbonden en de provincies is een nieuwe cao afgesloten voor de periode 1 juli 2026 tot 1 juli 2028. Het saldo van deze stelpost voor het jaar 2026 was € 4,3 miljoen voor de periode van 1 juli 2026 tot 31 december 2026. Een bedrag van € 2,8 miljoen is in deze najaarsnota ingezet om de CAO-effecten in de ambities te dekken. Dit staat toegelicht in de [paragraaf arbeidscapaciteit](#). Doordat de werkelijke lasten lager uitkomen dan de stand van de stelpost heeft er een vrijval plaatsgevonden van afgerond € 1,5 miljoen ten gunste van het begrotingssaldo. De stelpost heeft voor het jaar 2026 een saldo van nihil.

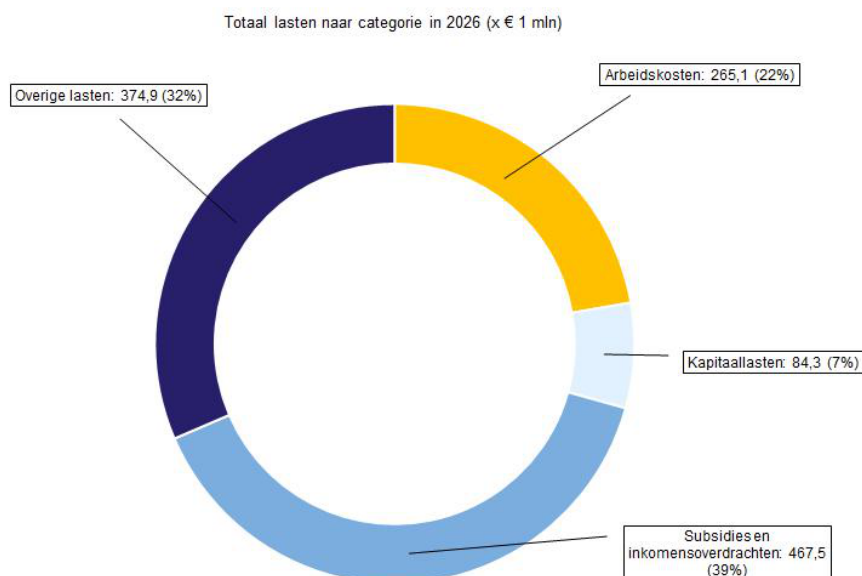
Hoe is de Najaarsnota 2026 opgebouwd

Lasten

Toelichting:

De bovenstaande cijfers gaan over jaarschijf 2026. Ten opzichte van de voorjaarsnota nemen de lasten in de najaarsnota af met € 43,2 miljoen. Een omvangrijk deel daarvan betreft de lastneming van subsidies. Die zijn wel aangevraagd en beschikt, maar op basis van de verslaggevingsregels worden de lasten daarvan in latere jaren verantwoord. Per ambitie wordt dit toegelicht in het [Financieel totaalbeeld](#). De hogere arbeidskosten worden verder toegelicht in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#). Opmerking hierbij: de arbeidskosten in deze grafieken zijn **exclusief** externe inhuur op investeringsprojecten en de baten uit UWV en detacheringen. In de paragraaf Arbeidscapaciteit worden de totale arbeidskosten weergegeven **inclusief** externe inhuur op investeringsprojecten en de baten uit UWV en detacheringen.

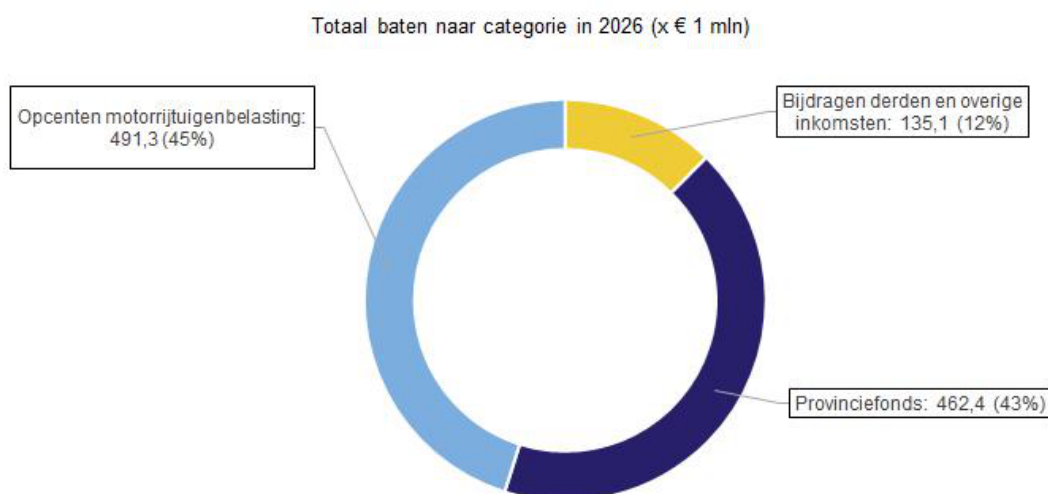
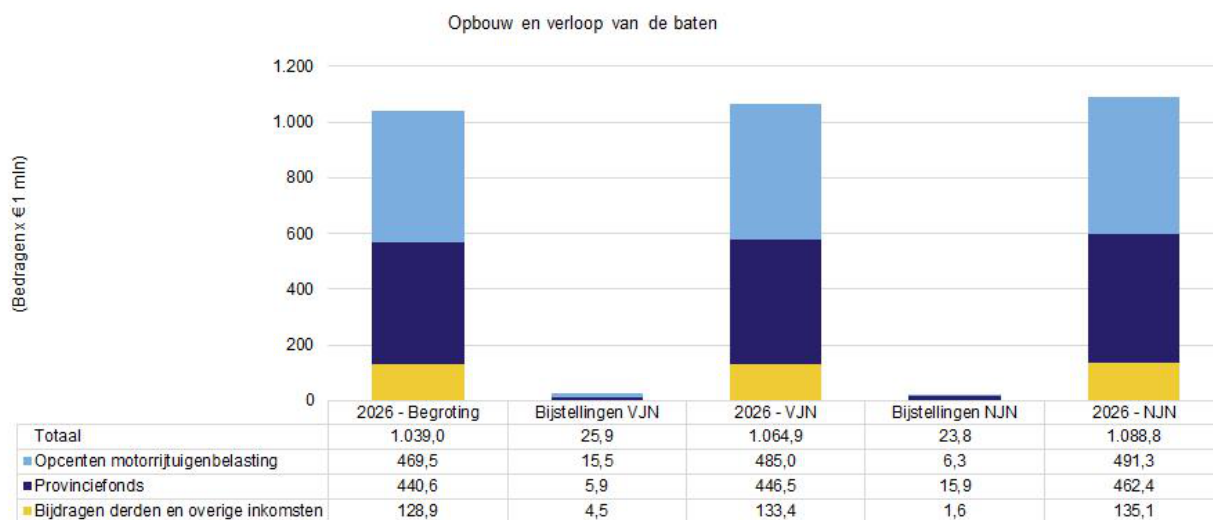

Toelichting:

Bovenstaande visualisatie laat zien hoe het lastenbudget van 2026 is opgebouwd:

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A en externe inhuur onder B in de [Paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
Opmerking hierbij: de arbeidskosten in deze grafieken zijn **exclusief** externe inhuur op investeringsprojecten en de baten uit UWV en detacheringen. In de paragraaf Arbeidscapaciteit worden de totale arbeidskosten weergegeven **inclusief** externe inhuur op investeringsprojecten en de baten uit UWV en detacheringen.
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten. Dit gaat om de lastneming van subsidies en de bijdragen aan met name andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën. Dit gaat om uitgaven voor dagelijks onderhoud, beleidsmatige onderzoeken, software licenties, stortingen in voorzieningen, afwaarderingen van aangekochte gronden, te betalen belastingen, gas/water/licht en verschillende overige uitgaven.

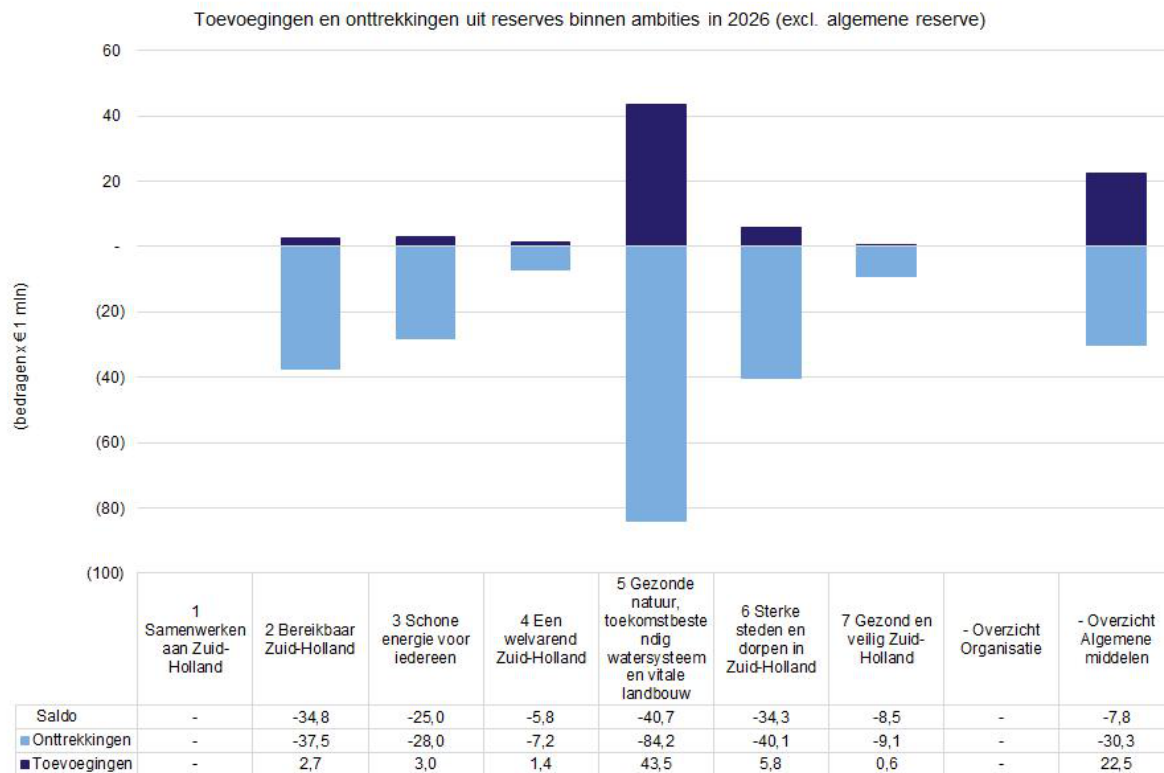
Baten

Toelichting:

De bovenstaande cijfers gaan over jaarschijf 2026. Ten opzichte van de voorjaarsnota nemen de baten in de najaarsnota toe met € 23,8 miljoen. Deze toename komt vooral door de meeropbrengsten Provinciefonds van € 15,9 miljoen en de meeropbrengsten motorrijtuigenbelasting van € 6,3 miljoen.

Bestemmingsreserves

Toelichting:

Dit overzicht laat zien welke toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves (exclusief algemene reserves) er zijn binnen de ambities. De inzet van reserves per ambitie zorgt voor een ophoging van vooral de lasten. Er worden meer lasten begroot dan er baten binnenkomen. Dat verschil wordt gedekt vanuit de inzet van reserves.

Ambities

Ambitie 1 Samenwerken aan Zuid-Holland

De beleidsambitie Samenwerken aan Zuid-Holland is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van deze ambitie vind je via deze [link](#).

Beleidsdoel 1-1 Krachtig openbaar bestuur

Het beleidsdoel Krachtig openbaar bestuur is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 1-1-1 Sterke decentrale overheden

Wat willen we bereiken?

Sterke decentrale overheden zijn essentieel voor het uitvoeren van wettelijke taken en het bereiken van (gezamenlijke) doelen voor de leefomgeving. Daarom werkt de provincie Zuid-Holland samen met andere overheden aan het behoud en de versterking van de kwaliteit van het openbaar bestuur. De provincie zet daarvoor een mix van maatregelen in: (financieel) toezicht op gemeenten en gemeenschappelijke regelingen, begeleiden bij schaalvergroting en/ of herindeling, versterken van gemeenten, netwerken en regio's, faciliteren van onderzoek en kennisdeling.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 1-1-2 Daadkrachtig provinciaal bestuur

Wat willen we bereiken?

Het bestuur en de provinciale organisatie zijn weerbaar, betrouwbaar, transparant, legitiem en handelen integer. De kwaliteit van beleid en de taakuitvoeringen zijn structureel op orde, het bestuur is weerbaar tegen ondermijning en oneigenlijke druk en er wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheden van digitalisering. Het

omgevingsbeleid en participatie worden vormgegeven en uitgevoerd. Door samenwerking internationaal, nationaal en binnen het Interprovinciaal Overleg (IPO) gaat Zuid-Holland strategische allianties aan. Daartoe werkt de provincie aan het vormgeven, coördineren en uitvoeren van beleid, public affairs en lobby.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 1-1-3 Openbaar bestuur

Wat willen we bereiken

Provinciale Staten (PS) willen als hoogste bestuursorgaan in Zuid-Holland- eenvoudig en duidelijk beleid vaststellen. En hun controlerende, volksvertegenwoordigende en kaderstellende rol uitvoeren. Gedeputeerde Staten (GS) zijn het dagelijks bestuur van de provincie. Na de verkiezingen sluiten de politieke partijen die willen samenwerken (een coalitie vormen), een coalitieakkoord. Gedeputeerde Staten voeren het coalitieakkoord uit door beleidsvoorstellen aan Provinciale Staten voor te leggen waarover zij kunnen besluiten.

De Commissaris van de Koning (CdK) is voorzitter van zowel Provinciale Staten als Gedeputeerde Staten. Als voorzitter zorgt de commissaris voor de kwaliteit van de besluitvorming van zowel Provinciale Staten als Gedeputeerde Staten. De commissaris vervult een verbindende rol tussen de beide organen. Hij bewaakt daarbij de samenhang, doorgaan en voortgang van het gevoerde beleid.

Wat gaan we doen om dit te realiseren

Algemeen

- Provinciale Staten agenderen belangrijke provinciale thema's en sturen GS aan bij de ontwikkeling van (nieuw) beleid. Voor het bijsturen van beleid maken Provinciale Staten gebruik van verschillende politieke instrumenten zoals moties en amendementen.
- Provinciale Staten controleert de uitvoering van het door GS gevoerde beleid. Dit doen zij onder andere door geregeld de provincie in te gaan, en op zorgvuldige wijze om te gaan met reacties van inwoners van Zuid-Holland. Zo houden PS een vinger aan de pols bij de ontwikkelingen in de provincie.
- Gedeputeerde Staten voert het beleid uit dat door PS is vastgesteld.
- Gedeputeerde Staten geven uitvoering aan hun Coalitieakkoord.
- Gedeputeerde Staten stellen op basis van het Coalitieakkoord beleidswijzigingen voor aan PS.
- Er worden tien Statenvergaderingen per kalenderjaar gepland waarin besluitvorming over statenvoorstellen plaatsvindt.
- Er worden per thema commissie, afhankelijk van de agendering, tot zo'n tien vergaderingen per kalenderjaar gepland om de besluitvorming van PS voor te bereiden.
- Er vinden, afhankelijk van het beleidsthema, wekelijks portefeuillehouder overleggen plaats.
- Er wordt wekelijks door het college van GS vergaderd.

Versterken van strategische provinciale kennis

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsdoel 1-2 Sterke Samenleving

Het beleidsdoel Sterke samenleving is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 1-2-1 Maatschappelijke ontwikkelingen

Wat willen we bereiken

De provincie wil inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen die bestaand of nieuw beleid ondersteunen. Zij werkt daarbij toe naar een bredere, meer samenhangende afweging bij het maken van beleid, gebaseerd op de principes van brede welvaart. Dat betekent: oog hebben voor economische, ecologische én sociale effecten van beleid, voor mensen hier en nu, maar ook elders en in de toekomst.

Zij volgt en duidt daartoe de ontwikkelingen in de samenleving en zorgt ervoor dat haar organisatie over de juiste kennis en handvatten beschikt. De organisatie wil deze kennis goed gebruiken en actief werken aan de eigen strategische kennispositie. De provincie deelt deze informatie ook met andere partijen, om te helpen bij de opgaven waar Zuid-Holland aan werkt. Soms krijgt men daarbij ook advies over wat ze kunnen doen.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

'Wat mag het kosten' is opgebouwd in 2 delen:

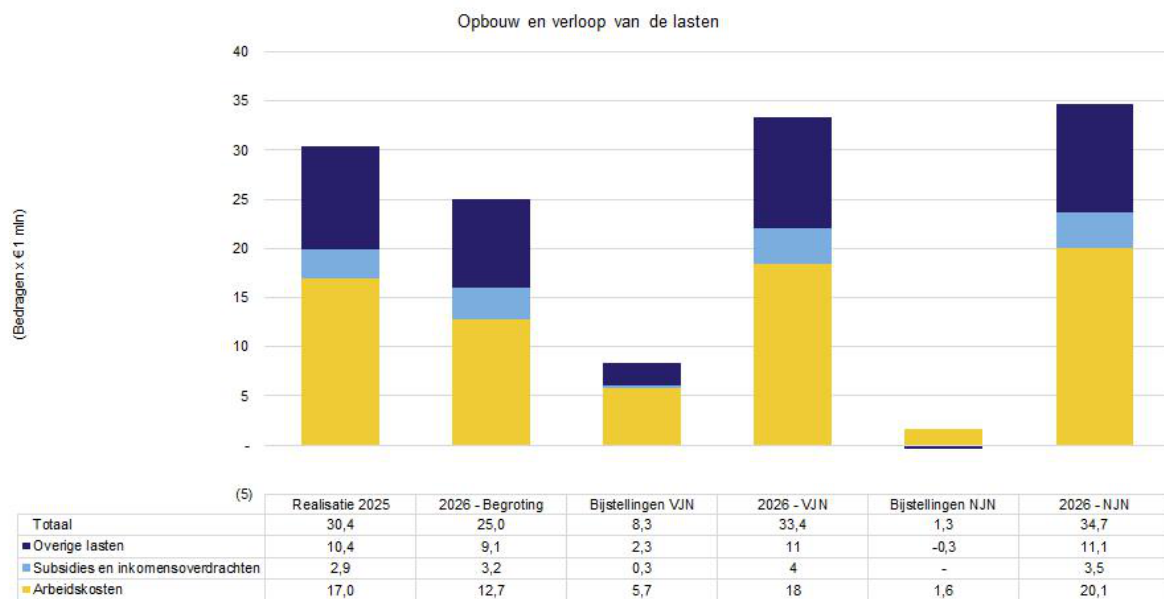
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom schreven we de toelichtingen ook op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De wijzigingen op beleidsprestaties staan er ter informatie.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek laat zien hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A en de inhuur externen onder B in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten: dit gaat om de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan vooral andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën.

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Lasten						
Beleidsdoel 1-1 Krachtig openbaar bestuur						
1-1-1 Sterke decentrale overheden	3.240	243	3.483	3.848	3.888	3.836
1-1-2 Daadkrachtig Provinciaal bestuur	19.966	1.155	21.121	19.076	18.505	18.040
1-1-3 Openbaar Bestuur	7.898	52	7.950	8.112	7.140	6.782
Totaal beleidsdoel 1-1	31.104	1.450	32.554	31.037	29.533	28.658
Beleidsdoel 1-2 Sterke samenleving						
1-2-1 Maatschappelijke ontwikkelingen	2.284	-148	2.136	2.398	2.441	2.421
Totaal beleidsdoel 1-2	2.284	-148	2.136	2.398	2.441	2.421
Totaal Lasten	33.388	1.302	34.691	33.435	31.974	31.079
Baten						
Beleidsdoel 1-1 Krachtig openbaar bestuur						
1-1-2 Daadkrachtig Provinciaal bestuur	-365	0	-365	-263	-135	-135
Totaal beleidsdoel 1-1	-365	0	-365	-263	-135	-135
Totaal Baten	-365	0	-365	-263	-135	-135
Saldo lasten en baten Ambitie 1	33.023	1.302	34.326	33.173	31.839	30.944

Toelichting lasten

Beleidsdoel 1-1 Krachtig openbaar bestuur

Wet openbaarmaking overheid (WOO): € 0,2 miljoen (n)	Bestaand beleid
Het budget van Kennis Zuid-Holland bevat onder andere middelen voor het uitvoeren van onderzoeken. Sommige onderzoeken lopen door onvoorziene omstandigheden, nieuwe prioriteiten binnen opgaven of capaciteitsvraagstukken vertraging op of gaan niet door. Hierdoor is het budget voor 2026 verlaagd en ingezet voor de opgave WOO. Fasering via het begrotingssaldo.	

Provinciale Regietafel asielopvang: € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
Op de Begroting 2026 is het van rijkswege toegekende budget 2025 voor de regietafels opgevoerd. Dit jaar zullen de regietafels hun subsidieaanvragen indienen. Het resterende budget wordt doorgeschoven naar 2027. Fasering via het begrotingssaldo.	

Overig	Bestaand beleid
PS hebben motie 1956 aangenomen over sociale veiligheid. In de motie is aangegeven om in 2026 een plan van aanpak voor te bereiden voor het verbeteren van sociale veiligheid in de provincie; hiervoor is € 10.000,- beschikbaar. Fasering via het begrotingssaldo.	

Apparaatslasten: € 1,5 miljoen (n)	Bestaand beleid
Voor een toelichting zie paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Beleidsdoel 1-2 Sterke samenleving

Kennis Zuid-Holland € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
Het budget van Kennis Zuid-Holland bevat onder andere middelen voor het uitvoeren van onderzoeken. Sommige onderzoeken lopen door onvoorziene omstandigheden, nieuwe prioriteiten binnen opgaven of capaciteitsvraagstukken vertraging op of gaan niet door. Hierdoor is het budget voor 2026 verlaagd en doorgeschoven naar de opgave WOO. Fasering via het begrotingssaldo.	

Apparaatslasten: € 0,1 miljoen (n)	Bestaand beleid
Voor een toelichting zie paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Toelichting baten

Er vonden geen bijstellingen plaats.

Instrumentarium

Reserves

Niet van toepassing.

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 1](#).

Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland

De beleidsambitie Bereikbaar Zuid-Holland is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van deze ambitie vind je via deze [link](#).

Beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen

Het beleidsdoel Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 2-1-1 Stimuleren transitie naar duurzaam, veilig en slim personenvervoer

Wat willen we bereiken?

De provincie wil dat iedereen zijn bestemming kan bereiken op makkelijke, snelle, veilige en duurzame wijze. De provincie streeft daarbij naar een toekomstbestendig Zuid-Holland. Dat betekent dat ze meer voorrang geeft aan gezondheid, kwaliteit en veiligheid van de leefomgeving. Hierbij heeft de provincie steeds meer oog voor verschillen in de behoeften binnen gebieden en van doelgroepen.

Door groei van de bevolking en economie wordt het steeds drukker. Bovendien moet er de komende jaren veel onderhoud aan wegen en bruggen gedaan worden. Dit leidt tot overlast. De provincie zet zich -samen met andere overheden- in om deze overlast en de files zo klein mogelijk te houden, bijvoorbeeld in het samenwerkingsverband Zuid-Holland Bereikbaar.

Met voorzieningen en werk dichtbij hoeven bewoners minder ver te reizen, lopen ze vaker, fietsen ze meer, pakken ze vaker het OV en verbetert hun bereikbaarheid. Daarom werkt de provincie aan wonen, werken, voorzieningen en goed openbaar vervoer in de buurt. Ze ontwikkelt dat in samenhang en werkt daarbij gebiedsgericht.

In Zuid-Holland worden veel woningen gebouwd. De provincie vindt lopen en fietsen heel belangrijk, en neemt dit direct mee vanaf de ontwerpfase. Ook omdat actief bewegen minder ruimte inneemt tijdens het verplaatsen. Door de snelle opkomst van de elektrische fiets gaan meer mensen vaker en verder fietsen en de provincie stimuleert dat graag verder. De provincie gaat daarbij uit van het STOMP-principe, waarbij ze de manieren van verplaatsen zoveel mogelijk ondersteunt in de volgorde: Stappen (lopen), Trappen (fietsen), Openbaar vervoer, (deel)mobilititeit en tot slot de privéauto. Zo maakt zij duurzame en ruimte-efficiënte verplaatsingen vanzelfsprekend. Terwijl de meeste mensen thuis een fiets hebben, ontbreekt meestal de mogelijkheid om te fietsen na een reis met het openbaar vervoer. Daarom zet de provincie in op deelfietsen voor het laatste stukje van een reis.

Het reisgedrag van mensen veranderen is niet eenvoudig. Samen met Zuid-Holland Bereikbaar doet de provincie daar haar uiterste best voor, maar uiteindelijk kiest iedereen zelf hoe hij of zij reist. Daarom blijft het belangrijk dat ook de auto een goede en vlotte optie is. Met de toenemende druk op ons wegennet moeten we knelpunten blijven aanpakken en, waar dat nodig is, aanvullende infrastructuur realiseren.

De provincie vindt ieder verkeersslachtoffer er één te veel en streeft naar elk jaar minder verkeersslachtoffers en nul verkeersslachtoffers in 2050. De provincie werkt samen met andere organisaties aan een veilige infrastructuur en moedigt verkeersveilig gedrag aan door middel van onderwijs en voorlichting. De provincie onderhoudt contact met politie en het Openbaar Ministerie (OM) over passende handhaving.

Er is weinig ruimte en geld voor nieuwe wegen. De provincie kijkt daarom naar innovatieve mogelijkheden om (vaar)wegen, fietspaden en openbaar vervoer beter te benutten. Ook werkt ze eraan om de manieren van verplaatsen schoner te krijgen, bijvoorbeeld door de mogelijkheden voor elektrisch laden te verbeteren.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 2-1-2 Naar onweerstaanbaar openbaar vervoer

Wat willen we bereiken?

Zuid-Holland streeft naar een toekomstbestendig Zuid-Holland met goed openbaar vervoer, dat onweerstaanbaar is. De provincie zorgt, samen met de MRDH, voor een goed en passend aanbod van openbaar vervoer zonder uitstoot van schadelijke stoffen zoals CO₂ en stikstof. De provincie wil dat dit snel, frequent, betrouwbaar, beschikbaar en betaalbaar is. Passend openbaar vervoer maakt, samen met lopen, de fiets en deelfervoer een reis van deur tot deur mogelijk.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 2-1-3 Duurzaam en efficiënt goederenvervoer

Wat willen we bereiken?

Het vervoer van goederen moet zo doelmatig, goed en schoon mogelijk plaatsvinden. En tegelijkertijd bijdragen aan de bereikbaarheid, economische ontwikkeling en leefbaarheid. Zodat Zuid-Holland zo goed mogelijk klaar is voor de toekomst. Dit betekent dat de provincie werkt aan een beweging naar een toekomstbestendige economie, met een betere kwaliteit voor de leefomgeving en de gezondheid. Ze geeft voorrang aan een duurzame, digitale en inclusieve economie, met borging van maatschappelijke meerwaarde. Daarom moeten de schaarse ruimte en infrastructuur effectiever gebruikt worden.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 2-1-4 Voorbereiding provinciale infrastructuurprojecten en -subsidies (PZI)

Wat willen we bereiken?

Om ervoor te zorgen dat de provincie Zuid-Holland voor iedereen bereikbaar is en blijft, op een duurzame en veilige manier legt de provincie ook nieuwe provinciale infrastructuur aan en verbetert bestaande provinciale infrastructuur. Door eerst onderzoek te doen naar oorzaken en mogelijke maatregelen wordt vooraf bepaald of een dergelijke ingreep passend en nodig is. Hierbij wordt breed gekeken of lopen, fietsen, ov en deelvervoer ook een bijdrage aan de oplossing kunnen leveren. Ook wordt nadrukkelijk gekeken of bestaande infrastructuur beter kan worden gebruikt. De ruimte is nu eenmaal beperkt, en dat geldt ook voor de financiële mogelijkheden. Daarnaast draagt de provincie bij aan projecten van andere overheden door te adviseren en/of een financiële bijdrage te leveren. Verkeersveiligheid, duurzaamheid, en gezondheid zijn standaard onderdelen in de voorbereiding van projecten.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 2-1-5 Realisatie provinciale infrastructuurprojecten (PZI)

Wat willen we bereiken?

Om de bereikbaarheid op peil te houden verbetert de provincie bestaande wegen en bruggen en legt nieuwe wegen en bruggen aan. Deze projecten worden uitgevoerd op basis van een besluit waarin de inhoudelijke grootte van het project, planning en afspraken over de financiën zijn vastgelegd.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 2-1-6 Duurzame, stille en nieuwe luchtvaart

Wat willen we bereiken?

De zogenaamde kleine- en recreatieve luchtvaart kan (geluid)overlast geven of tot verstoring van natuur leiden. De provincie gaat over de locaties waar luchtvaart mag starten en landen, met uitzondering van Rotterdam The Hague Airport, en de provincie kan daarvoor regels opstellen. De provincie gaat niet over waar en hoe er gevlogen wordt; dit valt onder de bevoegdheid van het Rijk.

De provincie wil hiernaast dat de overlast van Schiphol en Rotterdam The Hague Airport (RTHA) zoveel mogelijk beperkt wordt. Dit gaat om geluidhinder, uitstoot van (ultra)fijnstof, stikstof en CO₂. Tegelijkertijd wil de provincie dat Schiphol zijn positie als belangrijke internationale luchthaven kan behouden en zijn netwerk van internationale verbindingen kan versterken. Voor RTHA wil de provincie dat de luchthaven zijn positie als zakelijke luchthaven kan behouden.

De provincie oefent invloed uit op de besluitvorming door de minister van Infrastructuur en Water- staat (I&W) en de Tweede Kamer over de toekomstige ontwikkeling van beide luchthavens. Voor Schiphol gaat dit via de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS; een samenwerkingsverband van vier provincies en een veertigtal gemeenten rondom Schiphol) en bij RTHA via de Bestuurlijke Regiegroep RTHA (BRR; een samenwerkingsverband van de provincie en drie gemeenten).

De provincie wil dat binnen de geluidcontouren rondom Schiphol en RTHA terughoudend wordt omgegaan met nieuwe woningbouw om nieuwe geluidgehinderden zoveel mogelijk te voorkomen. Echter binnen de regels wil de provincie dat kleinschalige woningbouw mogelijk moet kunnen zijn indien dit de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid ten goede komt. Daartoe heeft de provincie regels gesteld in de Omgevingsverordening.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsdoel 2-2 Goed functionerende provinciale infrastructuur

Het beleidsdoel Goed functionerende provinciale infrastructuur is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 2-2-1 Beheer en onderhoud: op orde en duurzaam

Wat willen we bereiken?

De fietspaden, bermen, wegen, vaarwegen, bruggen en sluizen en verkeerssystemen worden sober, doelmatig en duurzaam onderhouden met zo min mogelijk overlast. Beheer en onderhoud houdt de provincie daarmee boven het aansprakelijkheidsniveau en laten we zo efficiënt mogelijk plaatsvinden. Op dit moment doet de provincie dit op een manier met zo min mogelijk kosten, uitstoot en overlast voor de vaarweg- en weggebruiker en omgeving. Tijdens de werkzaamheden wordt het belang van de fietser en voetganger zwaar meegewogen. Er wordt ingezet op innovaties bij werkzaamheden om naast de kosten te beperken ook de uitstoot te verminderen.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

'Wat mag het kosten' is opgebouwd in 2 delen:

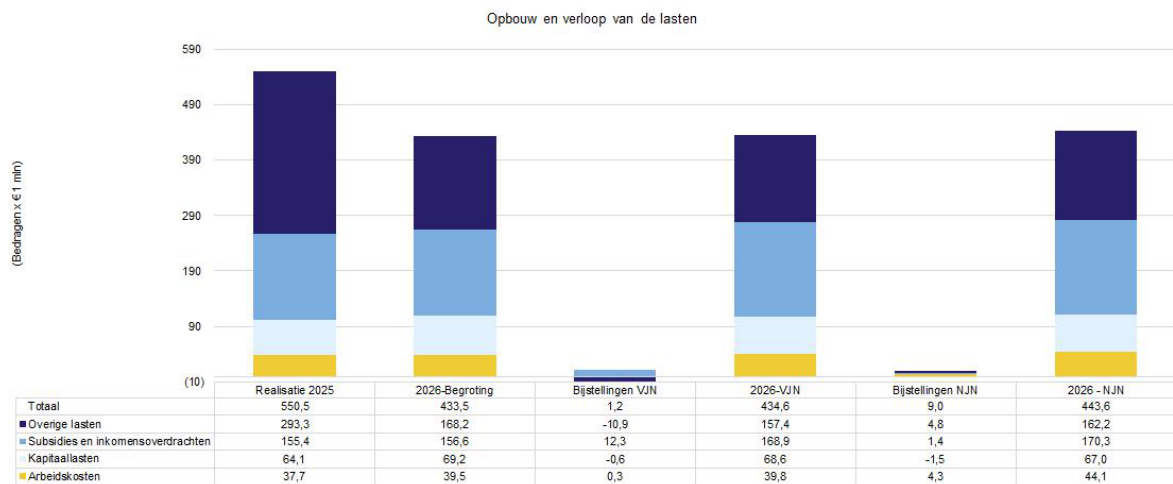
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom schreven we de toelichtingen ook op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De wijzigingen op beleidsprestaties staan er ter informatie.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek laat zien hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A en de inhuur externen onder B in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten: dit gaat om de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan vooral andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën.

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Lasten						
Beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen						
2-1-1 Stimuleren transitie naar duurzaam, veilig en slim personenvervoer	12.084	328	12.662	11.726	11.678	11.592
2-1-2 Naar onweerstaanbaar openbaar vervoer	164.201	1.497	165.698	175.480	190.736	166.583
2-1-3 Duurzaam en efficiënt goederenvervoer	3.381	-656	2.725	2.525	2.177	2.775
2-1-4 Voorbereiding provinciale infrastructuurprojecten en -subsidies (PZI)	21.290	2.095	23.385	22.691	29.537	30.526
2-1-5 Realisatie provinciale infrastructuurprojecten (PZI)	28.069	1.396	29.465	31.818	38.540	44.175
2-1-6 Duurzame, stille en nieuwe luchtvaart	1.500	54	1.554	1.316	1.238	1.477
Totaal beleidsdoel 2-1	230.526	4.714	235.489	245.556	273.907	257.128
Beleidsdoel 2-2 Goed functionerende provinciale infrastructuur						
2-2-1 Beheer en onderhoud op orde en duurzaam	203.830	4.288	208.118	208.295	208.684	201.246
Totaal beleidsdoel 2-2	203.830	4.288	208.118	208.295	208.684	201.246
Totaal Lasten	434.355	9.002	443.607	453.851	482.591	458.374
Baten						
Beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen						
2-1-1 Stimuleren transitie naar duurzaam, veilig en slim personenvervoer	-1.851	-204	-2.055	-1.250	-1.255	-1.255
2-1-2 Naar onweerstaanbaar openbaar vervoer	-4.359	386	-3.973	-15.171	-11.488	-2.282
2-1-3 Duurzaam en efficiënt goederenvervoer	-150	-60	-210	-15	-85	0
2-1-4 Voorbereiding provinciale infrastructuurprojecten en -subsidies (PZI)	-425	-3.322	-3.747	-570	-750	-1.683

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
2-1-6 Duurzame, stille en nieuwe luchtvaart	-100	0	-100	0	0	0
Totaal beleidsdoel 2-1	-6.885	-3.200	-10.085	-17.006	-13.578	-5.220
Beleidsdoel 2-2 Goed functionerende provinciale infrastructuur						
2-2-1 Beheer en onderhoud op orde en duurzaam	-15.490	-1.325	-16.815	-20.320	-23.547	-18.039
Totaal beleidsdoel 2-2	-15.490	-1.325	-16.815	-20.320	-23.547	-18.039
Totaal Baten	-22.375	-4.525	-26.900	-37.326	-37.126	-23.260
Saldo lasten en baten Ambitie 2	411.980	4.477	416.707	416.525	445.466	435.114

Toelichting lasten

Beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen

Openbaar vervoer € 1,8 miljoen (n)	Bestaand beleid
De uitgaven voor openbaar vervoer nemen per saldo toe. Dit bestaat uit diverse bijstellingen: - De vergoeding aan vervoerders voor het studentenreisproduct gaat met €3,8 miljoen omhoog omdat de tweede kamer het amendement Grinwis heeft aangenomen. Hierdoor zal het Rijk extra budget uitkeren via de Decemercirculaire. De uitgaven worden nu alvast geraamd met tijdelijke dekking vanuit de Bikkergelden die geraamd stonden voor 2027. - De bijdrage vanuit de Bikkergelden voor de treindienst Alphen – Gouda wordt structureel €0,2 miljoen lager. Dit budget komt weer beschikbaar voor nog nader te bepalen uitgaven. - Een deel van de uitgaven voor het Veer Maassluis-Rozenburg schuiven door naar 2027. Het gaat om €0,6 miljoen bestaande uit niet benodigd budget voor opbrengstgarantie en indexering in 2026 en de reservering voor extra onderhoud- en brandstofkosten. Deze middelen worden ingezet om de verlenging van het contract tot eind 2027 te dekken. Dekking vanuit de reserve Bereikbaarheid. - De uitgaven voor de Waterbus worden met € 0,3 miljoen naar beneden bijgesteld als gevolg van de met Provinciale Staten eerder afgesproken aanpassing van de dienstregeling en de afgesproken bijdrage vanuit de Drechtsteden (zie ook baten voor wijziging inkomsten). - Lagere verwachte uitgaven van € 0,3 miljoen voor subsidies toegankelijkheid openbaar vervoer. Het gaat om haltes die in beheer zijn bij gemeenten en waar gemeenten verantwoordelijk zijn voor het toegankelijk maken. De middelen zijn herverdeeld over de periode t/m 2034 omdat dit onderwerp vooralsnog onvoldoende prioriteit heeft bij gemeenten. - De afrekening met eerder van het Rijk ontvangen BDU bijdragen voor overeengekomen openbaar vervoer- en spoorprojecten realistischer begroot. In het PZI 2027-2041 worden uitgaven voor (toekomstige) projecten realistischer geraamd, dit werkt ook door in de afrekening van die projecten met de BDU-middelen. Voor 2026 wordt de afrekening met €0,5 miljoen naar beneden bijgesteld.	

Fietsprojecten PZI € 0,7 miljoen (v)	Bestaand beleid
In het kader van realistisch ramen is kritisch gekeken naar de begrote uitgaven en inkomsten van de projecten binnen het PZI. Als gevolg hiervan zijn voor diverse uitgaven en inkomsten de ramingen naar latere jaren verschoven.	

Onderzoeksagenda en beleidsuitwerking € 0,3 miljoen (v)	Bestaand beleid
De uitgaven voor diverse onderzoeken en beleidsuitwerkingen zoals bijvoorbeeld verkeersveiligheid en de doorontwikkeling van de fietsapp zijn naar beneden bijgesteld op basis van verwachte uitgaven.	

Regionale aanpak laadinfra € 0,3 miljoen (n)	Bestaand beleid
Het budget voor de Regionale aanpak Laadinfrastructuur wordt naar boven bijgesteld als gevolg van verwachte extra (personele) uitgaven met dekking vanuit de Rijksbijdrage (zie ook baten)	

Goederenvervoer € 1,7 miljoen (v)	Bestaand beleid
De uitgaven voor goederenvervoer nemen af doordat de looptijd van twee subsidies zijn verlengd, hierdoor vallen een deel van de lasten in latere jaren. Daarnaast wordt het budget naar beneden bijgesteld op basis van verwachte uitgaven.	

Projecten initiatieffase en subsidies € 2,8 miljoen (n)	Bestaand beleid
De uitgaven voor PZI projecten en subsidies ten laste van de exploitatie nemen licht toe. Het gaat om minder uitgaven in 2026 door aanpassing subsidies, minder verwachte uitgaven voor initiatiefprojecten en een omzetting van exploitatiebudget (subsidie gemeente vervalt) naar investering (vrijval door vervallen subsidie gaat naar provinciaal project). Daarnaast is er een extra uitgave die wordt gedekt uit inkomsten (zie baten). Dit laatste betreft een betaling aan Rijkswaterstaat en interne personele kosten voor het gerealiseerde geluidscherm langs de nieuwe A16 Rotterdam. De uitgaven komen volledig voor rekening van de gemeente Rotterdam (zie baten) maar lopen via de provincie omdat wij voorheen grondeigenaar waren. De aanleg en financiering van het geluidscherm is onderdeel van de eerder overgedragen provinciale weg N209 voor de aanleg van de nieuwe Rijksweg A16.	

N59 Energy Highway € 1,5 miljoen (n)	Bestaand beleid
Administratieve correctie van dit in 2025 afgeronde project. In 2025 is het investeringskrediet vrijgevallen omdat de resterende uitgaven niet mochten worden geactiveerd (bijdrage aan Rijksinfrastructuur), dit is administratief niet volledig correct verwerkt bij de jaarrekening 2025. Dekking vanuit de reserve Bereikbaarheid.	

Apparaatslasten Investeringsagenda 2026-2030 € 0,9 miljoen (n)	Bestaand beleid
In deze najaarsnota zijn de extra beschikbaar gestelde arbeidskosten vanuit de Investeringsagenda 2026-2030 administratief toegerekend aan de ambities. De beschikbaar gestelde arbeidscapaciteit geldt voor de periode 2026-2030. Dekking ten laste van de stelpost nog te verdelen loonkosten.	

Apparaatslasten € 1,2 miljoen (n)	Bestaand beleid
Zie voor toelichting paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Kapitaallasten € 1,1 miljoen (v)	Bestaand beleid
Door het herrekenen van de toegerekende rentelasten wijzigen de kapitaallasten. Dekking ten gunste van het begrotingssaldo.	

Beleidsdoel 2-2 Goed functionerende provinciale infrastructuur

Gladheidsbestrijding begin 2026 € 1 miljoen (n)	Bestaand beleid
Vanwege de strenge winter begin 2026 is incidenteel € 1 miljoen extra budget benodigd voor de gladheidsbestrijding. Dekking ten laste van de reserve Beheer en Onderhoud.	

Diverse kleine mutaties op onderhoud € 0,4 miljoen (n)	Bestaand beleid
- Diverse kleine mutaties op het onderhoudsbudget, waaronder € 0,1 miljoen extra kosten voor het onderhoud van het Dynamische Route Informatie Systeem. Dekking ten laste van de reserve Bereikbaarheid. - Door een nieuwe aanbesteding, loonsverhogingen en verhoging toeslaguren in de CAO voor provincies, zijn de kosten voor inhuur van de zomerbediening structureel gestegen met € 0,3 miljoen. Zie ook paragraaf arbeidscapaciteit. Dekking ten laste van de algemene middelen.	

Werken voor derden € 1,2 miljoen (n)	Bestaand beleid
Diverse werkzaamheden voeren wij uit voor anderen (voornamelijk gemeenten, Rijkswaterstaat, waterschappen). Er zijn extra werkzaamheden aan bruggen van diverse gemeenten, en de N468 (Hoogheemraadschap van Delfland). Voor deze werkzaamheden ontvangen we een vergoeding (zie toelichting baten). Dekking ten laste van de algemene middelen.	

Apparaatslasten € 2,1 miljoen (n)	Bestaand beleid
Zie voor een toelichting paragraaf Arbeidscapaciteit.	

Kapitaallasten € 0,4 miljoen (v)	Bestaand beleid
Door het herrekenen van de toegerekende rentelasten wijzigen de kapitaallasten. Dekking ten gunste van het begrotingssaldo.	

Toelichting baten

Beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen

Openbaar vervoer € 0,4 miljoen (n)	Bestaand beleid
De bijdrage van de Drechtsteden voor de Waterbus was bij de Voorjaarsnota eerder niet helemaal correct verwerkt conform de bestuurlijke afspraken. Dat gebeurt nu alsnog (structureel). De afrekening met eerder van het Rijk ontvangen BDU bijdragen voor overeengekomen openbaar vervoer- en spoorprojecten zijn realistischer begroot. In het PZI 2027-2041 worden uitgaven voor (toekomstige) projecten realistischer geraamd, dit werkt ook door in de afrekening van die projecten met de BDU-middelen.	

Regionale aanpak laadinfra € 0,3 miljoen (v)	Bestaand beleid
De inkomsten voor de Regionale aanpak Laadinfrastructuur worden naar boven bijgesteld als gevolg van verwachte extra (personele) uitgaven met dekking vanuit de Rijksbijdrage (zie ook lasten).	

Goederenvervoer €0,3 miljoen (n)	Bestaand beleid
Voor het programma New Ways ontvangen we een extra bijdrage in 2026 vanuit het Rijk. Daarnaast wordt het budget naar beneden bijgesteld op basis van verwachte uitgaven, hierdoor schuiven ook de bijdragen van andere partijen door.	

Projecten initiatieffase en subsidies € 3,6 miljoen (v)	Bestaand beleid
Voor de afronding van de A16 Rotterdam wordt een bijdrage van € 3,6 miljoen van de gemeente Rotterdam ontvangen. Deze bijdrage wordt volledig ingezet ter dekking van de bijdrage aan Rijkswaterstaat en is daarmee budgetneutraal	

Beleidsdoel 2-2 Goed functionerende provinciale infrastructuur

Diverse inkomsten € 1,3 miljoen (v)	Bestaand beleid
-------------------------------------	-----------------

In 2026 voeren we extra werkzaamheden uit voor anderen voor € 1,2 miljoen (zie toelichting lasten). Daarnaast was één van de boten overbodig en deze is verkocht € 0,1 miljoen. Hier staan extra baten tegenover.

Dekking ten gunste van de algemene middelen.

Instrumentarium**Reserves**

Het onderstaande overzicht toont de inzet van reserves per beleidsdoel in deze ambitie. Een toevoeging aan de reserve (lasten) betekent dat het saldo van de reserve toeneemt. Een onttrekking aan de reserve (baten)

betekent dat het saldo van de reserve afneemt. Een totaaloverzicht van de omvang van de reserves is terug te vinden in [Bijlage 1](#).

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Lasten						
Beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen						
Bereikbaarheid	2.663	0	2.663	4.553	4.988	3.846
Totaal beleidsdoel 2-1	2.663	0	2.663	4.553	4.988	3.846
Totaal Lasten	2.663	0	2.663	4.553	4.988	3.846
Baten						
Beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen						
Bereikbaarheid	-24.787	-763	-25.550	-24.181	-23.388	-8.550
Investeringsagenda 2026-2030	-10.500	0	-10.500	0	0	0
Totaal beleidsdoel 2-1	-35.287	-763	-36.050	-24.181	-23.388	-8.550
Beleidsdoel 2-2 Goed functionerende provinciale infrastructuur						
Bereikbaarheid	-329	-117	-446	-3.607	-135	-1.200
Egalisatiereserve dbo infrastructuur	0	-1.000	-1.000	0	0	0
Totaal beleidsdoel 2-2	-329	-1.117	-1.446	-3.607	-135	-1.200
Totaal Baten	-35.616	-1.880	-37.496	-27.788	-23.523	-9.750
Saldo lasten en baten Ambitie 2	-32.954	-1.880	-32.954	-23.235	-18.535	-5.904

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 2](#).

Ambitie 3 Schone energie voor iedereen

De beleidsambitie Schone energie voor iedereen is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van deze ambitie vind je via deze [link](#).

Beleidsdoel 3-1 Energietransitie

Het beleidsdoel Energietransitie is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 3-1-1 Duurzame opwek elektriciteit

Wat willen we bereiken?

Om het gezamenlijke doel van uit de Regionale Energie Strategie (RES) te behalen (het opwekken van 6,3-6,8 TWh aan duurzame elektriciteit) wil de provincie meer ruimte bieden aan zonne- en windenergie. Hiermee draagt de provincie bij aan de doelen in de Klimaatwet en de afspraken uit het Klimaatakkoord. Het behalen van het RES-doel draagt ook bij aan haar eigen beleidsdoel om het gebruik van fossiele energiebronnen af te bouwen en toegroeien naar een klimaatneutrale energievoorziening.

De provincie biedt ruimte voor de toenemende behoefte aan elektriciteit in Zuid-Holland op een schone, onafhankelijke manier. De ruimte in Zuid-Holland is beperkt, daarom wil de provincie zorgvuldig omgaan met de schaarse ruimte en een goede afweging maken tussen verschillende provinciale waarden. Ook wanneer de vraag naar ruimte voor hernieuwbare elektriciteit na 2030 groeit, zoals het Rijk verwacht in het Nationaal Plan Energiesysteem.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 3-1-2 Eerlijke energietransitie

Wat willen we bereiken?

De provincie Zuid-Holland zet in op een eerlijke energietransitie, waarin iedereen kan meedoen en profiteren, en waarin lusten en lasten evenwichtiger worden verdeeld.

De provincie wil inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties op een betekenisvolle manier betrekken bij de ontwikkeling van energieprojecten. Zo komen plannen samen met de omgeving tot stand. Door dit tijdig en duidelijk te organiseren, kan iedereen meedenken en meedoen. Dit draagt bij aan meer draagvlak en betrokkenheid. Daarbij weegt de provincie zorgvuldig af wat belangrijk is voor de energietransitie en wat de voor- en nadelen zijn voor de directe omgeving.

De provincie moedigt mensen aan om mee te doen en zelf een deel van een project te bezitten. Zij zet in op zeggenschap en eigenaarschap van de omgeving, met lokaal eigendom per grootschalig energieproject (zoals wind- en zonne-energie). Uitgangspunt is tenminste 90% lokaal eigendom, maar de provincie streeft naar volledig lokaal eigendom. Zo krijgt de omgeving niet alleen inspraak, maar heeft ook echt het laatste woord. Daarnaast blijven de opbrengsten in de regio en stimuleert het slimme oplossingen binnen het decentrale energiesysteem. Coöperatieve ontwikkeling, zoals via energiecoöperaties en energiegemeenschappen, is daarvoor noodzakelijk. Deze organisaties maken deelname voor iedereen in de omgeving mogelijk en werken nadrukkelijk naar een zo groot mogelijk lokaal eigendom met de bijhorende zeggenschap toe.

De provincie wil dat de energietransitie haalbaar en toegankelijk is voor iedereen. Dit vraagt met name aandacht voor achtergestelde en kwetsbare groepen. Zij hebben vaker te maken met hoge energiekosten, (energie)armoede en een gebrek aan mogelijkheden om iets te kunnen doen. De provincie wil deze ongelijkheid verkleinen, om te voorkomen dat zij te veel worden belast in vergelijking met anderen en juist kansen krijgen om te profiteren van verduurzaming.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Algemeen

Stimuleren lokale initiatieven

Onderdeel van het plan 'tegengaan netcongestie' uit de Investeringsagenda 2026 is het versterken van energiegemeenschappen. Diverse projecten voor dit doel blijken een langere voorbereidings- en uitvoeringstijd nodig te hebben, mede door beperkte kansen en verschillende uitdagingen voor het realiseren van energieprojecten, zoals grootschalige opwek. Daarom wordt een deel van het budget verplaatst naar 2028 tot en met 2030 (€ 0,6 miljoen).

Participatie en lokaal eigendom in de energietransitie

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Eerlijke energietransitie bevorderen

Inclusieve energietransitie

Bij de Voorjaarsnota 2026 zijn voor de nieuwe opgave 'versterken gemeenschapskracht' middelen toegevoegd op deze beleidsprestatie. De provincie versterkt gemeenschapskracht, en leert hoe het beter kan samenwerken met maatschappelijke initiatieven aan brede maatschappelijke doelen en transities. Bij de najaarsnota spreiden we de middelen beter over de tijd, en wordt € 0,2 miljoen verplaatst naar 2028 en 2029.

Beleidsprestatie 3-1-3 Warmte transitie in de gebouwde omgeving en glastuinbouw

Wat willen we bereiken?

De provincie zet in op een zo groot mogelijke CO₂-reductie. De unieke situatie in Zuid-Holland met verschillend aanbod van warmtebronnen en een bebouwde omgeving nabij, biedt kansen om CO₂-reductie te bewerkstellingen via de warmtevoorziening. De provincie richt zich op een toekomstbestendig energiesysteem waarin de warmtetransitie een belangrijke rol heeft.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 3-1-4 Klimaatneutrale en circulaire industrie

Wat willen we bereiken?

Zuid-Holland onderschrijft de nationale doelstellingen om de uitstoot van broeikasgassen te reduceren tot 49% in 2030 met als uiteindelijke doel om klimaatneutraal te zijn in 2050. En daarnaast onderschrijft de provincie de nationale doelen om in 2030 50% minder primaire grondstoffen te gebruiken en in 2050 volledig circulaire economie te realiseren. De Zuid-Hollandse industrie zal daartoe een transitie moeten doormaken naar een industrie die klimaatneutraal en circulair is.

Samen met haar partners zet de provincie zich hiervoor in langs drie sporen die de basis vormen van drie maatregelen in het Omgevingsprogramma:

1. stimuleren van efficiency en het nuttig en slimmer toepassen van reststromen;
2. vernieuwen van het energiesysteem;
3. vernieuwen van het grondstoffensysteem.

Voor al deze sporen is de tijdige beschikbaarheid van een adequate energie infrastructuur, alsmede voldoende ruimte om deze energie infrastructuur te realiseren, een belangrijke conditie.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Algemeen

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Stimuleren van efficiency in de industrie

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Vernieuwen van het energiesysteem van de industrie

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Vernieuwen van het grondstoffensysteem van de industrie

De provincie heeft in 2024 een subsidie gegeven voor de uitbreiding van het netwerk voor de levering van CO₂ aan de glastuinbouwgebieden in Noukoop en Tinte-Vierpolders aan OCAP bv. Deze investering is afhankelijk van de levering van CO₂ door de AVR aan OCAP. Uiteindelijk bleek het voor de AVR financieel niet rendabel genoeg om CO₂ te leveren aan de glastuinbouw (o.a. vanwege de onduidelijkheid rond de bioswap). Hierdoor gaat de geplande uitbreiding van het CO₂ netwerk niet door en komt de subsidie terug naar de provincie. Voorgesteld wordt om dit budget te herinvesteren in alternatieve CO₂ projecten.

Beleidsprestatie 3-1-5 Duurzaam energiesysteem

Wat willen we bereiken?

De provincie werkt samen met netbeheerders, medeoverheden en andere partners aan een gezamenlijk, ingepast en volledig duurzaam energiesysteem in 2050. Met 'energiesysteem' wordt de vraag en aanbod van energie (opwek en gebruik) en de verbinding hiertussen bedoeld. Zoals transport, opslag en het omzetten van de ene soort energie naar een andere. Daaronder wordt warmte, elektriciteit, duurzame gassen en CO₂ als grondstof en restproduct verstaan. De provincie werkt aan een (regionaal) energiesysteem dat klaar is voor de toekomst.

Dit systeem:

1. Ontwikkelt zich in samenhang met diverse ruimtelijke en andere, op zichzelf staande ontwikkelingen
2. Wordt zo goed mogelijk ingepast in de ruimte die er is
3. Wordt goed en slim gebruikt

Om tot een duurzaam energiesysteem te komen werkt de provincie met zeven leidende principes die zijn afgesproken in het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat 2.0:

- Vraagreductie (energiebesparing)
- Lokale opwek – waar mogelijk lokaal benutten van hernieuwbare bronnen
- Kiezen voor de meest passende energiedrager (zoals elektriciteit, warmte, groen gas en water - stof).
- Energievraag en -aanbod lokaal, regionaal en provinciaal trapsgewijs bij elkaar brengen
- Maximale inzet op efficiënter benutten van energie-infrastructuur
- Een toegankelijke energievoorziening voor iedereen
- Samenhang in energie en ruimte

Het energiesysteem in Zuid-Holland staat niet op zichzelf, maar is onderdeel van een groter systeem. Zo is er ook uitwisseling van energie met omringende provincies en andere landen. Alle onderdelen (centraal en meer verspreid) werken samen als één geheel. Dit is van groot belang voor een gebalanceerd, robuust en betrouwbaar systeem.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Algemeen

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK)

Netcongestie is een groeiend probleem met impact op maatschappelijke ontwikkelingen als woningbouw, economie, mobiliteit en verduurzaming. Daarom wordt de inzet op dit thema uitgebreid. Vanuit de investeringsagenda Tegengaan Netcongestie is € 0,2 miljoen voor 2026 beschikbaar gesteld voor activiteiten die op korte termijn bijdragen aan het verminderen van de impact van netcongestie. Hiervoor wordt onder andere een vliegende brigade opgestart die concrete hulp kan bieden bij uitbreidingen van het elektriciteitsnetwerk, met als doel deze projecten te versnellen. Ook worden pilots gestart met netbeheerders om meer inzicht in het laagspanningsnet te krijgen en op basis daarvan gerichte oplossingen voor net congestie te ontwikkelen.

Ruimtelijke inpassing energie-infrastructuur

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Stimuleren van flexibiliteit en efficiëntie van het energiesysteem

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Ondersteunen realisatie energiehubs

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Ruimtelijke verkenning voor toekomstige energie-infrastructuur

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Elektriciteitsopslagsystemen (EOS)

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 3-1-6 Kernenergie

Wat willen we bereiken?

Zuid-Holland is een energie-intensieve provincie en voor de energietransitie van de bebouwde omgeving en de industrie is een ruime en betrouwbare beschikbaarheid van CO₂ neutrale energie van levensbelang. De provincie sluit daarom op voorhand geen enkele CO₂-emissievrije techniek uit.

De energiemix van de toekomst vraagt om stabiele, duurzame en betrouwbare bronnen. Kernenergie kan een bijdrage leveren aan deze toekomstige energiemix. Daarnaast kan het de afhankelijkheid van fossiele import buiten Europa verminderen. De provincie wil de potentie van kernenergie in de energiemix binnen de provincie verder onderzoeken en verkennen. Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken naar kleine kerncentrales (SMR's).

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Algemeen

In 2026 wordt het onderzoek naar de potentie van Small Modulair Reactors in Zuid-Holland afgerond. Begin juli 2026 is een subsidieregeling voor Zuid-Hollandse gemeenten opengesteld om (locatie)onderzoeken naar Small Modulair Reactors op gemeentelijk grondgebied te ondersteunen.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

'Wat mag het kosten' is opgebouwd in 2 delen:

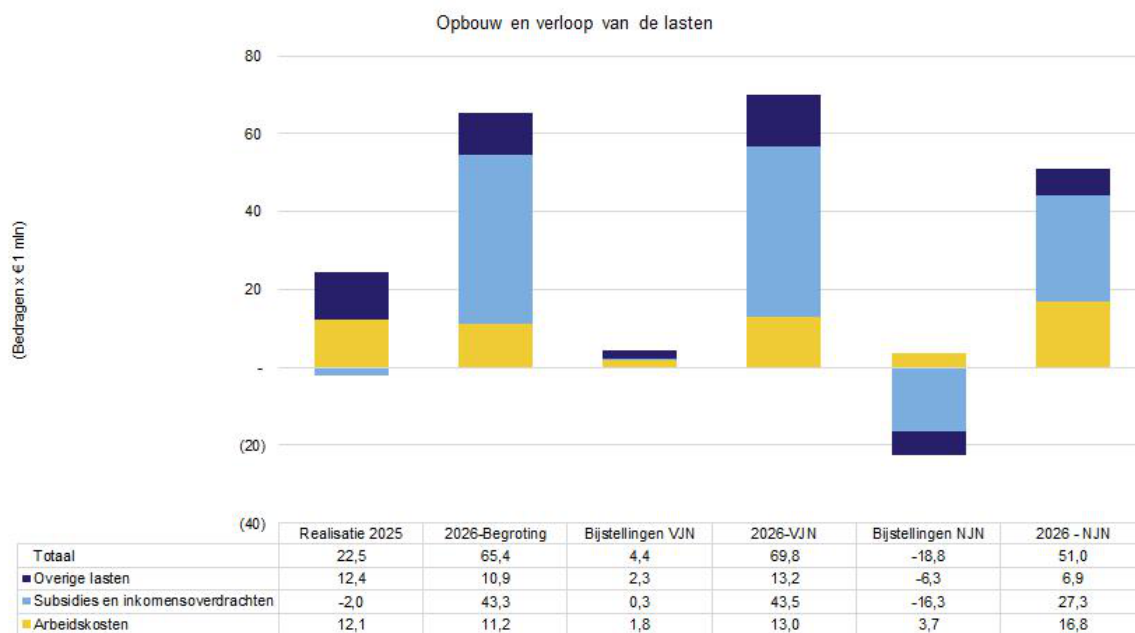
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom schreven we de toelichtingen ook op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De wijzigingen op beleidsprestaties staan er ter informatie.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek laat zien hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkosteninformatie zoals opgenomen onder A en de inhuur externen onder B in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten: dit gaat om de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan vooral andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën.

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Lasten						
Beleidsdoel 3-1 Energietransitie						
3-1-1 Duurzame opwek elektriciteit	10.862	-3.104	7.757	9.099	6.249	4.826
3-1-2 Eerlijke energietransitie	3.515	-786	2.730	3.180	4.058	3.705
3-1-3 Warmte transitie in de gebouwde omgeving en glastuinbouw	44.986	-14.982	30.003	45.236	10.157	1.286
3-1-4 Klimaatneutrale en circulaire industrie	5.053	-1.443	3.611	5.476	5.521	4.509
3-1-5 Duurzaam energiesysteem	4.537	1.498	6.036	7.161	5.249	5.232
3-1-6 Kernenergie	842	0	842	600	560	200
Totaal beleidsdoel 3-1	69.796	-18.817	50.979	70.752	31.795	19.758
Totaal Lasten	69.796	-18.817	50.979	70.752	31.795	19.758
Baten						
Beleidsdoel 3-1 Energietransitie						
3-1-1 Duurzame opwek elektriciteit	-3.999	199	-3.800	-1.633	0	0
3-1-2 Eerlijke energietransitie	-700	0	-700	0	0	0
3-1-3 Warmte transitie in de gebouwde omgeving en glastuinbouw	-2.157	0	-2.157	0	0	0
3-1-4 Klimaatneutrale en circulaire industrie	-500	0	-500	0	0	0
3-1-5 Duurzaam energiesysteem	-3.450	0	-3.450	-1.497	0	0
Totaal beleidsdoel 3-1	-10.807	199	-10.607	-3.130	0	0
Totaal Baten	-10.807	199	-10.607	-3.130	0	0
Saldo lasten en baten Ambitie 3	58.989	-18.618	40.371	67.622	31.795	19.758

Toelichting lasten

Beleidsdoel 3-1 Energietransitie

Energietransitie € 3 miljoen (v)	Nieuw beleid
In juli 2025 heeft Provinciale Staten € 3 miljoen toegekend voor het versnellen van het realiseren van de energietransitie. Het betrof het project windenergie Nissewaard. Bij de herziening van het omgevingsbeleid is onder andere besloten dat zoekgebieden voor wind- en zonne-energie buiten de afspraken blijven, waardoor budget vrijkomt. Dit geld kan niet direct ingezet worden, echter de wens is om het aan te wenden voor de uitwerking van motie 2037; dit betreft het verkennen en realiseren van deelname van de provincie in grootschalige hernieuwbare energieprojecten. Na de verkenning volgt de precieze invulling en omvang van deelneming. Met dit bedrag is een startbudget beschikbaar voor de uitwerking en realisatie van provinciale deelneming. Dekking ten gunste van de reserve Economie.	

Doeluitkering Stimuleringsfonds € neutraal	Bestaand beleid
Voor 2026 is € 1,5 miljoen beschikbaar voor de inzet van de provincie rondom het stimuleren van energie hubs. De middelen worden verstrekt door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) in het kader van het Stimuleringsprogramma Energie hubs. De middelen zijn in de vorm van een doeluitkering (DU) verstrekt. De provincie kiest voor het optimaal benutten van de CDOKE-middelen (looptijd eind 2027) en zal de middelen doorschuiven naar 2029. Fasering via het begrotingssaldo.	

Lokale initiatieven € 0,6 miljoen (v)	Bestaand beleid
Bij het verwerken van het toegekende budget voor netcongestie (onderdeel van de Investeringsagenda) is voor het onderwerp Lokale initiatieven nog geen concrete plannen gemaakt. Het beschikbare budget wordt verdeeld en doorgeschoven naar 2028 en verder. Fasering via het begrotingssaldo.	

Inclusieve energietransitie € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
De financiële middelen die beschikbaar zijn gesteld voor het project Gemeenschapskracht (Voorjaarsnota 2026) worden doorgeschoven naar 2028 en 2029, planvorming kost meer tijd dan voorzien. Fasering via het begrotingssaldo.	

Warmtetransitie € 0,3 miljoen (v)	Bestaand beleid
Via de Investeringsagenda is budget beschikbaar voor geothermie en aquathermie. Beiden moeten een bijdrage leveren aan het oplossen van de netcongestieproblematiek. Het originele plan voor geothermie moet worden aangescherpt en zal extra tijd vergen. Bij aquathermie zullen partijen bij elkaar gebracht moeten worden die een rol moeten gaan spelen in de warmte transitie. Plannen voor het opzetten van pilot-projecten zijn in de maak. Fasering via begrotingssaldo.	

WarmtelinQ+ € 14,8 miljoen (v)	Bestaand beleid
De provincie verstrekt een subsidie aan Gasunie voor de realisatie van het project WarmtelinQ+. Dit is vastgelegd in beschikking DOS-2022-0005448. Het project WarmtelinQ+ betreft de voorbereiding en aanleg van het warmtetransport-net van Rijswijk naar Leiden. De totale subsidie is maximaal € 81 miljoen met een looptijd tot 2028. Op basis van de voortgangsrapportage en prognose wordt de jaarlijkse lastneming van het project gebudgetteerd. In 2026 zal € 14,8 miljoen naar latere jaren verschuiven. De verwachting is dat het project wel conform plan in 2028 afgerond is. Fasering via begrotingssaldo.	

Verduurzaming energie € 1,5 miljoen (v)	Bestaand beleid
De provincie heeft in 2024 een subsidie verstrekt voor de uitbreiding van het netwerk voor de levering van CO₂ aan de glastuinbouwgebieden in Noukoop en Tinte-Vierpolders. Deze investering is afhankelijk van de levering van	

CO₂ door de AVR aan derden. Uiteindelijk bleek het voor de AVR financieel niet rendabel genoeg om CO₂ te leveren aan de glastuinbouw (o.a. vanwege de onduidelijkheid rond de bioswap). Hierdoor gaat de geplande uitbreiding van het CO₂ netwerk niet door en komt de subsidie terug naar de provincie. Dekking ten gunste van het begrotingssaldo.

Onderzoek Kernenergie € neutraal	Bestaand beleid
Vanuit het provinciefonds, vernoemd in de Meicirculaire 2026, worden middelen ter beschikking gesteld voor Voorbereiding bouw kerncentrales. Onderzoek richt zich op geschiktheid met daarbij aandacht voor de belangen en zorgen van stakeholders en bewoners van deze locaties. De planvorming heeft nog niet plaatsgevonden en worden de middelen doorgeschoven naar 2028. Fasering via het begrotingssaldo.	

Infra Energie&Klimaat PMIEK € 0,1 miljoen (v)	Bestaand beleid
Vanuit Energie wordt een bedrag van € 0,1 miljoen beschikbaar gesteld voor de begrotingssubsidie aan Gemeente Zuidplas ten behoeve van het aanschaffen van batterijpakketten. De beleidsafdelingen Energie en Wonen dragen ieder voor 50% bij aan de subsidie, bijdrage gebeurt door budgetoverheveling naar Wonen.	

Apparaatslasten Investeringsagenda 2026-2030 € 1,6 miljoen (n)	Bestaand beleid
In deze najaarsnota zijn de extra beschikbaar gestelde arbeidskosten vanuit de Investeringsagenda 2026-2030 administratief toegerekend aan de ambities. De beschikbaar gestelde arbeidscapaciteit geldt voor de periode 2026-2030. Dekking ten laste van de stelpost nog te verdelen loonkosten.	

Apparaatslasten € 0,2 miljoen (n)	Bestaand beleid
Zie voor toelichting paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Toelichting baten

Beleidsdoel 3-1 Energietransitie

Naderingsdetectie € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
De subsidie voor het project naderingsdetectiesysteem windturbines is afgerond; het geraamde bedrag zal terug op de balans geboekt worden. Afrekening met het Rijk volgt later. Dekking ten laste van het begrotingssaldo	

Instrumentarium

Reserves

Het onderstaande overzicht toont de inzet van reserves per beleidsdoel in deze ambitie. Een toevoeging aan de reserve (lasten) betekent dat het saldo van de reserve toeneemt. Een onttrekking aan de reserve (baten) betekent dat het saldo van de reserve afneemt. Een totaaloverzicht van de omvang van de reserves is terug te vinden in [Bijlage 1](#).

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Lasten						
Beleidsdoel 3-1 Energietransitie						
Versterking economie	0	3.000	3.000	0	0	0
Totaal beleidsdoel 3-1	0	3.000	3.000	0	0	0
Totaal Lasten	0	3.000	3.000	0	0	0

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Baten						
Beleidsdoel 3-1 Energietransitie						
Egalisatiereserve lastneming subsidies	-1.168	0	-1.168	0	0	0
Investeringsagenda 2026-2030	-1.340	600	-740	-4.650	-4.680	-4.000
Warmteleiding Warmteling	-40.850	14.764	-26.086	-41.959	-7.986	0
Totaal beleidsdoel 3-1	-43.358	15.364	-27.994	-46.609	-12.666	-4.000
Totaal Baten	-43.358	15.364	-27.994	-46.609	-12.666	-4.000
Saldo lasten en baten Ambitie 3	-43.358	18.364	-43.358	-46.609	-12.666	-4.000

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 3](#).

Ambitie 4 Een welvarend Zuid-Holland

De beleidsambitie Een welvarend Zuid-Holland is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van deze ambitie vind je via deze [link](#).

Beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat

Het beleidsdoel Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 4-1-1 Innovatie economie

Wat willen we bereiken?

Nederland, en hiermee dus ook Zuid-Holland, is een kenniseconomie. Dat is een economie waarin kennis, informatie en technologie een grote rol spelen en er veel waarde wordt gehecht aan onderwijs en onderzoek. Door het toepassen van kennis is innovatie mogelijk. Het stimuleren van innovatie doet de provincie door kennisontwikkeling en kennisdeling tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheden aan te moedigen en te ondersteunen. Denk aan het opzetten van samenwerkingsverbanden, helpen bij het ontwikkelen van digitale technologieën en het geheel of gedeeltelijk betalen van onderzoeksprojecten om de ontwikkeling van op de markt succesvolle nieuwe producten, processen en diensten (lees innovatie) mogelijk te maken.

De economie staat onder druk omdat deze nog sterk afhankelijk is van fossiele brandstoffen en verouderde productieprocessen. Ook staat ze voor tal van uitdagingen, bijvoorbeeld op het gebied van stikstof, klimaat, schone en betaalbare energie of een gezonde en inclusieve leefomgeving. Geopolitieke ontwikkelingen zetten onze Europese manier van leven onder druk en vragen van bedrijven bij te dragen aan onze fysieke en cyberveerbaarheid. De provincie helpt de transitie naar een duurzame en digitale economie te versnellen door in te zetten op innovaties die daaraan bijdragen. Hiermee wordt de economie klaar gemaakt voor de toekomst.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Algemeen

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Innovatie infrastructuur versterken door de ontwikkeling van campussen en fieldlabs te versnellen

De subsidieregeling innovatiecampussen Zuid-Holland (€ 1,5 miljoen per jaar) kent al meerdere jaren een structurele overvraag. Daarom verhogen we het subsidieplafond jaarlijks incidenteel met beschikbare middelen uit andere programma's, zoals Kansen voor West. In 2025 is het subsidieplafond verhoogd naar € 4,5 miljoen. Ook in 2026 verhogen we het subsidieplafond incidenteel naar € 3,5 miljoen. Meerdere topcampussen hebben inmiddels investeringsagenda's vastgesteld. Daardoor neemt de verwachte subsidiebehoefte verder toe.

Innovatie stimuleren binnen specifieke clusters

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Innovatie stimuleren in het midden- en kleinbedrijf (MKB)

- De subsidieregeling MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT) ondersteunt innovatief mkb in de vroege ontwikkelfase en wordt gezamenlijk gefinancierd door het Rijk en de provincie. Vanaf 2027 verlaagt het ministerie van Economische Zaken de Rijksbijdrage van € 5 miljoen naar € 3,3 miljoen. Hierdoor ontstaat, uitgaande van het huidige budget, een tekort van minimaal € 1,7 miljoen. Zonder aanvullende middelen is 2026 het laatste jaar waarin we innovatief mkb in de vroege ontwikkelfase op het huidige niveau kunnen ondersteunen.
- We stellen gedurende drie jaar jaarlijks € 150.000 beschikbaar voor de Taskforce Startup/Scale-up Zuid-Holland. Hiermee versterken we de programmatische aanpak voor het startup en scale-up klimaat in Zuid-Holland. De middelen worden gedekt uit de aanvullende EZ-middelen die bij de Voorjaarsnota 2025 beschikbaar zijn gesteld via amendement A-921 Impuls voor toekomstbestendige innovaties.

Stimuleren Europese netwerken

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Strategische samenwerking om een innovatieve economie te stimuleren

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Versterken van netwerken gericht op kennis en innovatie

De subsidieregeling Regionale Netwerken voor Innovatie Zuid-Holland (RNIZ) ondersteunt kennis- en innovatienetwerken binnen regionale ecosystemen. De regeling kent al tien jaar een structurele overvraag ten opzichte van het beschikbare budget van € 1,5 miljoen per jaar. Daarom evalueren we de regeling in 2026 op doeltreffendheid en doelmatigheid. De uitkomsten betrekken we bij de afweging over de toekomstige omvang van de regeling.

Beleidsprestatie 4-1-2 Transitie van de tuinbouwketen

Wat willen we bereiken?

De provincie Zuid-Holland versnelt de transitie naar een toekomstbestendig en duurzaam tuinbouwcluster om de toppositie te behouden. De provincie zet in op het clusteren en concentreren van de glastuinbouw, met aandacht voor de internationale concurrentiepositie en het behouden van voldoende ruimte voor glastuinbouw als economisch cluster. Dit is een tuinbouwketen met minder schadelijke uitstoot naar bodem, lucht en water. En een internationaal concurrerende tuinbouwketen, waar bedrijven een gezond verdienmodel hebben.

De provincie zet hiervoor een mix van instrumenten in: versterken van netwerken, financiële bijdragen, ruimtelijk beleid, regelgeving, dataverzameling en monitoring.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 4-1-3 Transitie van het havenindustriële complex

Wat willen we bereiken?

Het Havenindustriële complex (HIC) bestaat uit een groot industrieel complex, een logistieke hub en een maritiem cluster en is van groot belang voor de economie.

Het HIC verkeert in een energietransitie, een grondstoffentransitie en een digitale transitie. De provincie Zuid-Holland wil deze transities en dit moderniseringsproces faciliteren en versnellen in samenwerking met mede overheden, Havenbedrijf Rotterdam, (vertegenwoordiging van) bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. De provincie gaat daarvoor innovaties ondersteunen en duurzame investeringen stimuleren, organiserend vermogen van netwerken en samenwerkingsverbanden versterken en bijdragen aan het op orde brengen van randvoorwaarden. Dit doet de provincie met de inzet van haar economisch- en innovatie instrumentarium, haar ruimtelijk instrumentarium, haar taken op het gebied van infrastructuur en milieu en de lobby en samenwerking in Brussel en bij het Rijk.

De provincie zet zich als onderdeel van deze beleidskeuze ook in voor het behoud, de versterking en de verduurzaming van het Zuid-Hollandse maritieme cluster. De provinciale inzet komt grotendeels inhoudelijk voort uit de Regionale Maritieme Agenda en draagt bij aan de nationale Sectoragenda Maritieme Maakindustrie.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 4-1-4 Digitale economie

Wat willen we bereiken?

De provincie Zuid-Holland wil de digitale transformatie van de economie versnellen, zodat zij digitaal innovatief en vernieuwend is én als zodanig wordt herkend. Het gaat hierbij om het doelgericht inzetten van digitale technologieën zoals AI, quantumtechnologie, cybersecurity en andere vormen van digitalisering. Dit om bedrijfsprocessen te verbeteren, arbeidsproductiviteit te verhogen en de concurrentiepositie van bedrijven te versterken. Deze versnelling is noodzakelijk om werk slimmer, sneller en kwalitatief beter te organiseren in een structureel krappe arbeidsmarkt, en om tegelijkertijd de transities naar een circulaire en duurzame economie te ondersteunen. Daarnaast is er aandacht voor maatschappelijke en ethische vragen rond digitalisering.

Om de economische positie van Zuid-Holland te behouden en verder uit te bouwen, is het belangrijk dat ondernemers kunnen meekomen in deze digitale ontwikkelingen, ook ondernemers voor wie digitalisering niet altijd vanzelfsprekend is. Daarom zet de provincie in op het breed delen van kennis over digitalisering, digitale vaardigheden en sleuteltechnologieën, met specifieke aandacht voor het midden- en kleinbedrijf (mkb). Het doel is dat zoveel mogelijk ondernemers actief deelnemen aan de digitale transformatie, als basis voor een sterke economie en brede welvaart.

De provincie realiseert dit via samenwerking met ecosystemen, bedrijven, kennisinstellingen, gemeenten en andere partners, en met instrumenten zoals subsidies, coalitievorming en kennisdeling. Samenwerking is de sleutel naar een digitale toekomst.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 4-1-5 Circulair Zuid-Holland

Wat willen we bereiken?

De provincie wil een volledige circulaire samenleving in Zuid-Holland bereiken in 2050, wat betekent dat we materialen en producten zo lang mogelijk gebruiken en steeds opnieuw inzetten, zodat we minder (nieuwe) grondstoffen nodig hebben. Als tussendoel wil de provincie dat in Zuid-Holland in 2030 50% minder primaire fossiele grondstoffen, mineralen en metalen gebruikt worden. De provincie werkt aan verschillende inhoudelijke thema's waar zij het verschil kan maken. Dit doet de provincie met een transitieaanpak in samenwerking met medeoverheden, bedrijven, kennisinstellingen en andere organisaties en groepen die aan de transitie bijdragen.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 4-1-6 Toekomstbestendige ruimte voor ondernemen

Wat willen we bereiken?

De provincie werkt aan een welvarend en krachtig Zuid-Holland met toekomstbestendige ruimte voor ondernemerschap. Zij geeft ruimtelijk-economisch beleid vorm, zodat het bijdraagt aan brede welvaart voor alle Zuid-Hollanders. Dat betekent dat de transitie naar een duurzame, innovatieve en inclusieve economie versneld wordt. Dit bepaalt in steeds belangrijker mate de 'license to operate' van bedrijven, en vormt daarmee de voorwaarde voor de keuzes en het bieden van ruimte voor economische activiteiten binnen Zuid-Holland. Een goed vestigingsklimaat met concurrerende, toekomstbestendige bedrijventerreinen, vitale, krachtige en aantrekkelijke stads- en dorpscentra en een sterke kantorenmarkt dragen daaraan bij. Het gaat daarbij om voldoende werklocaties van de juiste kwaliteit en op de juiste plek. Duurzaamheid, innovatie en inclusiviteit krijgen daarbij voorrang bij de verdeling van de beschikbare ruimte. De provincie werkt daarom aan:

- Concurrerende en toekomstbestendige bedrijventerreinen;
- Concentratie en bundeling van nieuwe detailhandel primair in de centra van wijken, dorpen en steden;
- Juiste kantoor op de juiste plek;
- Selectief vestigingsbeleid voor grote ruimtevragers.

De provincie zet hiervoor verschillende instrumenten in. Zoals het opstellen van regels met betrekking tot de ruimte, maar ook door aanvullende maatregelen als subsidieregelingen, het delen van kennis en informatie, onderzoek, het organiseren van netwerken en het inzetten van ambassadeurs. Omdat de huidige vraagstukken vragen om meer dan (ruimtelijke) regels alleen past de provincie alle vier de vormen van overheidssturing uit het NSOB-kwadrantenmodel voor overheidssturing toe.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Algemeen

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Toekomstbestendige ruimte voor ondernemen

Begrotingssubsidie beter benutten bedrijventerreinen

We herverdelen de beschikbare middelen voor toekomstbestendige bedrijventerreinen over de subsidieregeling toekomstbestendige bedrijventerreinen en een pilotproject voor het beter benutten van bedrijventerreinen. Hierdoor stellen we € 2 miljoen beschikbaar voor een begrotingssubsidie voor het pilotproject op bedrijventerrein

Plaspolder in de gemeente Rijswijk. Daarmee sluiten we aan op een Rijksbijdrage van € 2,2 miljoen voor een pilotproject op bedrijventerrein Spaanse Polder in de gemeente Rotterdam.

Afrekening subsidie bedrijventerrein Hoogewaard

Voor bedrijventerrein Hoogewaard in Koudekerk aan den Rijn is in 2016 een subsidie van € 4.687.767 verleend op grond van de Subsidieregeling herstructurering/ontwikkeling bedrijventerreinen Oude Rijnzone Zuid-Holland. De subsidie is bedoeld voor de grootschalige herstructurering, uitbreiding, vergroening en revitalisering van het bedrijventerrein. Omdat het project niet volledig binnen de uitvoeringstermijn, die loopt tot medio juli 2026, wordt afgerond, verwachten we in 2026 voorlopig een vrijval van ongeveer € 1,6 miljoen. Het definitieve bedrag wordt vastgesteld bij de afrekening van de subsidie. De middelen worden voor hetzelfde beleidsdoel 4-1 beschikbaar gehouden, onder meer voor de Ontwikkelingsmaatschappij voor het beter benutten van bedrijventerreinen. Op verzoek van Provinciale Staten wordt momenteel een plan van aanpak uitgewerkt voor de oprichting van de Ontwikkelingsmaatschappij, waarvoor reeds € 20 miljoen in de reserve beschikbaar is. Door een deel van de vrijgevallen middelen aan de reserve van de Ontwikkelingsmaatschappij toe te voegen wordt de toekomstige slagkracht van de Ontwikkelingsmaatschappij vergroot.

Beleidsprestatie 4-1-7 Human capital

Wat willen we bereiken?

De aanwezigheid van voldoende en goed opgeleid personeel is een belangrijke randvoorwaarde voor een goed werkende regionale economie en het slagen van de grote veranderingen in de samenleving (energie, circulair, digitalisering). Voor een krachtig Zuid-Holland is het belangrijk:

- dat er genoeg mensen zijn met de juiste kennis en vaardigheden
- er goed onderwijs is om nieuwe mensen op te leiden en/of anderen dat wat nodig is bij te leren
- dat er een goed werkende arbeidsmarkt is

Daarnaast is er een persoonlijk belang voor de mensen die het 'menselijk kapitaal' vormen. Dit noemen we ook wel 'human capital'. Waardevol werk versterkt namelijk de brede welvaart (het welzijn van mensen in brede zin). Werk is tenslotte meer dan inkomen. Het vervult een belangrijke sociale en maatschappelijke functie, en zorgt ervoor dat je de mogelijkheid hebt om je te kunnen ontwikkelen, en dat je deelneemt en bijdraagt aan de maatschappij.

De provincie draagt bij aan het versterken van human capital. Dit doet ze door samen met de Economic Board Zuid-Holland (EBZ) de Human Capital Agenda Zuid-Holland (HCA) uit te voeren. Hierin zijn meetbare doelen benoemd die nodig zijn om tot die gewenste situatie te komen. Een agenda die inmiddels door meer dan 100 partijen in Zuid-Holland wordt ondersteund. Daarnaast investeert de provincie in een programmteam bij de EBZ, en draagt ze via een provinciale subsidieregeling financieel bij aan concrete projecten.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsdoel 4-2 Erfgoed en Cultuur

Het beleidsdoel Erfgoed en cultuur is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 4-2-1 Erfgoed in de leefomgeving

Wat willen we bereiken?

Bij bescherming van en inspiratie door erfgoed in onze leefomgeving gaat het om structuren, patronen en cultuurlandschappen die door historische ontwikkelingen zijn gevormd. Dit erfgoed bepaalt de identiteit en

samenhang van onze leefomgeving. Het gaat hierbij ook om de zorg voor bijzondere objecten als molens en landgoederen, kastelen en kasteelterreinen en hun omgeving. Het draait om de ruimtelijke samenhang.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 4-2-2 Rijksmonumenten en historische molens in goede staat

Wat willen we bereiken?

Rijksmonumenten en historische windmolens zijn de tastbare verhalen van onze geschiedenis en maken deze geschiedenis beleefbaar. Deze objecten dragen bij aan de identiteit, kwaliteit en leefbaarheid van onze steden en landschappen. De provincie wil dat deze monumenten behouden blijven voor de toekomst. Om hiervoor te zorgen richt de provincie zich op restauratie, herbestemming, verduurzaming en klimaatadaptatie.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 4-2-3 Erfgoed verbindt

Wat willen we bereiken?

Erfgoed is niet alleen belangrijk voor een besef van het verleden, maar geeft ook betekenis aan de samenleving van nu en de toekomst. De provincie wil de Zuid-Hollandse geschiedenis via erfgoedlijnen onder de aandacht brengen van (toekomstige) inwoners en bezoekers van Zuid-Holland.

Sinds 2012 maakt de provincie enkele belangrijke hoofdstukken uit de Zuid-Hollandse geschiedenis beter zichtbaar en beleefbaar door middel van zeven erfgoedlijnen. De (toekomstige) inwoners en bezoekers van Zuid-Holland kunnen hierdoor het erfgoed bezoeken en kennisnemen van de bijbehorende verhalen. Om de erfgoedlijnen voor iedereen beleefbaar te maken richt de provincie zich op inwoners en bezoekers in de volle breedte. De provincie wil partijen die een bijdrage kunnen en willen leveren aan het beschermen, beleven en benutten van het erfgoed rondom de erfgoedlijnen betrekken en verbinden. Erfgoedlijnen zorgen daarmee voor verbinding en participatie zoals opgenomen in het verdrag van Faro.

Omdat erfgoed de mens vertelt waar ze vandaan komt en wie zij is, vindt de provincie het belangrijk dat iedereen ook online toegang heeft tot Zuid-Hollandse archieven, erfgoedcollecties en verhalen.

Zuid-Hollands immaterieel erfgoed (cultuur die je ervaart, zoals gewoontes, verhalen en feesten) verbindt mensen en gemeenschappen van jong tot oud. De provincie vindt dit waardevol. De provincie vindt het belangrijk om de verantwoordelijkheid voor het levend en actueel houden van immaterieel erfgoed bij de gemeenschappen, groepen of individuen die het beoefenen zelf te houden, maar faciliteert en/of ondersteunt het immaterieel erfgoed wel.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 4-2-4 Archeologie beschermen en beleefbaar maken

Wat willen we bereiken?

Archeologie vertelt het verhaal van de geschiedenis onder onze voeten. De provincie beschermt dit bodemarchief zodat ze het kan doorgeven aan de volgende generaties. Want iedere generatie stelt uiteindelijk vanuit haar eigen perspectief vragen aan het verleden en heeft nieuwe onderzoeksmethodes.

De provincie wil archeologische waarden ruimtelijk beschermen (in situ behoud) en haar archeologische vondsten en bijbehorende documentatie bewaren (ex situ behoud). Daarbij wil zij dat deze vondsten voor iedereen toegankelijk zijn. De provincie stimuleert het zichtbaar en beleefbaar maken van archeologie en het betrekken van inwoners en bezoekers van Zuid-Holland bij archeologie. Dit is in lijn met internationale verdragen (Malta en Faro). De provincie wil inwoners en bezoekers daarmee enthousiast maken voor archeologisch erfgoed als onderdeel van hun leefomgeving.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 4-2-5 Cultuur en bibliotheken

Wat willen we bereiken?

Cultuur levert een belangrijke bijdrage aan een leefbare, veerkrachtige, slimme en inclusieve samenleving. Cultuur geeft energie en ontwikkelt talent en creativiteit. Het maakt slim, gezond en vindingrijk. En cultuur verbindt, maakt de leefomgeving aantrekkelijk en geeft identiteit. Daarom zet de provincie zich in voor een goed en gespreid cultuuraanbod in Zuid-Holland en voldoende mogelijkheden voor actief deelnemen aan activiteiten op het gebied van kunst en cultuur, amateurkunst en talentontwikkeling. Laagdrempelig en toegankelijk voor iedereen.

Zuid-Holland kent grote verschillen in cultuuraanbod tussen stedelijke en landelijke gebieden. Terwijl de grote steden een breed cultuuraanbod hebben, beschikken kleinere gemeenten over minder voorzieningen. Daarnaast zijn er verschillen in deelname aan cultuur tussen inwoners. Dit leidt tot kansenongelijkheid. De provincie wil deze regionale ongelijkheid verkleinen en de toegang tot cultuur te vergroten.

De provincie werkt aan beschikbare en bereikbare openbare bibliotheekvoorziening in Zuid-Holland waar inwoners van Zuid-Holland een plek vinden voor ontwikkeling, ontmoeting, ondersteuning en debat.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

'Wat mag het kosten' is opgebouwd in 2 delen:

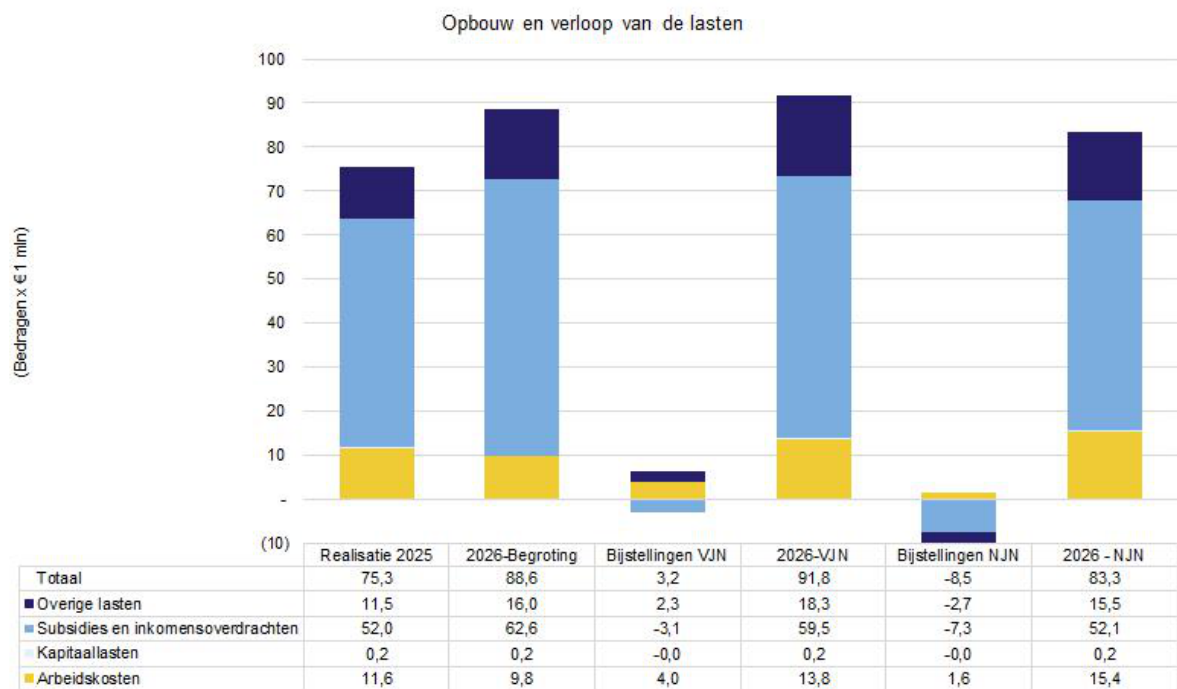
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom schreven we de toelichtingen ook op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De wijzigingen op beleidsprestaties staan er ter informatie.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek laat zien hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkosteninformatie zoals opgenomen onder A en de inhuur externen onder B in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten: dit gaat om de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan vooral andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën.

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Lasten						
Beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat						
4-1-1 Innovatie economie	27.744	-487	27.257	32.005	27.256	26.357
4-1-2 Transitie van de tuinbouwketen	2.963	81	3.045	3.168	3.161	3.143
4-1-3 Transitie van het havenindustrieel complex	3.701	88	3.789	2.551	2.294	2.275
4-1-4 Digitale economie	2.685	218	2.903	2.680	1.844	1.830
4-1-5 Circulair Zuid-Holland	6.403	369	6.772	6.603	6.382	6.297
4-1-6 Toekomstbestendige ruimte voor ondernemen	10.984	-3.662	7.321	9.165	8.559	7.696
4-1-7 Human capital	3.459	-447	3.012	3.584	2.241	1.617
Totaal beleidsdoel 4-1	57.939	-3.839	54.100	59.756	51.736	49.216
Beleidsdoel 4-2 Erfgoed en Cultuur						
4-2-1 Erfgoed in de leefomgeving	1.580	-559	1.021	3.729	1.531	1.522
4-2-2 Rijksmonumenten en historische molens in goede staat	14.620	-3.050	12.030	18.987	11.462	10.650
4-2-3 Erfgoed verbindt	4.993	-795	4.198	5.067	4.691	4.556
4-2-4 Archeologie beschermen en beleefbaar maken	1.734	-284	1.451	1.716	2.261	1.346
4-2-5 Cultuur en bibliotheken	9.927	57	10.484	11.183	11.178	11.166
Totaal beleidsdoel 4-2	32.854	-4.631	29.183	40.682	31.123	29.240
Totaal Lasten	90.793	-8.471	83.282	100.438	82.859	78.455

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Baten						
Beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat						
4-1-1 Innovatie economie	-5.387	2.391	-2.995	-2.719	38	0
4-1-5 Circulair Zuid-Holland	0	-100	-100	0	0	0
4-1-6 Toekomstbestendige ruimte voor ondernemen	-1.577	0	-1.577	-466	-300	0
Totaal beleidsdoel 4-1	-6.964	2.291	-4.673	-3.185	-262	0
Beleidsdoel 4-2 Erfgoed en Cultuur						
4-2-5 Cultuur en bibliotheken	-88	0	-88	-88	-88	-88
Totaal beleidsdoel 4-2	-88	0	-88	-88	-88	-88
Totaal Baten	-7.052	2.291	-4.761	-3.273	-350	-88
Saldo lasten en baten Ambitie 4	83.741	-6.179	78.522	97.164	82.509	78.367

Toelichting lasten

Beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat

Fasering Startup/Scaleup € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
In 2025 is per amendement € 1,5 miljoen vrijgemaakt ter stimulering van Startup/Scaleup. Nu concrete invulling aan de projecten wordt gegeven, kan de lastneming over de jaren beter ingeschat worden. Fasering via het begrotingssaldo.	

Meicirculaire Innovatieve economie € 0,1 miljoen (n)	Bestaand beleid
In de meicirculaire 2026 zijn middelen beschikbaar voor Innovatie economie bijdrage NWO. Dekking ten laste van bijdragen derden.	

Fasering campusregeling € 1,2 miljoen (n)	Bestaand beleid
De campusregeling loopt voor op het verwachte uitgavenpatroon. Om deze reden dient het budget geactualiseerd te worden. Fasering via het begrotingssaldo.	

Eiwittransitie € 0,3 miljoen (v)	Bestaand beleid
In het kader van de eiwittransitie worden bijdragen geleverd aan Proteïn Port, Planet Bio en Respect farms. Om de eiwittransitie meer vaart te geven zijn aanvullende middelen nodig voor 2027; deze komen uit de begroting 2026 van het domein economie. Fasering via het begrotingssaldo.	

MIT € 1 miljoen (v)	Bestaand beleid
In het jaar 2026 zijn t/m half juli al veel MIT subsidiedossiers afgerond met verlaagde vaststelling. Van het niet uitgevoerde deel van het afgesproken programma gaan de lasten daarbij terug naar de algemene middelen van de provincie (€ 0,4 miljoen) en naar de OVP (€ 0,6 miljoen) waarin het rijksdeel wordt bewaard. Dekking ten gunste van begrotingssaldo en OVP.	

Fasering Defensie € 0,5 miljoen (v)	Bestaand beleid
Het programma Defensie verwacht enige vertraging, met name binnen een project over een fieldlab voor laser-satellietcommunicatie. Het project wordt nu begin 2027 opgestart. Fasering via het begrotingssaldo.	
Fasering MKB € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
Op basis van actueel inzicht in de looptijd van de spuk MKB ontzorgingsprogramma kan een betere inschatting worden gemaakt van de lasten. De lasten worden beter verdeeld over de jaarschijven 2026-2027. Dekking ten gunste van de OVP.	
Digitale economie/Quantum € 0,2 miljoen (n)	Bestaand beleid
Het onderwerp digitale economie wil zich in 2026 en 2027 extra inzetten op het gebied van de Quantum Labs. Om deze reden wordt voorgesteld in beide jaren €150.000 te onttrekken uit de reserve versterking economie. Dekking ten laste van de reserve versterking economie.	
Interreg bijdrage gemeente Amsterdam € 0,1 miljoen (n)	Bestaand beleid
Van 2023 tot 2026 heeft de provincie Zuid-Holland onderzoek gedaan naar de ruimtelijke kant van de circulaire transitie. De gemeente Amsterdam draagt hier vanuit een Interreg regeling € 0,1 miljoen aan bij. Dekking ten laste van bijdragen derden.	
Circulaire economie € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
Oplopende mondiale geopolitieke spanningen hebben kritieke grondstoffen hoog op de agenda gezet. Tegelijkertijd herbergt onze regio een schat aan kritieke grondstoffen die we niet of nauwelijks benutten. Materialen die we momenteel behandelen als afval zitten boordevol kritieke grondstoffen die we kunnen herwinnen. Daarmee versterken we onze strategische onafhankelijkheid én kunnen we op termijn economische kansen verzilveren. Middelen kunnen gevonden worden binnen het economiebudget 2026. Dekking ten bate van het begrotingssaldo.	
Pilots Beter benutten bedrijventerreinen € 2 miljoen (v)	Nieuw beleid
In het kader van het project "Beter Benutten bedrijventerreinen" wordt in 2027 gestart met twee pilots in de gemeenten Rotterdam en Rijswijk. Deze pilots zullen tussen 2027 en 2031 worden uitgevoerd. Dekking wordt half gevonden binnen Rijsmiddelen voor dit doel (€ 2,2 miljoen) en half binnen een restantbedrag van de subsidie duurzame bedrijventerreinen 2028 dat op deze manier voor hetzelfde doel beschikbaar blijft (€ 2 miljoen). Dekking ten bate van het begrotingssaldo.	
Fasering werklocaties € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
De procesmiddelen voor Ruimte voor Ondernemen kunnen beter benut worden in 2027, wanneer het verplaatsingsfonds bedrijventerreinen daadwerkelijk van start gaat. Voorgesteld wordt om € 0,2 miljoen over te hevelen naar 2027. Fasering via het begrotingssaldo.	
Reservetoevoeging beter benutten bedrijventerreinen € 0,7 miljoen (v)	Bestaand beleid
Het UHB-project Hoogwaard heeft ernstige vertraging opgelopen in de uitvoer. Op 30 juni 2026 is de verlengde uitvoeringsperiode geëindigd. De verwachting is dat de eindbeschikking lager zal zijn dan de oorspronkelijke beschikking. Om deze reden zal het niet beschikte bedrag vrijvallen. Voor deze middelen is bestemming binnen het programma economie gevonden. Onder andere voor de toekomstige plannen voor Beter Benutten bedrijventerreinen. De middelen worden zolang in de reserve bewaard. Dekking ten gunste van de reserve versterking economie	

Fasering Human Capital € 1,1 miljoen (v)	Bestaand beleid
Voor diverse onderwerpen binnen Human Capital zijn de looptijden verschoven. Dit veroorzaakt een wijziging van dekkingsmiddelen over de jaarschijven heen naar 2027 en verder. Daarnaast wordt dan een extra bijdrage aan het Human Capital budget geleverd uit middelen 2026 die elders binnen domein economie onderbenut bleven. Fasering via het begrotingssaldo.	

Apparaatslasten € 0,8 miljoen (n)	Bestaand beleid
Voor een toelichting zie paragraaf Arbeidscapaciteit.	

Overigen neutraal	Bestaand beleid
Aframing SIR/intergov. De verlaagde lasten vallen weg tegen een verlaging aan de batenkant. PS motie VJN 2026: Yes!Delft!.	

Beleidsdoel 4-2 Erfgoed Cultuur en toerisme

Erfgoeddeals € 0,6 miljoen (v)	Bestaand beleid
In 2026 is de uitvoeringsagenda Cultuur en Erfgoed vastgesteld, waarna een start is gemaakt met de uitvoering van de Erfgoeddeals. De eerste helft van 2026 heeft in het teken gestaan van planvorming. In de tweede helft van 2026 worden de wijze van financieren en de eerste projecten opgestart. De daadwerkelijke uitvoering van de erfgoeddeals vindt echter plaats in 2027. Fasering via het begrotingssaldo.	

Restauratieprojecten € 1,9 miljoen (v)	Bestaand beleid
Een aantal grote restauratieprojecten, waaronder restauraties van Rijksmonumenten krijgen een bijstelling van de lasten. Dit gebeurt op basis van voortgangsrapportages. Daaruit blijken verschuivingen en vertragingen ten opzichte van de geplande werkzaamheden. Daarnaast is het subsidieplafond voor de restauratie van kleine rijksmonumenten (een subsidiemogelijkheid die in 2026 voor het eerst is aangeboden) niet bereikt. In totaal is er daarom een vrijval op restauratie rijksmonumenten van € 1,1 miljoen in 2026. Tegelijkertijd zijn in 2026 restauratieprojecten voor in totaal € 1,1 miljoen afgewezen vanwege het bereiken van het subsidieplafond. De ervaring leert dat de subsidieregeling jaarlijks fors wordt overvraagd. Daarom wordt voorgesteld om de vrijvallende middelen in 2026 in te zetten voor de restauratie van rijksmonumenten in 2027. Fasering via het begrotingssaldo.	

Amendement Nieuwe Kerk, Delft € 0,5 miljoen (v)	Bestaand beleid
Daarnaast is bij de VJN 26 amendement A 1090 aangenomen. Met amendement 1090 is het budget onder beleidsdoel 4-2 "Erfgoed en Cultuur" verhoogd met een incidentele subsidie van € 460.000 ten behoeve van het verstrekken van een extra bijdrage voor het realiseren van de beoogde herinrichting van de Nieuwe Kerk te Delft, ten einde de exploitatiemogelijkheden van de kerk te verbeteren. Deze beschikking moet nog worden afgegeven, de verwachting is dat grootste deel van de lasten in 2027 zal vallen. Deze lasten worden nu doorgeschoven naar 2027. Fasering via het begrotingssaldo.	

Onderhoud molens € 0,8 miljoen (v)	Bestaand beleid
Het Rijk heeft aangekondigd om de maximale subsidiabele kosten per molen te verhogen van € 72.500 naar € 95.000. Deze maximale subsidiabele kosten worden daarmee gecorrigeerd voor inflatie. Daarom is bij Begroting 2026 300.000 extra per jaar ontvangen om voor het provinciale deel van de subsidie de verhoging van het Rijk te volgen. De provincie volgt de (6-jarige) begrotingssystematiek van en beoordeling van subsidiabele kosten door het Rijk. Daardoor wisselen de lasten per jaar omdat bij niet alle molens de 6 jarige periode op hetzelfde moment in gaat. Daarom wordt € 0,2 miljoen van de € 0,3 miljoen voor 2026 doorgeschoven omdat de lasten later zullen vallen als de nieuwe beschikkingen voor 6 jaar worden afgegeven. Een deel van de € 0,3 miljoen van 2026 is niet nodig omdat de verhoging ingaat op moment dat een nieuwe 6 jarige periode start. Daarom valt € 0,1 miljoen vrij.	

Daarnaast vindt er fasering van € 0,5 miljoen plaats binnen het plafond Groot onderhoud molens 2026, in verband met het plaatsvinden van de activiteiten in 2027. Fasering via het begrotingssaldo.

Erfgoedlijnen € 0,8 miljoen (v)	Bestaand beleid
Van het plafond erfgoedlijnen 2026 zijn er een paar grote restauratie projectie. Hiervan vallen een deel van de lasten in 2027 en 2028. Deze worden hierbij doorgeschoven naar 2027 en 2028. Daarnaast is er een vrijval van middelen (€ 0,1 miljoen) als gevolg van vaststelling van afgeronde projecten. Dekking ten gunste van het begrotingssaldo.	

Archeologie digitaliseringsproject € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
Na een pilot in 2025 wordt in het najaar van 2026 gestart met de digitalisering van de archeologische collectie. De uitvoering zal plaatsvinden in de periode 2026-2028. Het grootste deel van het beschikbare budget wordt uitgegeven in 2027 en 2028. Daarom wordt € 0,2 miljoen doorgeschoven van het digitaliseringsproject archeologische collectie. Fasering via het begrotingssaldo.	

Archeologisch depot € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
In 2026 is € 0,2 miljoen beschikbaar gesteld voor de voorbereiding van de verhuizing naar een nieuw archeologisch depot. In 2026 hebben Gedeputeerde Staten een besluit genomen over een voorkeurslocatie voor het nieuwe archeologische depot. Een definitief besluit hierover wordt voorzien eind 2026 of in de eerste helft 2027. Op dat moment kan worden gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor de verhuizing van het depot. De middelen worden daarom doorgeschoven naar 2027. Fasering via het begrotingssaldo.	

Apparaatslasten € 0,3 miljoen (n)	Bestaand beleid
Voor een toelichting zie paragraaf Arbeidscapaciteit.	

Overigen € 0,1 miljoen (n)	Bestaand beleid
Toevoeging decentrale uitkering Erfgoed en Overheid (€ 0,1 miljoen).	

Toelichting baten

Beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat

MIT € 2,2 miljoen (n)	Bestaand beleid
In de meicirculaire is de decentrale uitkering Mkb Innovatieregeling Topsectoren (MIT) opgenomen. In totaal wordt € 5 miljoen ontvangen verdeeld over 2026, 2027 en 2028. De geschatte uitgaven/lastneming van subsidies met betrekking tot deze middelen loopt anders, daarom wordt de verdeling via de financiële ruimte aangepast over de jaren conform verwachte lastneming. Tevens wordt de in de VJN opgenomen last en baat vooruitlopend op de opname van de DU in de circulaire nu tegen geboekt. Daarnaast is er een bijgestelde verwachting van vrijval van projecten binnen de Rijksbijdrage. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.	

Fasering MKB € 0,2 miljoen (n)	Bestaand beleid
Op basis van beter inzicht in de looptijd van de spuk MKB ontzorgingsprogramma kan er een betere inschatting worden gemaakt van de lasten. Deze worden beter verdeeld over de jaarschijven 2026-2027. Dekking ten laste van de OVP.	

Interreg bijdrage gemeente Amsterdam € 0,1 miljoen (v)	Bestaand beleid
Van 2023 tot 2026 heeft de provincie Zuid-Holland onderzoek gedaan naar de ruimtelijke kant van de circulaire transitie. De gemeente Amsterdam draagt hier vanuit een Interreg regeling € 0,1 miljoen aan bij. Dekking ten bate van het begrotingssaldo.	

Diverse kleine bijstellingen €0,1miljoen (n)	Bestaand beleid
Aframing SIR/intergov. De verlaagde baten vallen weg tegen een verlaging aan de lastenkant.	

Instrumentarium

Reserves

Het onderstaande overzicht toont de inzet van reserves per beleidsdoel in deze ambitie. Een toevoeging aan de reserve (lasten) betekent dat het saldo van de reserve toeneemt. Een onttrekking aan de reserve (baten) betekent dat het saldo van de reserve afneemt. Een totaaloverzicht van de omvang van de reserves is terug te vinden in [Bijlage 1](#).

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Lasten						
Beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat						
Versterking economie	709	688	1.397	0	0	0
Totaal beleidsdoel 4-1	709	688	1.397	0	0	0
Totaal Lasten	709	688	1.397	0	0	0
Baten						
Beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat						
Egalisatiereserve lastneming subsidies	-318	0	-318	-110	-50	0
Interreg-cofinanciering EFRO	-1.925	0	-1.925	-157	-106	-73
Investeringsagenda 2026-2030	-1.000	0	-1.000	-1.200	-1.200	-1.200
Life Sciences & Health	-275	0	-275	-150	-150	0
Strategische reserve Landelijk gebied als onderdeel van de Investeringsagenda 2026-2030	0	-15	-15	-30	-30	0
Versterking economie	-1.540	-150	-1.690	-1.874	-694	-694
Totaal beleidsdoel 4-1	-5.059	-165	-5.224	-3.522	-2.230	-1.967
Beleidsdoel 4-2 Erfgoed en Cultuur						
Egalisatiereserve lastneming subsidies	-2.017	0	-2.017	-1.557	-267	0
Totaal beleidsdoel 4-2	-2.017	0	-2.017	-1.557	-267	0
Totaal Baten	-7.075	-165	-7.240	-5.079	-2.498	-1.967
Saldo lasten en baten Ambitie 4	-6.366	523	-6.366	-5.079	-2.498	-1.967

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 4](#).

Ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw

De beleidsambitie Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van deze ambitie vind je via deze [link](#).

Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur

Het beleidsdoel Gezonde natuur is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 5-1-1 Nieuwe natuur realiseren

Wat willen we bereiken?

De provincie is wettelijk verantwoordelijk om bepaalde soorten en leefomgevingen (habitats) te beschermen en in de zogenoemde 'gunstige staat van instandhouding' te brengen, zoals staat vermeld in de EU Vogel- en Habitatrichtlijn, aangevuld met de opgaven die voortvloeien uit de natuurherstelverordening. Aanleg van natuur is hiervoor een belangrijk middel, waarbij de provincie wil bereiken dat een sterk netwerk van natuurgebieden ontstaat, dat bestaat uit kerngebieden en verbindingzones daartussen (het Natuurnetwerk Nederland). Buiten deze natuurgebieden wil de provincie het gebied in goede conditie blijft en duurzaam wordt beheerd, zodat het zijn waarde en functie behoudt. Dit doet zij door aantrekkelijke landschappen en steden te creëren waar, naast andere functies, ook voldoende ruimte is voor natuurwaarden.

Naast dat dit de algehele biodiversiteit en landschappelijke kwaliteit verhoogt, draagt het ook bij aan een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving in Zuid-Holland. Voor de aanleg van natuur neemt de provincie de leiding. Ze stelt zich hierin op als verbinder tussen lokale partijen om te komen tot samenwerking.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 5-1-2 Beschermen en versterken bestaande natuur en soorten

Wat willen we bereiken?

De provincie wil de plant- en diersoorten die van nature voorkomen binnen de provinciegrenzen behouden. Dit doet zij door het ondersteunen van goed beheer van de natuur, door de kwaliteit van natuurgebieden te verbeteren en deze gebieden te beschermen via regels en plannen. In het landelijk en stedelijk gebied treft de provincie maatregelen om de doelen van de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Natuurherstelverordening te halen, de natuur gezond te houden en de natuur op landbouwgrond te verbeteren. Belangrijke weidevogelgebieden worden door de provincie door regels beschermd (dit noemen we planologisch). Daarnaast stimuleert zij initiatieven voor verdere versterking van de kwaliteit. Ook gebieden met bomen of bos (zogenoemde houtopstanden) worden planologische beschermd.

De provincie wil dat er een gezond evenwicht is tussen de verschillende soorten wilde dieren. Bij het beheren van dit evenwicht wordt zorgvuldig gekeken naar de belangen van natuur en de samenleving. Als het nodig is, neemt de provincie maatregelen. Bijvoorbeeld om planten en dieren te beschermen, voor de veiligheid van mensen, voor de volksgezondheid of om schade aan landbouw en andere belangrijke zaken te voorkomen. Daarnaast geeft de provincie vergoedingen voor schade veroorzaakt door wilde en beschermde dieren. De provincie werkt aan het voorkomen en aanpakken van schadelijke planten en dieren uit andere landen (exoten). Dit doet ze door ze te voorkomen, weg te halen of onder controle te houden. Als deze soorten schade veroorzaken aan beschermde planten en dieren, of aan de economie of gezondheid van mensen, neemt de provincie maatregelen.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 5-1-3 Natuurinclusieve transitie

Wat willen we bereiken?

De provincie wil natuur meenemen in al haar ruimtelijke ontwikkelingen, zodat biodiversiteit behouden en versterkt kan worden. Natuur stopt immers niet bij de grens van natuurgebieden. Natuurinclusieve ruimtelijke ontwikkeling draagt bij aan het oplossen van veel provinciale uitdagingen (bodemdaling, verzilting, verdroging, afname biodiversiteit). Ook is het een randvoorwaarde voor een voldoende sterk ecologisch systeem, zodat aan (inter)nationale afspraken (natuur, stikstof, klimaat, fijnstof) wordt voldaan.

Door biodiversiteit als dwarsdoorsnijdend thema onderdeel van ons handelen te maken, werken we aan een aantrekkelijk, natuurinclusief en toekomstbestendig Zuid-Holland. Dan ontstaat zowel meer ruimte voor flora en fauna, als voor het oplossen van maatschappelijke problemen. De provincie wil met medeoverheden en kennisinstellingen het concept basiskwaliteit natuur verder ontwikkelen om te natuurinclusieve transitie te bevorderen.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 5-1-4 Stikstofreductie

Wat willen we bereiken?

Het terugbrengen van stikstof (zowel ammoniak als stikstofoxiden), heeft als doel om de neerslag van stikstof op de natuurgebieden te verminderen en daarmee bij te dragen aan natuurherstel. De provincie heeft als doel om de uitstoot van ammoniak uit de landbouw sterk te verlagen om zo bij te dragen aan het landelijke doel om de

uitstoot 42-46% terug te brengen in 2035 ten opzichte van 2019. Ook draagt de provincie bij aan de landelijke doelstellingen voor het verminderen van stikstofoxiden van 50% voor de industrie en 50% voor de mobiliteit (inclusief bouw) in 2035 ten opzichte van 2019. De provincie onderzoekt de mogelijkheden om richting 2035 de vermindering van uitstoot op bedrijfs- dan wel op gebiedsniveau te kunnen borgen. Op deze wijze wil de provincie in de toekomst de uitstoot van ammoniak geborgd verminderen.

Daarnaast is het voor de provincie belangrijk om maatschappelijke ontwikkeling mogelijk te blijven maken. Om de stikstofproblematiek op te lossen werkt de provincie samen met regionale partners.

Deze inzet wordt in het omgevingsprogramma verder uitgewerkt en verloopt langs de volgende lijnen:

1. Ammoniak (NH₃) verminderen voor natuurherstel;
2. Stikstofoxiden (NO_x) verminderen voor natuurherstel;
3. Ontwikkelingen mogelijk houden door vergunningverlening, waaronder helpen bij de legalisatie van PAS-melders.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw

Het beleidsdoel Toekomstbestendige landbouw is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 5-2-1 Toekomstbestendige en natuurinclusieve landbouw

Wat willen we bereiken?

De provincie ziet de waarde van een vitale landbouwsector en wil die waarde ook in de toekomst behouden. Daarom zet de provincie zich in voor een toekomstbestendige landbouwsector. De provincie kiest ervoor om de veerkracht en het aanpassingsvermogen van de landbouw te vergroten zodat deze ondanks toekomstige uitdagingen van waarde kan blijven.

De provincie streeft naar een divers en vitaal bestand aan agrariërs - hoogtechnologisch, natuurinclusief, multifunctioneel - zodat zij ook in de toekomst waarde kunnen leveren voor voedselvoorziening, landschap, ecologie en hun sociale en economische rol in het landelijk gebied. De provincie stimuleert en faciliteert de sector met kennis, netwerken en financiële middelen.

De landbouwgrond wordt door de provincie beschermd om zo voldoende grond beschikbaar te houden voor een toekomstbestendige landbouw. Vruchtbare landbouwgronden wil de provincie zoveel als mogelijk behouden.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsdoel 5-3 Leven met water

Het beleidsdoel Leven met water is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 5-3-1 Waterveiligheid en wateroverlast

Wat willen we bereiken?

De provincie wil ervoor zorgen dat waterveiligheid wordt gewaarborgd. En dat de kans op wateroverlast uit het regionaal watersysteem wordt beperkt en schade door wateroverlast zoveel mogelijk wordt voorkomen. Dit doet zij door in te zetten op meerlaagsveiligheid, oftewel de combinatie van waterbewustzijn, preventie, gevolgen

beperking, crisisbeheersing en herstel van schade. Ondanks maatregelen om een dijkdoorbraak of wateroverlast te voorkomen (preventie), kunnen ze nooit geheel worden uitgesloten.

De provincie heeft meerdere wettelijke taken:

- *Regels voor regionale waterkeringen*: De provincie wijst regionale waterkeringen aan en stelt omgevingswaarden vast voor deze keringen. Deze omgevingswaarden (beschermingsniveau) van deze regionale waterkeringen is vastgelegd in de omgevingsverordening. Met de waterschappen zijn ook termijnen vastgesteld waarop de waterkeringen aan deze normen moeten voldoen.
- *Regels voor wateroverlast vanuit het regionale watersysteem*: De provincie heeft omgevingswaarden (normen) vastgesteld voor wateroverlast vanuit het regionale watersysteem. Deze zijn in de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening vastgelegd.
- *Goedkeuring van projectbesluiten (dijkversterkingsplannen)*: Dit geldt vooral voor de versterking van primaire waterkeringen langs de kust en dijken langs grote rivieren, die beheerd worden door het waterschap. De plannen voor dijkversterkingen worden beoordeeld op het goed meenemen van landschappelijke, natuur- en cultuurwaarden. Ook geldt dit voor projectbesluiten voor overige waterstaatswerken, dit zijn bijvoorbeeld projectplannen voor regionale keringen, gemalen of nieuwe watergangen.
- *Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR)*: De provincie maakt, actualiseert en publiceert overstromingsrisico- en overstromingsgevaarkaarten. Op die kaarten is te zien welke gebieden kunnen overstromen, wat de kans is op een overstroming, wat dan de waterdiepte kan zijn en wat de gevolgen zijn.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 5-3-2 Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid

Wat willen we bereiken?

De provincie wil een goede kwantiteit en kwaliteit van grond- en oppervlaktewater. Voor het realiseren van een goede waterkwaliteit volgt de provincie de Europese richtlijnen: de Kaderrichtlijn Water (KRW), de Grondwaterrichtlijn en de Drinkwaterrichtlijn. Voor zwemlocaties in oppervlaktewater volgt de provincie de Zwemwaterrichtlijn: de provincie wil goed ingerichte en veilige zwemlocaties in oppervlaktewater.

De provincie beschermt de huidige en toekomstige bronnen voor [drinkwaterproductie](#) en belangrijke, onmisbare drinkwaterinfrastructuur. Zodat deze ruimtelijk en kwalitatief veiliggesteld worden en er voldoende drinkwater beschikbaar is om tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten te produceren. De provincie vindt het belangrijk dat er voldoende bronnen voor drinkwaterwinning zijn. In de verkenning naar nieuwe bronnen worden nieuwe locaties, en alternatieve bronnen onderzocht. Door verschillende bronnen te gebruiken is er meer zekerheid op voldoende levering van drinkwater. De provincie wil een toekomstbestendig gebruik van het watersysteem. De verschillende functies van watergebruik en het regionale watersysteem worden zodanig op elkaar afgestemd dat:

- de provincie bestand is tegen perioden van droogte en extreme neerslag
- variaties in de aan- en afvoer van rivierwater kunnen worden opgevangen
- het systeem krachtig is en bestand tegen invloeden van buitenaf mede ten behoeve van de waterkwaliteit.

De verschillende functies van watergebruik worden voorzien van een passende waterkwaliteit uit oppervlaktewater zolang dit doelmatig is en vanuit het water- en bodemsysteem haalbaar is. Als gevolg van klimaatverandering en een toenemende watervraag kan de aanvoer van (beperkt beschikbaar) zoetwater niet altijd en overal worden gegarandeerd. Het zal vaker voorkomen dat er gedurende langere periodes onvoldoende zoetwater is voor gebruiksfuncties.

De provincie zet zoveel mogelijk in op functiecombinaties die elkaar versterken, zoals drinkwater en natuur. Bij het aanwijzen van zwemwaterlocaties wordt rekening gehouden met de waterkwaliteit, veiligheid en hoe schoon

het is (hygiëne). Bij het vaststellen van doelen voor de waterkwaliteit wordt rekening gehouden met de verschillende functies waar oppervlaktewateren voor worden gebruikt.

Om ervoor te zorgen dat er genoeg water is en blijft, van een goede kwaliteit zoekt de provincie nadrukkelijk de samenwerking met andere partijen: niet alleen medeoverheden, maar ook drinkwaterbedrijven, terreinbeheerders, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

'Wat mag het kosten' is opgebouwd in 2 delen:

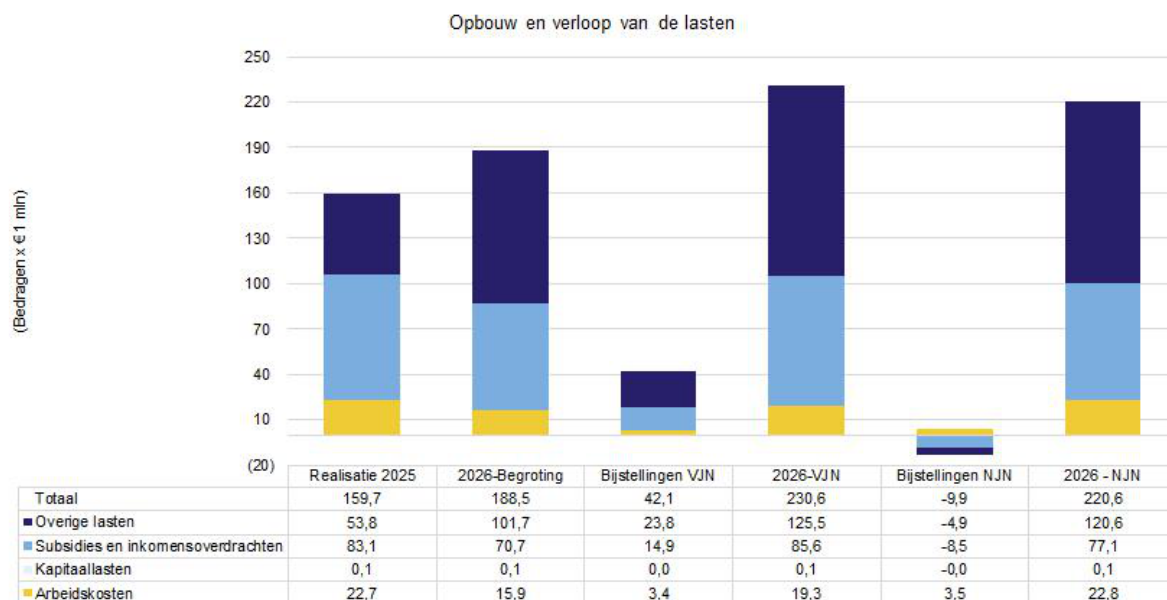
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom schreven we de toelichtingen ook op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De wijzigingen op beleidsprestaties staan er ter informatie.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek laat zien hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkosteninformatie zoals opgenomen onder A en de inhuur externen onder B in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten: dit gaat om de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan vooral andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën.

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Lasten						
Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur						
5-1-1 Nieuwe natuur realiseren	105.982	-12.175	93.807	136.915	120.438	39.986
5-1-2 Beschermen en versterken bestaande natuur en soorten	75.661	1.297	76.959	65.544	66.994	65.202
5-1-3 Natuurinclusieve transitie	1.141	57	1.198	1.306	1.052	940
5-1-4 Stikstofreductie	6.727	1.459	8.187	8.365	7.245	5.032
Totaal beleidsdoel 5-1	189.512	-9.362	180.150	212.130	195.729	111.160
Beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw						
5-2-1 Toekomstbestendige en natuurinclusieve landbouw	28.410	-292	28.118	24.887	21.562	21.354
Totaal beleidsdoel 5-2	28.410	-292	28.118	24.887	21.562	21.354
Beleidsdoel 5-3 Leven met water						
5-3-1 Waterveiligheid en wateroverlast	2.284	65	2.349	2.372	2.363	2.297
5-3-2 Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid	10.103	-329	10.025	11.582	9.420	6.214
Totaal beleidsdoel 5-3	12.387	-264	12.373	13.955	11.783	8.511
Totaal Lasten	230.309	-9.918	220.641	250.972	229.074	141.025
Baten						
Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur						
5-1-1 Nieuwe natuur realiseren	-39.097	6.183	-32.914	-57.289	-81.194	-19.991
5-1-2 Beschermen en versterken bestaande natuur en soorten	-7.771	0	-7.771	-1.991	-1.327	-1.327
5-1-4 Stikstofreductie	0	-1.850	-1.850	-2.000	-2.350	0
Totaal beleidsdoel 5-1	-46.868	4.333	-42.535	-61.280	-84.871	-21.318
Beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw						
5-2-1 Toekomstbestendige en natuurinclusieve landbouw	-10.039	-593	-10.632	-5.813	-4.587	-4.321
Totaal beleidsdoel 5-2	-10.039	-593	-10.632	-5.813	-4.587	-4.321
Beleidsdoel 5-3 Leven met water						
5-3-2 Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid	-1.548	0	-1.548	-1.421	-400	-400
Totaal beleidsdoel 5-3	-1.548	0	-1.548	-1.421	-400	-400
Totaal Baten	-58.454	3.740	-54.714	-68.514	-89.859	-26.039
Saldo lasten en baten Ambitie 5	171.855	-6.178	165.927	182.458	139.215	114.986

Toelichting lasten

Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur

ZH-PLG € 2 miljoen (v)	Bestaand beleid
In de Najaarsnota 2026 worden de geraamde rijksbijdragen en proceskosten voor het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) geactualiseerd. Dit leidt tot een bijstelling van de exploitatie met € 4 miljoen negatief als gevolg van het herschikken van budgetten naar de diverse andere productcodes van ZH-PLG en het doorschuiven van middelen naar latere jaren. Fasering via het begrotingssaldo. Voorts wordt een bedrag van € 3,2 miljoen geraamd voor verschillende projecten die vallen onder de kwaliteitsimpuls bestaande NNN (Natuurnetwerk Nederland) en de leeromgeving Veenweiden (zie ook de baten). Dekking ten laste van de rijksbijdrage. Daarnaast vindt voor ZH-PLG binnen de natuurbeleidsprestaties een administratieve verschuiving plaats van € 1,2 miljoen negatief voor Low-regretmaatregelen. Dit betreft uitsluitend een herschikking van eerder vastgestelde budgetten.	

Versterken natuur en landschapswaarden € 2,6 miljoen (v)	Bestaand beleid
- Vanwege een langere doorlooptijd van de uitvoering van het Actieplan Boerenlandvogels, waaronder grondaankopen voor Weidevogelkerngebieden en de grondaankopen binnen Bos en Bomen ('Spade de grond in') wordt € 3,2 miljoen doorgeschoven naar 2027. Fasering via het begrotingssaldo. - Bij de Voorjaarsnota 2026 is voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) € 7 miljoen aan bijdragen van derden geraamd. Op basis van de definitieve toekenning uit de Meicirculaire voor de provincie Zuid-Holland wordt het budget overgeboekt naar provinciale middelen en met € 0,4 miljoen verhoogd (zie ook de baten). - In de Najaarsnota 2026 worden de geraamde rijksbijdragen voor ZH-PLG maatregelen geactualiseerd. Dit leidt tot een verschuiving van € 0,6 miljoen van de provinciale exploitatiemiddelen naar latere jaren. Dekking ten laste van de rijksbijdrage (zie ook de baten). - Daarnaast vindt voor ZH-PLG binnen de natuurbeleidsprestaties een administratieve verschuiving plaats voor de low-regretmaatregelen waarvoor bij voorjaarsnota middelen beschikbaar zijn gekomen. Dit betreft uitsluitend een herschikking van eerder vastgestelde budgetten. Voor Natuur- en landschapswaarden betreft het € 0,9 miljoen. - Daarnaast vindt er in boekjaar 2026 een bijstelling plaats van € 0,1 miljoen.	

Realisatie Natuur – Buitenland van Rhooen € 1,4 miljoen (v)	Bestaand beleid
In de Najaarsnota 2026 worden de geraamde kosten voor Buitenland van Rhooen herschikt naar aanleiding van latere grondverwerving dan voorzien. Dit leidt tot het doorschuiven van € 1,4 miljoen van de reserve PMR 750ha naar latere jaren. Dekking ten laste van de Rijksbijdrage (zie ook baten).	

Natuurnetwerk Nederland € 3,5 miljoen (v)	Bestaand beleid
- Gedeputeerde Bonte heeft Provinciale Staten per brief geïnformeerd dat de werkzaamheden voor NNN Bodegraven Noord worden gepauzeerd. Als gevolg hiervan schuift een deel van de werkzaamheden door naar 2027 circa € 3,2 miljoen. Daarnaast worden enkele beperkte budgettaire bijstellingen doorgevoerd binnen diverse projecten van het programma Natuurnetwerk Nederland circa € 0,3 miljoen. - Om administratief-technische redenen zijn bij de Voorjaarsnota nog niet alle rijksmiddelen uit het programma ZH-PLG aan de onderliggende projecten toegerekend. Met de Najaarsnota vindt deze toedeling alsnog plaats voor het boekjaar 2027. - Dekking loopt via de reserve Natuurnetwerk Nederland, Reserve Ontwikkelopgave natuur, Rijksbijdrage en het begrotingssaldo.	

Nota Ruimte Veenweiden € 1,9 miljoen (v)	Bestaand beleid
Deze mutatie betreft het doorschuiven van een bedrag van € 1.9 miljoen naar boekjaar 2027, omdat de subsidieontvanger die het watergebiedsplan voor de gebiedsovereenkomst Veenweide Krimpenerwaard realiseert, meer tijd nodig heeft voor de uitvoering van de werkzaamheden. Fasering via het begrotingssaldo.	

Realisatie Groen Blauwe Dooradering (GBDA) & Verkenning natuurfenomenen IJsselmonde €2 miljoen (v)	Bestaand beleid
In de Najaarsnota 2026 worden de geraamde rijksbijdragen en subsidieverstrekingen voor het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) geactualiseerd. Dit leidt tot een bijstelling van de exploitatie met € 2 miljoen negatief als gevolg van het administratief herschikken van budgetten binnen ZH-PLG en het overhevelen van € 1,7 miljoen van de GBDA naar de kwaliteitsimpuls NNN binnen ZH-PLG. Fasering via het begrotingssaldo.	

Beheer Begrensde Natuur € 0,9 miljoen (n)	Bestaand beleid
Voor de Najaarsnota 2026 wordt € 0,5 miljoen aan provinciale middelen doorgeschoven van 2026 naar 2027, aangezien de uitgaven voor natuurbrandbeheersing naar verwachting in 2027 zullen plaatsvinden. Hiernaast wordt € 1,3 miljoen aan provinciale middelen verschoven van 2027 naar 2026. Vanwege een subsidieverstreking aan SBB voor het herstel van de hydrologie van de Slikken van Flakkee. Daarnaast vindt er in boekjaar 2026 een bijstelling plaats van € 0,1 miljoen. Fasering via het begrotingssaldo.	

Programma Stikstofaanpak € 1,4 miljoen (n)	Bestaand beleid
Het incidentele budget voor de uitvoering van de stikstofaanpak van € 0,5 miljoen wordt in 2026 niet volledig benut. Om de uitvoering van de voorgenomen maatregelen in de komende jaren mogelijk te maken, wordt dit budget doorgeschoven naar 2028 en 2029. Fasering via het begrotingssaldo. Daarnaast wordt € 1,9 miljoen aan rijksmiddelen (SPUK) beschikbaar gesteld voor de voortzetting van het meetnetwerk in Nieuwkoop. Dekking vanuit rijksbijdrage (zie ook de baten).	

Overige bijstellingen € 0,1 miljoen (v)	Bestaand beleid
Verschillende kleine aanpassingen zorgen samen voor hogere lasten voor € 0,1 miljoen in 2026. Dekking ten gunste van het begrotingssaldo en de strategische reserve Landelijk Gebied.	

Apparaatslasten Investeringsagenda 2026-2030 € 1,0 miljoen (n)	Bestaand beleid
In deze najaarsnota zijn de extra beschikbaar gestelde arbeidskosten vanuit de Investeringsagenda 2026-2030 administratief toegerekend aan de ambities. De beschikbaar gestelde arbeidscapaciteit geldt voor de periode 2026-2030. Dekking ten laste van de stelpost nog te verdelen loonkosten.	

Apparaatslasten € 0,8 miljoen (n)	Bestaand beleid
Voor toelichting zie paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw

GLB/NSP € 1 miljoen (n)	Bestaand beleid
Het budget voor GLB/NSP Productieve Investeringsagenda wordt in 2026 met € 1 miljoen verhoogd. Deze middelen worden overgeheveld vanuit het beleidsprogramma Landbouw. Via productieve investeringen in het GLB/NSP worden belangrijke bijdragen geleverd aan de doelen van het beleidsprogramma landbouw. De regeling Productieve Investeringsagenda is sterk overvraagd, waardoor de budgetverhoging aansluit bij de vraag vanuit de sector. Fasering via het begrotingssaldo	

Landbouw beleidsprogramma € 2 miljoen (v)	Bestaand beleid
- Binnen het Landbouw Beleidsprogramma wordt een bedrag van € 1 miljoen van boekjaar 2026 doorgeschoven naar boekjaar 2027 omdat projecten vertraging hebben opgelopen in de opstartfase. Deze vertraging komt voornamelijk door onduidelijk rijksbeleid, waardoor langere voorbereiding nodig is. Daarnaast loopt de uitvoering en beleidsontwikkeling gelijktijdig op, waardoor kaders missen om middelen doelmatig uit te geven in 2026. Fasering via het begrotingssaldo en reserve “geen lege handen voor de landbouw”. Hiernaast wordt er een bedrag van € 1 miljoen overgedragen aan het budget van GLB/NSP-regeling Productieve Investerings. Deze subsidieregeling was het afgelopen jaar overvraagd. Met deze budgetverhoging wordt hieraan tegemoetgekomen. - Hiernaast wordt er in boekjaar 2026 een bedrag van € 0,5 miljoen voor KPI Sturing (Pallandtpolder) doorgeschoven naar boekjaar 2027. De reden voor het doorschuiven van deze middelen is idem als hiervoor aangegeven (vertraging in de opstartfase). Fasering via het begrotingssaldo en de dekking vanuit de 1e tranche no-regret maatregelen. - Daarnaast worden de geraamde rijksbijdragen voor ZH-PLG geactualiseerd, betreft BMA Zuidwestelijke Delta. Dit leidt tot een aanvullend begroot bedrag van € 0,1 miljoen. Dekking ten laste van de rijksbijdrage Regeling provinciale maatregelen landelijk gebied (zie ook de baten). - Hiernaast wordt er in boekjaar 2026 een bedrag van € 0,4 miljoen van de Low regret-maatregelen begroot. Dit betreft uitsluitend een verschuiving van reeds vastgestelde budgetten uit VJN 2026 tussen de natuur- en landbouwbeleidsprestaties. Fasering via het begrotingssaldo en de dekking vanuit de Strategische reserve Landelijk gebied (tranche 2: stikstofaanpak Wierickerland, Collectieve aanpak natuurvergunningen en emissiereductie stikstof in de Alblasserwaard, Integrale aanpak GHN en Datagedreven teelten G-O).	

Visserij € 0,5 miljoen (n)	Bestaand beleid
In 2025 heeft het Rijk middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoer van activiteiten uit het convenant visserij ontwikkelplan (van 2026 t/m 2030 gaat het om een bedrag van in totaal € 4,3 miljoen). Hiervoor is ondertussen een plan uitgewerkt dat in 2026 van start gaat. Voorgesteld wordt om de ontvangen Rijksmiddelen in de Najaarsnota 2026 ter begroting te voeren voor € 0,5 miljoen in 2026 en € 1,2 miljoen in 2027 (zie ook de baten). Dekking ten laste van rijksbijdrage.	

Apparaatslasten € 0,2 miljoen (n)	Bestaand beleid
Voor toelichting zie paragraaf Arbeidscapaciteit.	

Beleidsdoel 5-3 Leven met water

Oppervlakte- Grond- en Drinkwater (OGDW) € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
Het budget van Parksluizen in 2026 en 2027 (resp. € 0,2 miljoen en € 0,5 miljoen) wordt doorgeschoven (en herverdeeld) naar 2028 en 2029. Het netto-effect hiervan is dat er in boekjaar 2028 en 2029 een budget van € 0,7 miljoen wordt begroot in beide jaren. Fasering via het begrotingssaldo.	

Uitvoering Kader Richtlijn Water (KRW) € 0,4 miljoen (v)	Bestaand beleid
In 2026 worden subsidies verleend waarvan de activiteiten in 2027 zullen plaatsvinden. Hiervoor wordt in boekjaar 2026 een bedrag ad. € 0,4 miljoen doorgeschoven vanuit het incidentele KRW-budget naar boekjaar 2027. Fasering via het begrotingssaldo.	

Apparaatslasten € 0,3 miljoen (n)	Bestaand beleid
Voor toelichting zie paragraaf Arbeidscapaciteit.	

Toelichting baten

Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur

ZH-PLG € 3,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
In de Najaarsnota 2026 worden de geraamde rijksbijdragen voor het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) geactualiseerd. Voorts wordt een bedrag van € 3,2 miljoen geraamd voor verschillende projecten die vallen onder de kwaliteitsimpuls bestaande NNN en de leeromgeving Veenweiden (zie ook de lasten). Dekking ten laste van de rijksbijdrage.	

Versterken natuur en landschapswaarden € 7,6 miljoen (n)	Bestaand beleid
Bij de Voorjaarsnota 2026 is voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) € 7,0 miljoen aan bijdragen van derden geraamd. Op basis van de definitieve toekenning uit de Meicirculaire voor de provincie Zuid-Holland wordt het budget overgeboekt naar provinciale middelen (zie ook de lasten). In de Najaarsnota 2026 worden de geraamde rijksbijdragen voor ZH-PLG geactualiseerd. Dit leidt tot een neerwaartse bijstelling van de baten met € 0,6 miljoen. Dekking ten laste van de rijksbijdrage (zie ook de lasten).	

Realisatie Natuur – Buitenland van Rhon € 1,4 miljoen (n)	Bestaand beleid
In de Najaarsnota 2026 worden de geraamde kosten voor Buitenland van Rhon herschikt naar aanleiding van latere grondverwerving dan voorzien. Dit leidt tot het doorschuiven van € 1,4 miljoen van de reserve PMR 750ha naar latere jaren. Dekking ten laste van de Rijksbijdrage (zie ook lasten).	

Realisatie Groen Blauwe Dooradering (GBDA) & Verkenning natuurhaven IJsselmonde € 0,3 miljoen (n)	Bestaand beleid
In de Najaarsnota 2026 worden de geraamde rijksbijdragen voor het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) geactualiseerd. Dit leidt tot een bijstelling van de rijksbijdrage met € 0,3 miljoen als gevolg van het administratief herschikken van budgetten binnen ZH-PLG. Fasering via het begrotingssaldo.	

Programma Stikstofaanpak € 1,9 miljoen (v)	Bestaand beleid
Daarnaast wordt € 1,9 miljoen aan rijksmiddelen (SPUK) beschikbaar gesteld voor de realisatie van het meetnetwerk in Nieuwkoop. Dekking vanuit rijksbijdrage (zie ook de lasten).	

Beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw

Landbouw Beleidsprogramma € 0,1 miljoen (v)	Bestaand beleid
Voor het ZH-PLG worden de geraamde rijksbijdragen geactualiseerd, betreft BMA Zuidwestelijke Delta. Dit leidt tot een aanvullend begroot bedrag van € 0,1 miljoen. Dekking ten laste van de rijksbijdrage Regeling provinciale maatregelen landelijk gebied (zie ook de lasten).	

Visserij € 0,5 miljoen (v)	Bestaand beleid
In 2025 heeft het Rijk middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoer van activiteiten uit het convenant visserij ontwikkelplan (in totaal gaat het van 2026 t/m 2030 om € 4,3 miljoen). Hiervoor is ondertussen een plan uitgewerkt dat in 2026 van start gaat. Voorgesteld wordt om de ontvangen Rijksmiddelen in de Najaarsnota 2026 ter begroting te voeren voor € 0,5 miljoen in 2026 en € 1,2 miljoen in 2027 (zie ook de lasten). Dekking ten laste van de rijksbijdrage (SPUK) Visserij.	

Instrumentarium

Reserves

Het onderstaande overzicht toont de inzet van reserves per beleidsdoel in deze ambitie. Een toevoeging aan de reserve (lasten) betekent dat het saldo van de reserve toeneemt. Een onttrekking aan de reserve (baten) betekent dat het saldo van de reserve afneemt. Een totaaloverzicht van de omvang van de reserves is terug te vinden in [Bijlage 1](#).

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Lasten						
Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur						
Reserve Ontwikkelopgave natuur	3.450	0	3.450	10.902	31.900	750
Strategische reserve Landelijk gebied als onderdeel van de Investeringsagenda 2026-2030	40.000	0	40.000	0	0	0
Totaal beleidsdoel 5-1	43.450	0	43.450	10.902	31.900	750
Totaal Lasten	43.450	0	43.450	10.902	31.900	750
Baten						
Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur						
Beheerplannen Natura 2000 en PAS	-1.500	0	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
Egalisatiereserve lastneming subsidies	-938	0	-938	0	0	0
Groene ambities	-8.904	3.635	-5.269	-3.121	-1.617	0
Investeringsagenda 2026-2030	-40.000	0	-40.000	0	0	0
NatuurNetwerk Nederland	-30.901	1.584	-29.318	-7.382	0	0
Project duurzame ontwikkeling Zuidplaspolder	-295	0	-295	0	-1.500	-1.901
Reserve Ontwikkelopgave natuur	-4.546	1.699	-2.847	-45.805	-41.732	-750
Strategische reserve Landelijk gebied als onderdeel van de Investeringsagenda 2026-2030	-3.030	190	-2.841	-2.410	-2.008	-90
Totaal beleidsdoel 5-1	-90.115	7.108	-83.007	-60.218	-48.356	-4.241
Beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw						
Geen lege handen voor de landbouw	-336	430	94	-1.295	-299	0
Groene ambities	-906	66	-841	-846	-209	0
Strategische reserve Landelijk gebied als onderdeel van de Investeringsagenda 2026-2030	0	-442	-442	-384	-333	0
Totaal beleidsdoel 5-2	-1.242	54	-1.188	-2.526	-841	0
Totaal Baten	-91.357	7.162	-84.195	-62.744	-49.197	-4.241
Saldo lasten en baten Ambitie 5	-47.907	7.162	-47.907	-51.842	-17.297	-3.491

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 5](#).

Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland

De beleidsambitie Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van deze ambitie vind je via deze [link](#).

Beleidsdoel 6-1 Wonen

Het beleidsdoel Wonen is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 6-1-1 Voldoende betaalbare huisvesting voor iedereen

Wat willen we bereiken?

De provincie geeft in de Omgevingsvisie doelstellingen aan voor voldoende en betaalbare woningen. Op regionaal niveau -en een enkele keer op gemeentelijk niveau. Dit om samen met gemeenten, woningcorporaties en marktpartijen ervoor te zorgen dat er voldoende woningen komen (met name sociale huurwoningen, middenhuurwoningen en betaalbare koopwoningen) op de juiste plekken voor alle doelgroepen. In het bijzonder voor de doelgroepen van woningcorporaties, middeninkomensgroepen, aandachtsgroepen (onder andere statushouders, arbeidsmigranten en dak- en thuislozen) en ouderen. Concreet wil de provincie ongeveer 248.000 woningen bruto nieuwbouw realiseren vanaf 2022 in Zuid-Holland (woningbouwopgave). Dit is volgens de afspraken die zijn gemaakt met het Rijk. De provincie stuurt op de volgende doelstellingen: 1) bruto nieuwbouw, bestaande uit minimaal 2/3 betaalbare woningen (huur en koop); 2) waarvan minimaal de helft sociale huurwoningen, dus minimaal 1/3; en 3) doorgroeien naar minimaal 30% sociale huur in de woningvoorraad per gemeente.

Deze woningen moeten in een hoog tempo worden gebouwd. Door middel van Toekomstbestendig Bouwen draagt de provincie bij aan het versnellen van de bouw van woningen en het voorkomen van vertragingen die kunnen worden voorkomen.

Daarnaast stelt de provincie in de Omgevingsvisie doelen voor het huisvesten van bepaalde groepen mensen in de regio -en een enkele keer in gemeenten. Zo zorgt ze er samen met gemeenten, woningcorporaties en marktpartijen voordat er voldoende passende woningen zijn voor alle mensen, in het bijzonder voor de doelgroepen van woningcorporaties, middeninkomensgroepen, aandachtsgroepen (o.a. statushouders, arbeidsmigranten en dak- en thuislozen) en ouderen.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsdoel 6-2 Ruimte en landschap

Het beleidsdoel Ruimte en landschap is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 6-2-1 Toekomstbestendige Ruimtelijke Ontwikkeling

Wat willen we bereiken?

De provincie wil dat de beschikbare ruimte in Zuid-Holland beter en slimmer wordt gebruikt. Een veilige, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving vindt ze daarbij van groot belang. Daarom is het belangrijk dat nieuwe ontwikkelingen op de juiste plek plaatsvinden. Bij keuzes over nieuwe ontwikkelingen zet de provincie het water- en bodemsysteem meer sturend in. Bestaande steden en dorpen ontwikkelen zich zo optimaal mogelijk binnen de ruimte die daarvoor al is gereserveerd. Dat doen zij met aandacht voor een goede ruimtelijke ordening, bereikbaarheid en toegankelijkheid van voorzieningen, werkgelegenheid, groen, water, openbare ruimte én sociale samenhang.

Ook wil de provincie de kwaliteiten van het landschap behouden en versterken. Daarvoor beschermt zij de onbebouwde ruimte beter tegen nieuwe stedelijke ontwikkelingen. Om in bestaande steden en dorpen nieuwe woningen te kunnen bouwen en bedrijven te kunnen laten ontwikkelen is het belangrijk dat ze op elektriciteit en drinkwater kunnen worden aangesloten en dat ook andere randvoorwaarden op orde zijn. Om dat te bereiken wil de provincie dat de onbebouwde ruimte beter wordt benut voor de ontwikkeling van:

- Een toekomstbestendige en veerkrachtige landbouwsector;
- Een robuust en klimaatadaptief water- en bodemsysteem;
- Een duurzaam en toekomstbestendig systeem voor energie- (drink)watervoorziening;
- Natuurherstel t.b.v. behoud en verbetering van de biodiversiteit.

Waar mogelijk worden deze prioritaire opgaven gecombineerd met het toevoegen van wandel- en fietspaden voor bewoners en recreanten. Zo kan het landschap beter worden beleefd en draagt het bij aan de gezondheid van mensen in Zuid-Holland.

Omdat deze en andere opgaven allemaal om ruimte vragen, neemt de druk op steden, dorpen en het landelijke gebied verder toe. De provincie kijkt samen met andere overheden per gebied wat nodig is en kan en verdeelt de beschikbare ruimte hierbij zo eerlijk mogelijk. Ruimtelijke ontwikkelingen dragen zo bij aan een veilige, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 6-2-2 Ruimtelijke kwaliteit en Landschap

Wat willen we bereiken?

De provincie wil zorgen dat steden, dorpen en landschappen mooi en van goede kwaliteit blijven, of zelfs beter worden. Dit geldt voor de hele provincie: voor natuurgebieden en voor bebouwde gebieden. Goede ruimtelijke kwaliteit betekent dat een gebied nu en in de toekomst goed te gebruiken is, er prettig uitziet en fijn is om in te leven. Nieuwe plannen of veranderingen moeten niet alleen handig zijn, maar ook duurzaam (of bewust tijdelijk) zijn. Het moet passen in de omgeving en op een positieve manier bijdragen aan de kwaliteit van de omgeving.

De provincie wil nieuwe ontwikkelingen verbinden met dat wat er al is. Dat betekent dat bestaande kwaliteiten worden beschermd en versterkt, en dat er nieuwe, goede dingen worden toegevoegd. Door in te zetten op ruimtelijke kwaliteit wil de provincie het volgende bereiken:

- Toekomstwaarde: historische kenmerken van Zuid-Holland meenemen in nieuwe plannen, met de opgaven om deze in de toekomst te kunnen blijven beschermen, benutten en beleven.
- Gebruikswaarde: zorgen dat er bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen goed wordt nagedacht over de plek, het ontwerp en inpassing van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen;
- Belevingswaarde: de bestaande mix van de landschappen, steden en dorpen in Zuid-Holland versterken en zo de belevingswaarde (hoe prettig en mooi mensen een plek vinden om te zijn) vergroten.

De provincie wil blijvend aandacht vragen voor ruimtelijke kwaliteit en het een vast onderdeel laten zijn bij het maken van plannen. Dit geldt vanzelfsprekend ook voor de eigen projecten. Mensen die een project starten worden aangemoedigd om ruimtelijke kwaliteit op te nemen in hun plannen en op die manier een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de leefomgeving. Omdat de provincie ruimtelijke kwaliteit zeer belangrijk vindt is deze een onderdeel van de omgevingsverordening.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 6-2-3 Groenblauw Netwerk

Wat willen we bereiken?

De provincie wil het Groenblauwe Netwerk, zowel binnen als buiten de stad, verstevigen, verbeteren en beschermen. Het netwerk vormt de basis voor een gezonde, prettige, veilige en waardevolle leefomgeving voor mens en dier in een steeds sterker verstedelijkte provincie. Juist in een gebied waar de ruimte beperkt is, is inzetten op een stevig, hoogkwalitatief en goed verbonden netwerk van belang. Dit netwerk bestaat onder andere uit grote stadsparken, recreatie- en natuurgebieden, grote landschappelijke gebieden tussen steden en dorpen (groene buffers) en de verbindingen tussen al deze plekken.

De provincie wil een groenblauw netwerk dat voor iedereen beleefbaar, bereikbaar en bruikbaar is. De verbinding tussen en toegankelijkheid van gebieden is de kracht van dit netwerk. En het cultuurhistorisch watersysteem is de drager ervan. De provincie wil de verscheidenheid tussen de gebieden en landschappen behouden en versterken.

De provincie wil het Groenblauwe Netwerk (door)ontwikkelen tot een samenhangend geheel. De basis hiervan zijn de bestaande groenblauwe onderdelen binnen bebouwd gebied, robuust groenblauwe structuren tussen de steden en de grote groenblauwe gebieden buiten het bebouwd gebied. Zij wil deze samenhangende structuur beschermen, beter verbinden en waar nodig versterken en verbeteren. Om zo te komen tot een aantrekkelijker, natuurinclusiever, gezonder en klimaatbestendiger Zuid-Holland.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 6-2-4 Ontwikkelingen houden rekening met water en bodem

Wat willen we bereiken?

De verschillende manieren waarop gebieden worden gebruikt (ruimtelijke functies) zijn afhankelijk van een robuust water- en bodemsysteem. Een robuust water- en bodemsysteem beschermt, tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten, goed tegen watertekort, wateroverlast, bodemdaling en overstromingen. En is een natuurlijke hulpbron voor onder andere drinkwaterproductie. Voor een veilige en toekomstbestendige ontwikkeling van Zuid-Holland, met zo min mogelijk kosten, is het nodig dat bij nieuwe ontwikkelingen ruimte vrijgehouden wordt voor herstel en verbetering van een toekomstbestendig water- en bodemsysteem. De provincie zorgt ervoor dat geplande functies niet in strijd zijn met de ontwikkeling van het water- en bodemsysteem.

Zuid-Holland werkt samen met de waterschappen, andere overheden en drinkwaterbedrijven aan het verbeteren en versterken van het water- en bodemsysteem. Als basis voor brede welvaart en economisch verdienvermogen nu en voor toekomstige generaties. Ondanks deze inspanningen kan een toekomstbestendig watersysteem niet alle te verwachten veranderingen in bodem- en watercondities opvangen. Er zijn technische oplossingen beschikbaar, maar die zijn vaak kostbaar en gevoelig voor verstoringen (grotere faalkans). Om kosten te besparen en minder afhankelijk te zijn van technische oplossingen, wil de provincie de ruimte die nodig is voor het herstel en de verdere ontwikkeling van het water- en bodemsysteem vrijhouden van ruimtelijke functies die daar niet mee gecombineerd kunnen worden.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 6-2-5 Regie op proces en toedeling van functies en/of locaties

Wat willen we bereiken?

De provincie toetst dat ruimtelijke ontwikkelingen van gemeenten zoveel mogelijk bijdragen aan provinciale ambities en doelen. Dit geldt zowel voor gemeentelijke als regionale ruimtelijke visies, verkenningen en strategieën. Vervolgens zorgen we dat deze plannen en ontwikkelingen passen binnen het Omgevingsbeleid.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

‘Wat mag het kosten’ is opgebouwd in 2 delen:

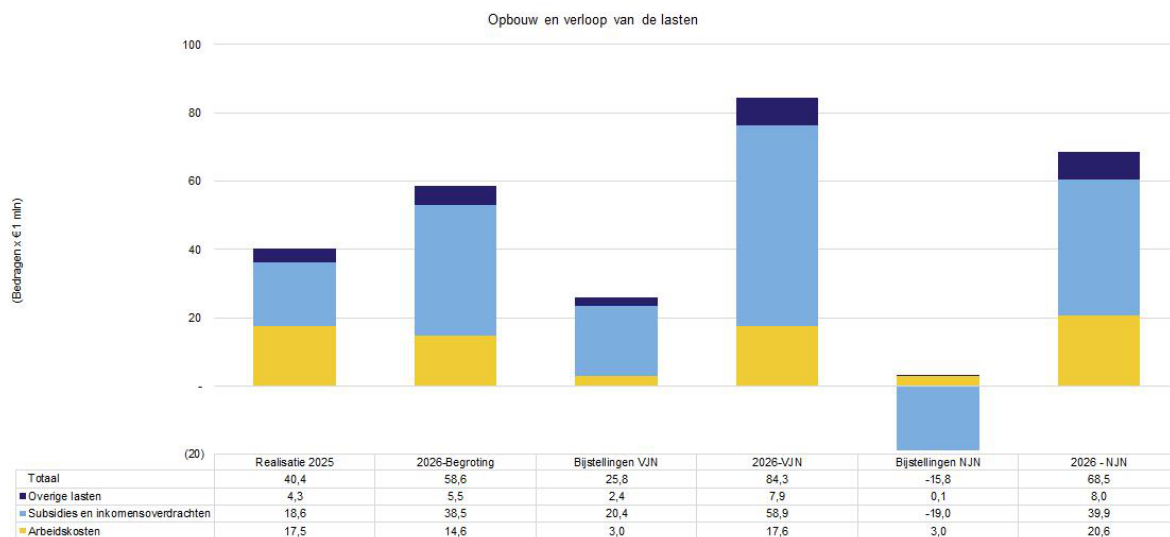
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

‘Wat mag het kosten’ is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom schreven we de toelichtingen ook op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De wijzigingen op beleidsprestaties staan er ter informatie.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek laat zien hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkosteninformatie zoals opgenomen onder A en de inhuur externen onder B in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten: dit gaat om de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan vooral andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën.

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Lasten						
Beleidsdoel 6-1 Wonen						
6-1-1 Voldoende betaalbare huisvesting voor iedereen	66.156	-14.044	52.261	49.598	28.212	26.472
Totaal beleidsdoel 6-1	66.156	-14.044	52.261	49.598	28.212	26.472
Beleidsdoel 6-2 Ruimte en landschap						
6-2-1 Toekomstbestendige Ruimtelijke Ontwikkeling	6.746	251	6.997	7.166	7.060	5.625
6-2-2 Ruimtelijke kwaliteit en Landschap	295	-25	270	323	380	380
6-2-3 Groenblauw Netwerk	3.435	-2.517	918	1.718	6.618	4.918
6-2-4 Ontwikkelingen houden rekening met water en bodem	500	0	500	500	500	0
6-2-5 Regie op proces en toedeling van functies en/of locaties	7.006	535	7.591	8.663	6.226	6.153
Totaal beleidsdoel 6-2	17.983	-1.756	16.277	18.370	20.784	17.076
Totaal Lasten	84.139	-15.800	68.538	67.968	48.996	43.549

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Baten						
Beleidsdoel 6-1 Wonen						
6-1-1 Voldoende betaalbare huisvesting voor iedereen	-6.608	0	-6.608	0	0	0
Totaal beleidsdoel 6-1	-6.608	0	-6.608	0	0	0
Beleidsdoel 6-2 Ruimte en landschap						
6-2-1 Toekomstbestendige Ruimtelijke Ontwikkeling	-286	-6	-292	0	0	0
Totaal beleidsdoel 6-2	-286	-6	-292	0	0	0
Totaal Baten	-6.895	-6	-6.901	0	0	0
Saldo lasten en baten Ambitie 6	77.244	-15.806	61.638	67.968	48.996	43.549

Toelichting lasten

Beleidsdoel 6-1 Wonen

Meerjarige lastneming subsidies € 17,9 miljoen (v)	Bestaand beleid
Het subsidieplafond in 2026 voor de SRW bedraagt € 48,6 mln. De dekking hiervoor is, conform de financiële spelregels, begroot in 2026. Op basis van de binnengekomen aanvragen is beoordeeld welk deel van het budget nodig is in 2026 en welk deel in latere jaren. Een deel van de, onder het subsidieplafond 2026, aangevraagde subsidies voor de Subsidieregeling Wonen, kent een startdatum van de activiteiten in 2027 of 2028. Dat betekent dat de lastneming van deze subsidies, conform de financiële spelregels, in die jaren plaats gaat vinden. Om deze subsidieasten in 2027 en 2028 te kunnen dekken, verplaatsen we €17,9 miljoen uit 2026 naar 2027 en 2028. Het lastenbudget wordt in die jaren daarmee verhoogd, maar is niet vrij besteedbaar. Dekking ten gunste van de algemene middelen.	

Onttrekking bestemmingsreserve Wonen € 8,2 miljoen (n)	Bestaand beleid
Op 30 juni heeft GS het besloten het subsidieplafond voor de Subsidieregeling Wonen te verhogen naar € 48,6 miljoen. We onttrekken € 8,2 miljoen uit de bestemmingsreserve "Subsidieregeling Wonen" om deze ophoging financieel te dekken. Dekking ten laste van de bestemmingsreserve "Subsidieregeling Wonen".	

Lagere subsidievaststellingen SRW € 3,5 miljoen (v)	Bestaand beleid
Net als in 2025, verwachten we ook dit jaar dat een deel van de, in het verleden, verleende subsidies lager zal worden vastgesteld door PZH. Deze middelen vloeien dan terug naar de provincie. De verwachting is dat het in 2026 om circa € 3,5 miljoen aan lagere vaststellingen gaat. We storten deze middelen in de bestemmingsreserve "Subsidieregeling Wonen", zodat deze in 2027 beschikbaar blijven om in te zetten voor de Subsidieregeling Wonen. Dekking ten gunste van de bestemmingsreserve "Subsidieregeling Wonen".	

Begrotingssubsidie 2026 € 2,3 miljoen (v)	Bestaand beleid
In de Begroting 2026 was een bedrag van € 2,3 miljoen gereserveerd voor een begrotingssubsidie, met als doel het vlottrekken van een groot woningbouwproject, te vergelijken met de in 2025 verleende begrotingssubsidie "Maasterras". In 2026 zijn meerdere initiatieven verkend, maar inmiddels is duidelijk dat er in 2026 geen begrotingssubsidie verleend gaat worden. Daarom storten we dit bedrag in de bestemmingsreserve	

“subsidieregeling Wonen”. Hiermee blijft het bedrag in de toekomst beschikbaar om ingezet te worden. Dekking ten gunste van de bestemmingsreserve “Subsidieregeling Wonen”.

Doorschuiven middelen NewTowns/NPLV € 0,5 miljoen (v)	Bestaand beleid
Bij de Begroting 2026 zijn middelen beschikbaar gesteld voor NPLV/NewTowns. Het ging hierbij om jaarlijks € 1 miljoen voor de periode 2026 – 2029. Inmiddels hebben de eerste verkenningen plaatsgevonden, maar door late invulling van de functie van programmadirecteur en daarmee ook de overige capaciteit, wordt verwacht dat het budget in 2026 nog niet volledig ingezet wordt. We schuiven daarom een deel van het budget (€ 0,5 miljoen) door naar 2027. Dekking ten gunste van de vrije ruimte.	

Bijdrage Energie begrotingssubsidie Zevenhuizen € 0,1 miljoen (n)	Bestaand beleid
Vanuit beleidsdoel 3.1 Energietransitie is een bijdrage van € 0,1 miljoen gedaan voor de dekking van de begrotingssubsidie “Batterijpakket Zevenhuizen” van € 0,2 miljoen. Dekking vanuit Ambitie 3.	

Apparaatslasten Investeringsagenda 2026-2030 € 1,0 miljoen (n)	Bestaand beleid
In deze najaarsnota zijn de extra beschikbaar gestelde arbeidskosten vanuit de Investeringsagenda 2026-2030 administratief toegerekend aan de ambities. De beschikbaar gestelde arbeidscapaciteit geldt voor de periode 2026-2030. Dekking ten laste van de stelpost nog te verdelen loonkosten.	

Apparaatslasten € 0,9 miljoen (n)	Bestaand beleid
Voor een toelichting zie paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Beleidsdoel 6-2 Ruimte en landschap

DU-uitkering NOVEX Zuidelijke Randstad € 0,1 miljoen (n)	Bestaand beleid
Via de Meicirculaire 2026 is een decentralisatie-uitkering ontvangen ten behoeve van NOVEX Zuidelijke Randstad. Het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) levert een bijdrage aan provincies ten behoeve van de regionale samenwerkingen. Van de bijdrage van € 0,3 miljoen is € 0,1 miljoen bestemd voor bijdrage NWO, de overige € 0,2 miljoen is verdeeld over 2026 en 2027. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.	

Budgettaire verdeling Landschapspark Zuidvleugel € 2,5 miljoen (v)	Bestaand beleid
Het binnen Landschapspark Zuidvleugel opgenomen budget in 2026 wordt over de volgende jaren nader toe verdeeld over de begrotingssubsidies Schiezone, De Rotte en Vlietzone. Hiermee worden de beschikbare middelen toegerekend aan de juiste budgettaire onderdelen conform het verwachte bestedingsritme. In 2026 wordt € 2,5 miljoen doorgeschoven naar volgende jaren. Dekking vanuit middelen binnen beleidsdoel.	

Overige bijstellingen € 0,1 miljoen (v)	Bestaand beleid
Betreft verschillende kleinere bijstellingen.	

Apparaatslasten € 0,7 miljoen (n)	Bestaand beleid
Voor toelichting zie paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Toelichting baten

Er vonden geen bijstellingen plaats.

Instrumentarium

Reserves

Het onderstaande overzicht toont de inzet van reserves per beleidsdoel in deze ambitie. Een toevoeging aan de reserve (lasten) betekent dat het saldo van de reserve toeneemt. Een onttrekking aan de reserve (baten) betekent dat het saldo van de reserve afneemt. Een totaaloverzicht van de omvang van de reserves is terug te vinden in [Bijlage 1](#).

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Lasten						
Beleidsdoel 6-1 Wonen						
Subsidieregeling Wonen Zuid-Holland	0	5.800	5.800	3.500	0	0
Totaal beleidsdoel 6-1	0	5.800	5.800	3.500	0	0
Totaal Lasten	0	5.800	5.800	3.500	0	0
Baten						
Beleidsdoel 6-1 Wonen						
Egalisatiereserve lastneming subsidies	-8.535	0	-8.535	-5.642	-1.618	-500
Subsidieregeling Wonen Zuid-Holland	-23.382	-8.200	-31.582	0	0	0
Totaal beleidsdoel 6-1	-31.917	-8.200	-40.117	-5.642	-1.618	-500
Beleidsdoel 6-2 Ruimte en landschap						
Project duurzame ontwikkeling Zuidplaspolder	0	0	0	0	0	0
Totaal beleidsdoel 6-2	0	0	0	0	0	0
Totaal Baten	-31.917	-8.200	-40.117	-5.642	-1.618	-500
Saldo lasten en baten Ambitie 6	-31.917	-2.400	-31.917	-2.142	-1.618	-500

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 6](#).

Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland

De beleidsambitie Gezond en veilig Zuid-Holland is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van deze ambitie vind je via deze [link](#).

Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid

Het beleidsdoel Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 7-1-1 Luchtkwaliteit en verminderen geurhinder

Wat willen we bereiken?

De provincie zet zich in om de luchtkwaliteit te bevorderen en geurhinder te beperken met als doel de gezondheidsschade aan mensen en de schade aan de natuur te reduceren. De provincie streeft ernaar om in 2030 de in 2019 geldende WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit te behalen. De advieswaarden van de WHO vragen om een halvering van de wettelijke grenswaarde voor fijnstof. Om deze advieswaarde te behalen wordt samengewerkt met andere partijen om ook aan de wettelijke Europese luchtkwaliteitseisen te voldoen.

Om de luchtkwaliteitsdoelen te behalen heeft de provincie met haar partners het Schone Lucht Akkoord gesloten. In het akkoord staan maatregelen ter verbetering van de luchtkwaliteit. Daarnaast worden provinciale maatregelen ter verbetering van luchtkwaliteit genomen en wordt het instrumentarium in het kader van Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) ingezet. Zo draagt de provincie bij aan een gezonde woon- en leefomgeving.

Het geurhinderbeleid is bedoeld om de geurhinder door bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag te beperken tot een acceptabel niveau.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 7-1-2 Verminderen van geluidhinder

Wat willen we bereiken?

De belangrijkste provinciale verantwoordelijkheden voor geluidhinder concentreren zich op de provinciale infrastructuur, provinciale milieubelastende activiteiten, regionale luchthavens en stilte- gebieden. De inzet is gericht op het voorkomen en verminderen van geluidhinder door weg- (en rail) verkeer, luchtvaart en industrie (zonering en vergunningverlening) en het aanwijzen en beschermen van stiltegebieden. Maatschappelijk gewenste ontwikkelingen (op het gebied van bijvoorbeeld economie, verkeer en vervoer) moeten kunnen plaatsvinden terwijl tegelijkertijd de burger wordt beschermd tegen geluidhinder.

De provincie wil als bevoegd gezag voor kleine en recreatieve luchthavens milieuraandvoorwaarden scheppen waarbinnen kan worden voldaan aan de maatschappelijke behoefte aan luchtvaart.

De werkwijze bij de vergunningverlening, toezicht en handhaving is uitgewerkt in de Nota vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Voor nestgeluid van afgemeerde schepen bevordert de provincie dat dit wordt meegenomen bij nieuwe ontwikkelingen.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 7-1-3 Externe veiligheid

Wat willen we bereiken?

Het doel is een veiliger Zuid-Holland door de risico's van activiteiten met gevaarlijke stoffen te beperken. Dit doet de provincie door eisen te stellen aan dit soort risicovolle activiteiten, door te sturen op waar deze plaatsvinden (locatie), en te sturen op locaties waar (zeer) kwetsbare gebouwen gebouwd worden. Hierbij is het belangrijkst dat de kans dat grote groepen mensen slachtoffer worden van ongevallen met gevaarlijke stoffen zo klein mogelijk wordt gehouden. De provincie kijkt daarbij naar het (berekende) groepsrisico en de in de verordening vastgestelde oriëntatiewaarde (een referentiewaarde uit de regels). Via de provinciale Omgevingsverordening moedigt de provincie aan dat risicovolle activiteiten op één plek worden samengebracht en op een veilige manier worden gecombineerd. Ook wil de provincie dat veiligheid een belangrijk onderdeel is bij het ontwerpen van nieuwe plannen.

Daarnaast richt de provincie zich met haar nota Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) op het zo veel mogelijk beperken van risico's bij risicovolle bedrijven waarvoor de provincie verantwoordelijk is (bevoegd gezag).

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 7-1-4 Beschermen en benutten van de kwaliteit bodem- en grondwatersysteem

Wat willen we bereiken?

De provincie zorgt voor het duurzaam beschermen, gebruiken en beheren van de bodem & de ondergrond, zowel door haar eigen beleid als door het beïnvloeden van het beleid van andere overheden. Het gaat hier om het

beschermen en beheren van de kwaliteit van de bodem en het grondwater, en het verantwoord gebruik van functies in de ondergrond. De provincie zet voor deze beleidskeuze in op:

- Het optimaal benutten en beheren van bodem en ondergrond. Door duidelijk te wijzen op veranderingen in de vier dimensies (lengte, breedte, diepte en tijd) en op noodzaak om te voorkomen dat ze doorschuiven, worden toekomstige ontwikkelingen in (natuurlijke) water- en bodemsystemen meegenomen en beoordeeld in planvormingsprocessen (4D-Ordering).
- Het beschermen en beheren van het bodem- en grondwatersysteem. De provincie wil de chemische bodem- en grondwaterkwaliteit beschermen en verbeteren, de gezondheidsrisico's als gevolg van bodemverontreiniging verminderen en stimuleren dat bodemkwaliteit in samenhang wordt beoordeeld bij functietoewijzing in ruimtelijke ontwikkelingen.
- De nazorg van stortplaatsen in het kader van de Wet Milieubeheer. Dit om te voorkomen dat gesloten stortplaatsen een negatief effect hebben op de omgeving.

Bij alle opgaven in Zuid-Holland is het van belang om rekening te houden met thema's ecologie, ondergrondse infrastructuur, identiteit, bodemdaling, (grond)water, voorraden en energie in de ondergrond.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 7-1-5 Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van milieuwetgeving

Wat willen we bereiken?

Bedrijven in Zuid-Holland behoren tot de meest innovatieve ter wereld en zijn belangrijk voor werkgelegenheid, maar moeten ook veilig zijn met zo min mogelijk uitstoot van gevaarlijke stoffen om zo een gezonde en veilige leefomgeving te bevorderen. Hiervoor worden de instrumenten vergunningverlening, toezicht en handhaving ingezet om voor een goede milieukwaliteit (luchtkwaliteit, bodem, geluid en externe veiligheid) binnen het wettelijk kader te zorgen. De uitvoering van deze provinciale taken gebeurt door vijf Zuid-Hollandse Omgevingsdiensten. Daar waar dat noodzakelijk is, pakken we als provincie zelf de regie om hier sturing aan te geven en nieuw beleid te ontwikkelen. Zo kan het VTH-instrument via het stellen van aangescherpte voorwaarden of door ruimte te scheppen voor experimenten op verantwoorde wijze ingezet worden voor gewenste transities richting een duurzamer energiebeleid en circulaire economie.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 7-1-6 Gezondheid en welzijn

Wat willen we bereiken?

De provincie wil bijdragen aan het verbeteren van de gezondheid van haar inwoners, gezondheidsverschillen verkleinen en zorgkosten reduceren. Gezondheid is het resultaat van een groot aantal verschillende elementen, van milieufactoren als lucht en geluid, kwaliteit van de leefomgeving, de mogelijkheid tot recreatie en sport tot specifieke factoren zoals individuele leefstijl. De provincie definieert gezondheid vanuit de 'Positieve Gezondheid' benadering, een benadering die niet de ziekte maar een betekenisvol leven van mensen centraal stelt. De nadruk ligt hierbij op veerkracht, eigen regie en aanpassingsvermogen van de mens, in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven. Gezondheid gaat hierbij hand in hand met welzijn ofwel het gevoel van welbevinden.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie duurzame toerisme en sport

Het beleidsdoel Bevorderen recreatie, duurzame toerisme en sport is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 7-2-1 Recreatie, sport en bewegen

Wat willen we bereiken?

De provincie wil dat meer mensen meer naar buiten gaan om te ontspannen, bewegen of sporten. De provincie werkt daarom samen met partners aan een goed netwerk van gebieden, voorzieningen en bestemmingen voor sport en recreatie. Ook moedigt de provincie activiteiten aan die erop gericht zijn om meer inwoners te laten deelnemen aan sport en recreatie, met name de groepen mensen die minder vaak meedoen.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen beleidsmatige bijstellingen.

Beleidsprestatie 7-2-2 Toerisme en recreatie in balans

Wat willen we bereiken?

Toerisme en recreatie zijn van belang voor ontspanning en brede welvaart (een goed leven voor iedereen door o.a. gezondheid en geluk, niet alleen door geld). Onder andere door bij te dragen aan de economie in de regio en het behouden en verbeteren van voorzieningen in de buurt. Grote aantallen bezoekers op één plek of in/ nabij kwetsbare gebieden kunnen ook negatieve effecten hebben. Als er te veel mensen in een gebied komen, kan dat zorgen voor een minder fijne ervaring voor bezoekers. Ook kan de natuur er schade door krijgen, het milieu zwaarder belast worden en kunnen er problemen ontstaan met bereikbaarheid en parkeren. De provincie wil dat toerisme en recreatie in balans zijn met de omgeving. Toerisme en recreatie moeten uiteindelijk een positieve bijdrage leveren aan de inwoners van Zuid-Holland.

De provincie helpt mee aan het ontwikkelen van toeristische plekken die welvarend, evenwichtig en duurzaam zijn. Het toeristische aanbod moet passen bij wat het gebied aankan en passen bij de identiteit van het gebied. Verblijfsrecreatie (zoals vakantieparken en campings) is belangrijk voor de ontwikkeling van toerisme. Daarom wil de provincie het bestaande aanbod behouden voor recreatie. Er is weinig ruimte voor nieuwe recreatiewoningen. De ruimte die er is moet goed worden gebruikt met het oog op werken, recreëren, natuur, water en het behoud van landbouw. Nieuwe verblijfsrecreatie moet passen bij wat toeristen willen, de kwaliteit van de omgeving en bij de plannen van de provincie en de regio. Permanente bewoning van recreatie en het toevoegen van tweede woningen vindt de provincie daarom onwenselijk en worden dan ook uitgesloten.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat

Het beleidsdoel Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen de effecten van klimaatverandering is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 7-3-1 Beperken maatschappelijke kosten door bodemdaling

Wat willen we bereiken?

De provincie wil, samen met alle belanghebbende partners en partijen in de veenweidegebieden, de uitstoot van broeikasgas en bodemdaling door veenafbraak in de veenweiden beperken. De provincie wil daarmee de directe en indirecte kosten door bodemdaling beperken EN invulling geven aan de afspraak in het Klimaatakkoord om te komen tot het terugbrengen van de uitstoot van CO₂ uit veen in 2030. Dit in een afweging die gemaakt is in

samenhang met andere doelen binnen het veenweidegebied. De provincie stuurt de partners en partijen in brede zin naar een gezamenlijke visie op toekomstbestendig veenweiden gebruik.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 7-3-2 Klimaatadaptatie

Wat willen we bereiken?

De provincie wil de omslag naar een klimaatbestendige provincie verbinden met het gehele provinciale beleid en de praktijk. Klimaatadaptatie (je aanpassen aan het veranderende klimaat) is een thema dat vele beleidsterreinen raakt, denk aan wegennetwerk, veranderingen in de landbouw, natuur, stedelijke ontwikkeling. Op al deze terreinen zet de provincie in op de bescherming van mensen, leefomgeving en economie tegen de gevolgen van overstromingen en extreem weer. Bijvoorbeeld door het mogelijk maken van vernieuwende oplossingen voor waterberging en het voorkomen van hittestress in stedelijk gebied. En het maken van plannen voor verschillende sectoren, zodat zij zich kunnen voorbereiden en inspelen op veranderingen door klimaatverandering.

Door beleid tijdig aan te passen maken wordt er ook gebruik gemaakt van kansen om adaptieve maatregelen mee te nemen in al geplande ruimtelijke projecten of ontwikkelingen. Bijvoorbeeld die op gebied van beheer en onderhoud van eigen bezittingen als gebouwen, [wegen](#) en infrastructuur, die uiterlijk in 2050 klimaatbestendig moeten zijn. Hiermee kan geld slimmer worden ingezet en worden kosten, schade en overlast bespaard. Daarnaast geeft de provincie hierdoor het goede voorbeeld.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

'Wat mag het kosten' is opgebouwd in 2 delen:

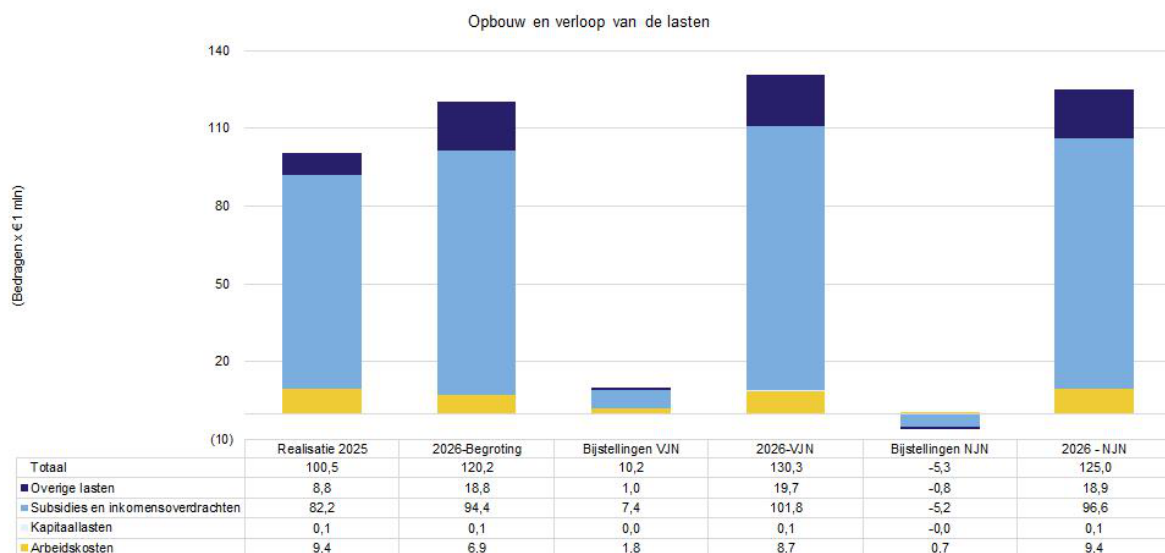
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom schreven we de toelichtingen ook op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De wijzigingen op beleidsprestaties staan er ter informatie.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek laat zien hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkosteninformatie zoals opgenomen onder A en de inhuur externen onder B in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten: dit gaat om de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan vooral andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën.

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Lasten						
Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid						
7-1-1 Luchtkwaliteit en verminderen geurhinder	880	21	901	909	1.108	1.103
7-1-2 Verminderen van geluidhinder	814	40	854	1.116	1.113	857
7-1-3 Externe veiligheid	904	39	944	957	954	661
7-1-4 Beschermen en benutten van de kwaliteit bodem- en grondwatersysteem	10.470	-434	10.035	6.954	4.745	4.659
7-1-5 Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van milieuwetgeving	69.124	-1.202	67.922	69.235	69.280	69.157
7-1-6 Gezondheid en welzijn	1.876	36	1.912	1.417	964	956
Totaal beleidsdoel 7-1	84.068	-1.499	82.568	80.589	78.163	77.393
Beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie, duurzame toerisme en sport						
7-2-1 Recreatie, sport en bewegen	32.562	-1.587	30.975	32.255	29.258	24.102
7-2-2 Toerisme en recreatie in balans	2.500	-768	1.732	2.467	1.664	1.657
Totaal beleidsdoel 7-2	35.062	-2.355	32.707	34.722	30.922	25.760
Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat						
7-3-1 Beperken maatschappelijke kosten door bodemdaling	8.405	-1.415	6.989	9.110	1.416	9.361
7-3-2 Klimaatadaptatie	2.809	-25	2.784	2.788	1.320	1.075
Totaal beleidsdoel 7-3	11.214	-1.440	9.774	11.899	2.736	10.436
Totaal Lasten	130.344	-5.295	125.049	127.209	111.822	113.589

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Baten						
Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid						
7-1-4 Beschermen en benutten van de kwaliteit bodem- en grondwatersysteem	-3.839	535	-3.304	-3.237	-2.172	-2.108
7-1-5 Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van milieuwetgeving	-5.280	0	-5.280	-7.400	-7.400	-7.400
Totaal beleidsdoel 7-1	-9.119	535	-8.584	-10.637	-9.572	-9.508
Beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie, duurzame toerisme en sport						
7-2-1 Recreatie, sport en bewegen	-397	0	-397	-397	-397	-397
Totaal beleidsdoel 7-2	-397	0	-397	-397	-397	-397
Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat						
7-3-1 Beperken maatschappelijke kosten door bodemdaling	-5.866	1.000	-4.866	-6.442	0	-7.952
Totaal beleidsdoel 7-3	-5.866	1.000	-4.866	-6.442	0	-7.952
Totaal Baten	-15.383	1.535	-13.848	-17.476	-9.969	-17.856
Saldo lasten en baten Ambitie 7	114.962	-3.760	111.202	109.733	101.853	95.732

Toelichting lasten

Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid

Aflaging indexeringsbudget Omgevingsdiensten € 0,4 miljoen (v)	Bestaand beleid
Betreft de structurele verlaging van het budget voor indexering Omgevingsdiensten met € 0,4 miljoen vanwege een lagere dan geraamde indexeringsbehoefte. Ten gunste van stelpost prijscompensatie.	

Aflaging budget algemene bijdrage Omgevingsdiensten € 1 miljoen (v)	Bestaand beleid
Betreft een incidentele verlaging van de budgetten in 2026 voor de algemene bijdragen aan de omgevingsdiensten vanwege efficiencyvoordelen, terugontvangen middelen en het niet benutten van gereserveerde middelen. Ten gunste van algemene middelen.	

Stortplaats 3e Merwedehaven € 0,5 miljoen (v)	Bestaand beleid
De overdracht van de stortplaats 3e Merwedehaven vindt later plaats dan gepland. Als gevolg hiervan wordt de dekking van de kosten vanuit het fonds verschoven naar 2027. De dekking van de kosten voor dit jaar komt vanuit de reserve MJP Bodem. De aanpassing vindt ook plaats aan de batenkant. Betreft een budgettair neutrale mutatie	

Apparaatslasten € 0,4 miljoen (n)	Bestaand beleid
Voor toelichting zie paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie, duurzame toerisme en sport

Verschuivingen binnen Recreatie, Toerisme en Sport € 2,5 miljoen (v)	Bestaand beleid
De financiële afwijkingen zijn hoofdzakelijk het gevolg van wijzigingen in de planning en fasering van activiteiten en de daarmee samenhangende uitgaven. De afwijkingen zijn als volgt opgebouwd:	

- De subsidieopenstelling Toerisme 2026 leidt naar verwachting grotendeels tot start van de projecten in 2027, met bijbehorende uitgaven ten laste van de begroting in dat jaar; het budget (€ 0,8 miljoen) schuift daarom door naar 2027. Ook schuift € 1,4 miljoen door vanuit het budget 2026 voor het openstellingsbesluit 2026, waarvan de lasten in 2027 en 2028 landen. Fasering via het begrotingssaldo € 2,2 miljoen. Daarnaast wordt € 2 miljoen begroot voor de afwikkeling van subsidies die in 2025 en eerdere jaren zijn verleend op grond van het Openstellingsbesluit subsidie Kwaliteitsimpuls recreatie Zuid-Holland. Dekking vanuit de reserve Groene ambities.
- Afkoopsom Duivenvoordecorridor € 1 miljoen (v): bijdrage aan het beheer van recreatieve maatregelen tussen Leidschendam en Voorschoten; afwikkeling wordt niet meer in 2026 verwacht en schuift door naar 2027. Fasering via het begrotingssaldo.
- Fiets- en wandelrouten netwerk € 0,25 miljoen (v): het budget van € 0,25 miljoen dat eerder beschikbaar was voor het door derden opstellen van een uitvoeringsorganisatie wordt van 2026 doorgeschoven naar 2027. Fasering via het begrotingssaldo.
- Voor het overdragen van de Jaap Smitbrug die het water van de Vliet verbindt met recreatie gebied Vlietland, aan de gemeente Leidschendam Voorburg, is de intentie deze over te dragen inclusief een afkoopsom voor beheer en onderhoud. De overdracht zal niet meer in 2026 plaatsvinden en de gereserveerde middelen (€ 0,65 mln) voor de afkoopsom schuiven daarom door naar 2027. Dekking vanuit de reserve Groene ambities.
- Overig € 0,5 miljoen (v): Voor de tijdelijke compensatie van (voormalige) natuur- en recreatieschappen bij de overgang naar het nieuwe subsidiestelsel voor het beheer van recreatiegebieden schuift € 0,1 miljoen door naar 2027 voor de compensatie van de gemeente Pijnacker-Nootdorp voor de Dobbepas. Fasering via het begrotingssaldo. Daarnaast valt € 0,1 miljoen vrij ten gunste van de algemene middelen. Voor het beheer van recreatiegebieden door de provincie schuift € 0,26 miljoen door naar 2027. Dekking via reserve Groene ambities.

Apparaatslasten € 0,1 miljoen (n)

Bestaand beleid

Voor toelichting zie [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).

Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat

Klimaat & bodemdaling veenbodems € 1,5 miljoen (v)

Bestaand beleid

Voor het Waterbeheer en Bodemdaling (WIS) verschuift de uitvoering van activiteiten naar verwachting naar 2027. Daarom wordt € 0,4 miljoen aan provinciale middelen doorgeschoven van 2026 naar 2027. Fasering binnen het begrotingssaldo.

De activiteiten voor het meetprogramma Restveengebied vinden later plaats dan oorspronkelijk voorzien. Daarom wordt € 0,1 miljoen doorgeschoven van 2026 naar 2027. Fasering binnen de reserve Groene Ambities.

Binnen de Impulsgelden Veenweiden verschuift het merendeel van de subsidiabele activiteiten naar 2027 vanwege seizoensafhankelijkheden en de beperkte beschikbaarheid van externe aannemers. Daarom wordt € 1 miljoen aan SPUK-middelen doorgeschoven van 2026 naar 2027. Fasering binnen het begrotingssaldo.

Apparaatslasten € 0,2 miljoen (n)

Bestaand beleid

Voor toelichting zie [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).

Toelichting baten

Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid

Stortplaats 3e Merwedehaven € 0,5 miljoen (n)

Bestaand beleid

Gezien de kosten in 2026 gedekt worden uit de reserve MJP Bodem, vervalt het regulier budget vanuit het nazorgfonds. Zie ook de toelichting aan de lastenkant. Betreft een budgettaire neutrale mutatie.

Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat

Klimaat & bodemdaling veenbodems € 1 miljoen (n)	Bestaand beleid
Binnen de Impulsgelden Veenweiden verschuift het merendeel van de subsidiabele activiteiten naar 2027 vanwege seizoen afhankelijkheden en de beperkte beschikbaarheid van externe aannemers. Daarom wordt € 1 miljoen aan SPUK-middelen doorgeschoven van 2026 naar 2027. Fasering binnen het begrotingssaldo.	

Instrumentarium**Reserves**

Het onderstaande overzicht toont de inzet van reserves per beleidsdoel in deze ambitie. Een toevoeging aan de reserve (lasten) betekent dat het saldo van de reserve toeneemt. Een onttrekking aan de reserve (baten) betekent dat het saldo van de reserve afneemt. Een totaaloverzicht van de omvang van de reserves is terug te vinden in [Bijlage 1](#).

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Lasten						
Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid						
Meerjarenplan Bodem, ondergrond en grondwater	612	0	612	612	612	612
Totaal beleidsdoel 7-1	612	0	612	612	612	612
Totaal Lasten	612	0	612	612	612	612
Baten						
Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid						
Investeringsagenda 2026-2030	-250	0	-250	-500	-500	-250
Meerjarenplan Bodem, ondergrond en grondwater	-4.032	0	-4.032	-1.072	0	0
Totaal beleidsdoel 7-1	-4.282	0	-4.282	-1.572	-500	-250
Beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie, duurzame toerisme en sport						
Egalisatiereserve lastneming subsidies	-141	0	-141	-271	0	0
Groene ambities	-1.365	-2.708	-4.073	-2.336	-802	0
Totaal beleidsdoel 7-2	-1.506	-2.708	-4.214	-2.608	-802	0
Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat						
Egalisatiereserve lastneming subsidies	-298	0	-298	0	0	0
Groene ambities	-145	49	-96	-49	0	0
Project duurzame ontwikkeling Zuidplaspolder	-173	0	-173	0	0	0
Totaal beleidsdoel 7-3	-616	49	-567	-49	0	0
Totaal Baten	-6.403	-2.659	-9.063	-4.229	-1.302	-250
Saldo lasten en baten Ambitie 7	-5.791	-2.659	-5.791	-3.617	-690	362

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 7](#).

Overzicht Algemene middelen en Organisatie

Dit hoofdstuk bevat Overzicht Algemene middelen en Overzicht Organisatie, Onvoorzien en het bedrag voor de heffing voor de vennootschapsbelasting.

Overzicht Algemene middelen

De provincie streeft naar een financieel gezonde huishouding. Dit is belangrijk voor het handelen van de provincie volgens de wet en voor de acceptatie door de samenleving. Want de provincie werkt direct en indirect (via het Rijk) met belastinggeld van burgers en bedrijven.

Een financieel gezonde huishouding laat zich in de eerste plaats zien in een sluitende begroting. Hierin zijn baten en lasten voor meerdere jaren met elkaar in evenwicht. In de tweede plaats moet de provincie voldoende weerstandscapaciteit hebben. Dat is nodig om financiële consequenties van (niet-begrote) risico's op te kunnen vangen.

De provincie kiest voor een belastingdruk die past bij het niveau van de voorzieningen in de provincie. De opcenten op de motorrijtuigenbelasting is de belangrijkste belastingheffing van de provincie. Provinciale Staten stellen jaarlijks het opcententarief vast. Dit tarief is gebonden aan een wettelijk maximum, dat jaarlijks door het Rijk (op basis van de inflatieontwikkelingen) wordt aangepast.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Financieel-strategisch beleid

Het provinciefonds is gekoppeld aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Verder hebben de onderschrijving van het plafond van het Btw-compensatiefonds en diverse ontwikkelingen in de verdeelmaatstaven, zoals wijziging van het peiljaar van de eigen inkomsten uit de opcenten motorrijtuigenbelasting, invloed op de hoogte van de uitkering.

Heffen van opcenten motorrijtuigenbelasting

De belangrijkste inkomstenbron waar de provincie zelf invloed op heeft, bestaat uit de belasting opcenten motorrijtuigenbelasting. Naast het door de provincie vastgestelde opcenten-tarief zijn de werkelijke inkomsten uit de opcenten motorrijtuigenbelasting afhankelijk van externe factoren, zoals de ontwikkeling van het wagenpark in Zuid-Holland. Er vond een budgettaire bijstelling plaats. Hiervoor verwijzen we naar de toelichting op de mutatie motorrijtuigenbelasting.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

'Wat mag het kosten' is opgebouwd in 2 delen:

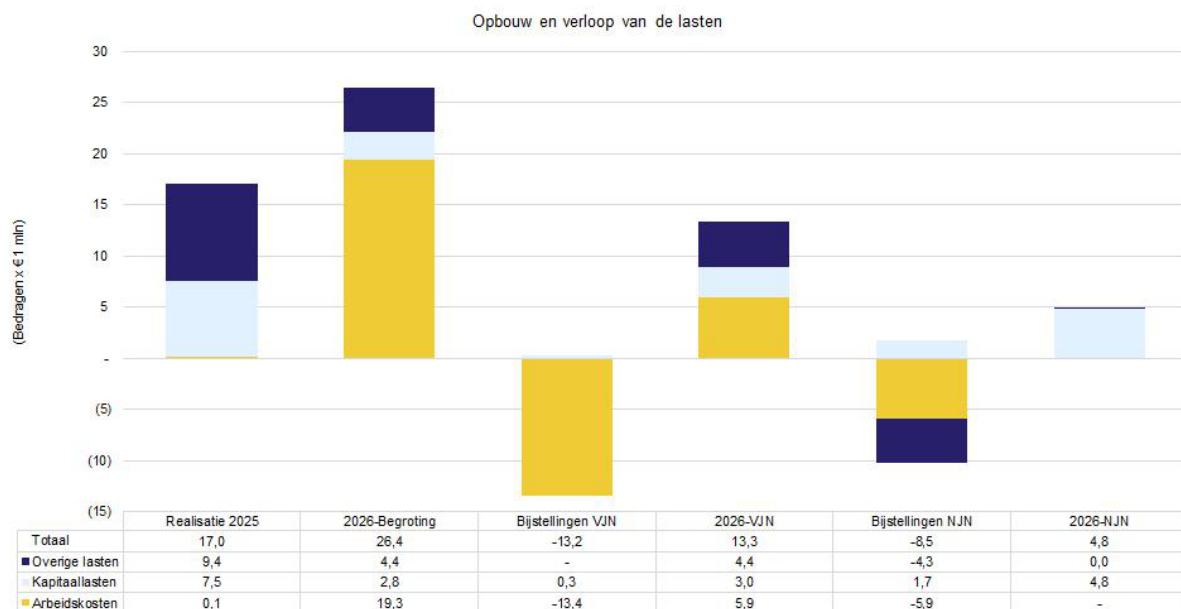
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom schreven we de toelichtingen ook op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De wijzigingen op beleidsprestaties staan er ter informatie.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek laat zien hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkosteninformatie zoals opgenomen onder A en de inhuur externen onder B in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten: dit gaat om de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan vooral andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën.

Raming baten en lasten

(bedragen x €1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Lasten						
Algemene dekkingsmiddelen						
Financieel-strategische beleid	13.290	-8.493	4.797	11.525	34.125	59.062
Totaal Lasten	13.290	-8.493	4.797	11.525	34.125	59.062
Baten						
Algemene dekkingsmiddelen						
Financieel-strategische beleid	-454.020	-17.724	-471.744	-489.591	-508.418	-519.753
Heffen van opcenten motorrijtuigenbelasting	-484.972	-6.312	-491.284	-509.242	-520.209	-534.584
Totaal Baten	-938.991	-24.036	-963.028	-998.833	-1.028.627	-1.054.337
Saldo lasten en baten	-925.701	-32.529	-958.231	-987.308	-994.502	-995.275

Toelichting lasten

Beleidsdoel: Algemene dekkingsmiddelen

Financieel-strategisch beleid € 8,5 miljoen (v)	Bestaand beleid
De stelposten onvoorzien (€ 0,5 miljoen verlaging), capaciteitsplan (€ 5,9 miljoen verlaging) en personeelskosten (€ 4,3 miljoen verlaging) zijn geactualiseerd voor in totaal € 10,7 miljoen. Daarnaast is het resultaat met betrekking tot de toegerekende rente aan de ambities met € 1,8 miljoen verhoogd. Hier tegenover staan hogere rentebaten (zie onder). Dekking ten gunste van het begrotingssaldo.	

Toelichting baten

Beleidsdoel: Algemene dekkingsmiddelen

Mutatie provinciefonds € 15,9 miljoen (v)	Bestaand beleid
De financiële effecten van de Meicirculaire van het provinciefonds bedragen € 15,9 miljoen. Dekking ten gunste van het begrotingssaldo.	

Bijstelling rentebaten € 1,8 miljoen (v)	Bestaand beleid
Als gevolg van een bijgestelde korte termijn liquiditeitenprognose worden de rentebaten naar boven bijgesteld met € 1,8 miljoen. Dekking ten gunste van het begrotingssaldo.	

Heffen van opcenten motorrijtuigenbelasting € 6,3 miljoen (v)	Bestaand beleid
Het voordeel van € 6,3 miljoen op de motorrijtuigenbelasting is het gevolg van de nieuwe bijgestelde cijfers over de ontwikkeling van de grondslag van het wagenpark. Dekking ten gunste van het begrotingssaldo.	

Instrumentarium

Reserves

Het onderstaande overzicht toont de inzet van reserves per beleidsdoel in deze ambitie. Een toevoeging aan de reserve (lasten) betekent dat het saldo van de reserve toeneemt. Een onttrekking aan de reserve (baten) betekent dat het saldo van de reserve afneemt. Een totaaloverzicht van de omvang van de reserves is terug te vinden in [Bijlage 1](#).

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Lasten						
Beleidsdoel 9-1 Algemene dekkingsmiddelen						
Algemene vrije reserve	0	39.361	39.361	0	26.269	58.946
Bufferreserve Weerstandscapaciteit	0	13.800	13.800	0	0	0
Investeringsagenda 2026-2030	3.450	0	3.450	0	0	0
Subsidieregeling Wonen Zuid-Holland	19.000	0	19.000	0	0	0
Totaal beleidsdoel 9-1	22.450	53.161	75.611	0	26.269	58.946
Totaal Lasten	22.450	53.161	75.611	0	26.269	58.946

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Baten						
Beleidsdoel 9-1 Algemene dekkingsmiddelen						
Algemene vrije reserve	-3.623	5.983	700	-382	0	0
Investeringsagenda 2026-2030	-19.000	-11.250	-30.250	0	-3.000	-4.000
Totaal beleidsdoel 9-1	-22.623	-5.267	-29.550	-382	-3.000	-4.000
Totaal Baten	-22.623	-5.267	-29.550	-382	-3.000	-4.000
Saldo lasten en baten Ambitie 9	-173	47.894	-173	-382	23.269	54.946

Subsidies

Niet van toepassing.

Overzicht Organisatie

Overzicht Organisatie zijn de overheadkosten die bestaan uit alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Zie de [paragraaf Bedrijfsvoering](#) voor verdere informatie.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

'Wat mag het kosten' is opgebouwd in 2 delen:

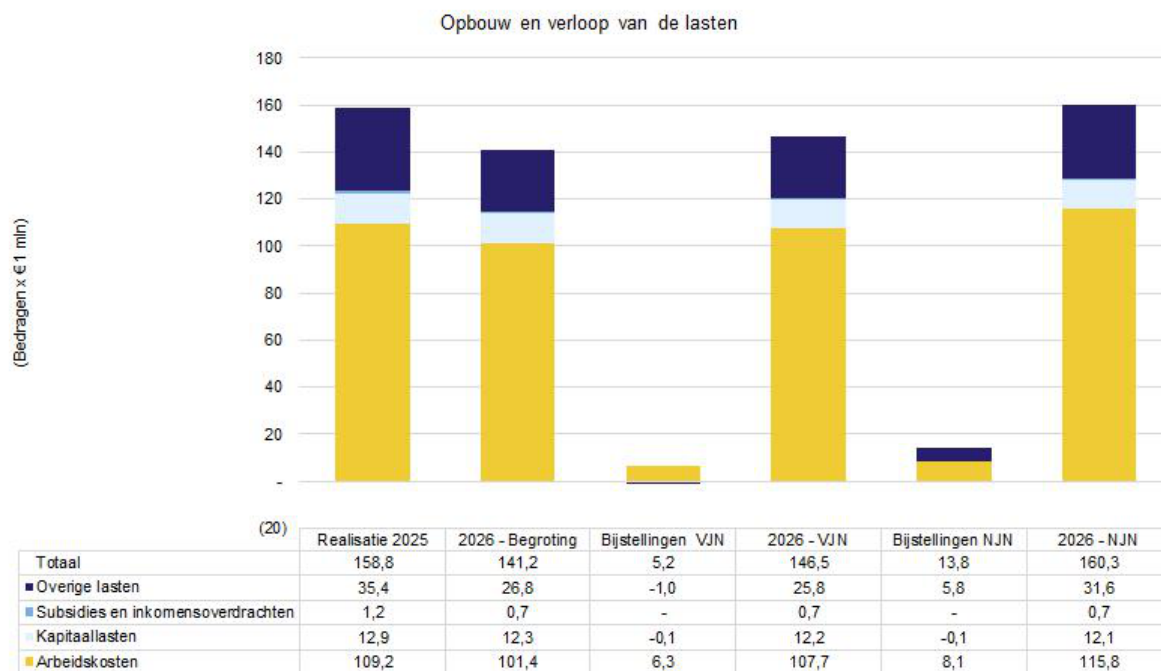
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom schreven we de toelichtingen ook op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De wijzigingen op beleidsprestaties staan er ter informatie.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek laat zien hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkosteninformatie zoals opgenomen onder A en de inhuur externen onder B in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten: dit gaat om de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan vooral andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën.

Raming baten en lasten

(bedragen x €1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Lasten						
Duurzame organisatie						
Een duurzame informatievoorziening en digitalisering	30.677	3.637	34.314	26.582	25.439	24.941
Maatschappelijk betrokken werkgeverschap en wendbaar daadkrachtige organisatie	88.951	8.854	97.804	95.635	93.872	91.918
Een duurzame huishouding van de provincie Zuid-Holland	19.531	1.237	20.768	19.815	19.774	20.061
Een solide financieel en juridisch beleid	3.736	0	3.736	5.336	5.385	1.785
Inkoop en subsidies	371	0	371	371	371	371
Communicatie	1.785	0	1.785	1.785	1.785	2.117
Concerncontrol	1.411	84	1.495	1.500	1.691	1.640
Totaal Lasten	146.462	13.812	160.274	151.024	148.318	142.833
Baten						
Duurzame organisatie						
Een duurzame informatievoorziening en digitalisering	0	-185	-185	0	0	0
Maatschappelijk betrokken werkgeverschap en wendbaar daadkrachtige organisatie	-1.500	-1.500	-3.000	-1.500	-1.500	-1.500
Een duurzame huishouding van de provincie Zuid-Holland	-2.848	-1.338	-4.186	-4.186	-4.186	-4.186
Een solide financieel en juridisch beleid	-231	0	-231	-231	-231	-231
Communicatie	-40	0	-40	-40	-40	-40
Totaal Baten	-4.619	-3.023	-7.642	-5.957	-5.957	-5.957
Saldo lasten en baten	141.843	10.789	152.632	145.067	142.360	136.876

Toelichting lasten

Beleidsdoel Duurzame organisatie

Een duurzame informatievoorziening en digitalisering € 1,2 miljoen (n)	Bestaand beleid
Voor het programma Informatietransitie is het meerjarige budget voor de periode 2026–2028 herijkt. Dit leidt tot een budgetbijstelling van € 2 miljoen, waarvan € 1 miljoen materieel budget. Dekking ten laste van het begrotingssaldo. Voor de opdracht GEO applicaties worden bijdragen ontvangen van diverse externe partners. Dit betreft een bedrag van € 0,2 miljoen. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.	

Maatschappelijk betrokken werkgeverschap en wendbaar daadkrachtige organisatie € 2,5 miljoen (n)	Bestaand beleid
---	------------------------

Bij Jaarrekening 2025 is de voorziening spaarverlof ingesteld. Conform BBV regelgeving dient de voorziening elk jaar te worden geactualiseerd. Op basis van de huidige verlofgegevens (sparen van verlof én opnemen van gepaard verlof) wordt een dotatie van € 3 miljoen begroot. Dekking komt ten laste van de algemene middelen. In paragraaf Arbeidscapaciteit wordt op totaalniveau de effecten voor de najaarsnota toegelicht. Vanuit de ontwikkelbudgetten wordt € 0,5 miljoen ingezet ter bekostiging van de arbeidskosten trainees.

Een duurzame huishouding van de provincie Zuid-Holland € 1,3 miljoen (n)	Bestaand beleid
---	------------------------

De budgetten zijn herijkt. Dit heeft een kleine verhoging van de lasten van € 0,3 miljoen opgeleverd. Daartegenover staat een verhoging van de baten van € 0,3 miljoen zodat de omvang van de beleidsprestatie gelijk blijft. De lasten voor Evenementen zijn geraamd op € 1 miljoen. Omdat deze lasten worden doorbelast aan de domeinen zijn de baten ook geraamd op € 1 miljoen zodat de omvang van de beleidsprestatie gelijk blijft. Dekking ten laste van doorbelasting aan overige ambities (zie baten).

Concerncontrol € 0,1 miljoen (n)	Bestaand beleid
---	------------------------

De overeenkomst die de provincie Zuid-Holland met de huidige accountant heeft gesloten, loopt af op 30 juni 2026. Dit betekent dat de controle van de jaarrekening 2025 de laatste jaarrekeningcontrole is die onder deze overeenkomst wordt uitgevoerd. Daarom is een aanbestedingsprocedure gestart voor de benoeming van een accountant voor de contractperiode zoals opgenomen in de aanbestedingsleidraad. Het huidige meerjarige budget biedt echter onvoldoende dekking voor de hiermee samenhangende kosten. Daarom is een meerjarige budgetbijstelling noodzakelijk. Voor de tweede helft van 2026 is een budgetverhoging van € 0,1 miljoen nodig. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

Kapitaallasten € 0,1 miljoen (v)	Bestaand beleid
---	------------------------

Door het herrekenen van de toegerekende rentelasten wijzigen de kapitaallasten. Dekking ten gunste van het begrotingssaldo.

Apparaatslasten Investeringsagenda 2026-2030 € 4,4 miljoen (v)	Bestaand beleid
---	------------------------

In deze najaarsnota zijn de extra beschikbaar gestelde arbeidskosten vanuit de Investeringsagenda 2026-2030 administratief toegerekend aan de ambities. De beschikbaar gestelde arbeidscapaciteit geldt voor de periode 2026-2030. Dekking ten gunste van de stelpost nog te verdelen loonkosten.

Apparaatslasten € 13,2 miljoen (n)	Bestaand beleid
---	------------------------

Voor toelichting zie [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).

Toelichting baten

Beleidsdoel Duurzame organisatie

Informatisering & Automatisering € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
---	------------------------

Voor de opdracht GEO applicaties worden bijdragen ontvangen van diverse externe partners. Dit betreft een bedrag van € 0,2 miljoen. Dekking ten gunste van het begrotingssaldo.

Maatschappelijk betrokken werkgeverschap en wendbaar daadkrachtige organisatie € 1,5 miljoen (v)	Bestaand beleid
---	------------------------

Bij jaarrekening 2025 is de voorziening spaarverlof ingesteld. Conform BBV regelgeving dient de voorziening elk jaar te worden geactualiseerd. Op basis van de huidige verlofgegevens (sparen van verlof én opnemen van gespaard verlof) wordt een aanwending van € 1,5 miljoen begroot. Dekking ten gunste van het begrotingssaldo. In paragraaf Arbeidscapaciteit wordt op totaalniveau de effecten voor de najaarsnota toegelicht.

Een duurzame huishouding van de provincie Zuid-Holland € 1,3 miljoen (v)	Bestaand beleid
---	------------------------

De budgetten zijn herijkt. Dit heeft een kleine verhoging van de baten van € 0,3 miljoen opgeleverd. Daartegenover staat een verhoging van de lasten van € 0,3 miljoen zodat de omvang van de beleidsprestatie gelijk blijft.

De lasten voor Evenementen zijn geraamd op € 1 miljoen. Omdat deze lasten worden doorbelast aan de domeinen zijn de baten ook geraamd op € 1 miljoen zodat de omvang van de beleidsprestatie gelijk blijft.

Dekking ten gunste van het begrotingssaldo.

Instrumentarium

Reserves

Niet van toepassing.

Subsidies

Niet van toepassing.

Onvoorzien

De post 'onvoorzien' is bedoeld als dekking voor (een schatting van) uitgaven die niet zijn voorzien in de begroting. Vanaf de Begroting 2026 ramen we een jaarlijks structureel bedrag van € 0,5 miljoen. Op de post onvoorzien worden nooit rechtstreeks uitgaven geboekt. Als een beroep op de post onvoorzien wordt gedaan, worden middelen vanuit de post onvoorzien overgeheveld naar andere budgetten van de programmabegroting. Daarbij is een PS-besluit met een begrotingswijziging noodzakelijk.

(bedragen x €1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Onvoorzien	500	-500	0	500	500	500

Vennootschapsbelasting

Door de invoering van de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen is de provincie vanaf 2016 in beginsel belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (vpb). Publiekrechtelijke rechtspersonen en overheidsstichtingen moeten per activiteit beoordelen of met de uitoefening van de betreffende activiteit een onderneming wordt gedreven in vennootschapsrechtelijke zin. Dit betekent dat vpb afgedragen moet worden over structureel winstgevendende activiteiten.

Sinds het boekjaar 2016 dient de provincie Zuid-Holland jaarlijks een aangifte vpb in. Door haar deelname in een tweetal commanditaire vennootschappen (cv's) drijft zij een onderneming voor de vpb en is sprake van een vpb-plicht.

(bedragen x €1.000)	Primaire Begroting 2026	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Vennootschapsbelasting concern	32	0	4	4	4	4

Paragrafen

Paragraaf Arbeidscapaciteit (loonkosten en inhuur)

Inleiding

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de inzet van de totale arbeidscapaciteit en de daarmee samenhangende kosten. Het totaal aan kosten wordt geduid als onze budgettaire kader arbeidscapaciteit. Het budgettaire kader arbeidscapaciteit bestaat uit vaste loonkosten personeel, inhuur van externen en UWV/detacheringen.

In deze paragraaf wordt ingegaan op de samenstelling en de omvang van de benodigde arbeidskosten, bestaande uit:

- loonkosten personeel (formatie) van de provincie Zuid-Holland;
- kosten voor de inhuur van externen.
- kosten en baten uit detacheringen en het UWV

Totaalbeeld arbeidskosten

Totaalbeeld arbeidskosten

Omschrijving (bedragen x € 1 mln)	2026			2027			2028			2029		
	Begroting	Na VJN	Na NJN	Begroting	Na VJN	Na NJN	Begroting	Na VJN	Na NJN	Begroting	Na VJN	Na NJN
A. Loonkosten formatie	203,0	217,0	230,3	200,3	208,5	229,7	189,3	197,9	223,1	187,0	195,5	219,4
B. Kosten voor inhuur van externen	30,0	33,3	41,5	25,2	27,8	29,5	16,1	18,5	19,2	14,2	13,5	16,3
C. UWV / Detacheringen	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5
Totaal arbeidskosten	231,5	248,8	270,3	224,0	234,9	257,7	203,9	215,0	240,8	199,7	207,5	234,3
Percentage inhuur	13%	13%	15%	11%	12%	11%	8%	13%	8%	13%	12%	7%

In bovenstaande tabel is het begrote bedrag van het totale budgettaire kader arbeidscapaciteit opgenomen, onderverdeeld naar de 3 eerdergenoemde categorieën. Deze bedragen zijn als volgt tot stand gekomen.

In het kader van 'Realistisch Begroten' hetgeen in 2025 is ingezet, is geanalyseerd wat de gevolgen zijn van het actualiseren van het budget voor arbeidscapaciteit op basis van de meest recente inzichten. Daarbij is gekeken naar de daadwerkelijke relatieve schaalpositie (RSP), de verwachte vacature stand, de variabele kosten en de kosten van externe inhuur.

Bij het opstellen van de Voorjaarsnota 2026 is het kader voor realistisch begroten achteraf gezien te scherp ingezet. Inmiddels is de realisatiekracht ten aanzien van het invullen van vacatures toegenomen. Daarom is de eerder gehanteerde aanname van gemiddeld 50 onvervulde vacatures gedurende het jaar naar nul bijgesteld.

Tegelijkertijd blijkt een deel van de vacatures, met name binnen het ICT-domein, moeilijk vervulbaar. Om de continuïteit van de dienstverlening en de uitvoering van werkzaamheden te waarborgen, worden deze functies daarom tijdelijk ingevuld met extern personeel. De kosten hiervan werden traditioneel opgevangen binnen de financiële ruimte die ontstaat tussen een RSP van 100% en de daadwerkelijke (lagere) RSP. Deze financiële ruimte werd tevens gebruikt voor vervanging bij ziekte. Bij het realistisch begroten is met betrekking tot inzet van inhuur op formatie, bij vervroegd pensioen en bij langdurig ziekte rekening gehouden met dalende kosten en daarmee ook dekking voor arbeidskosten. Hierbij was ook aangegeven dat onzeker is of dit voldoende dekking biedt. Uit analyse blijkt dat deze dekking niet voldoende is.

Door de combinatie van bovenstaande factoren wordt voorgesteld om het budget voor arbeidscapaciteit gedeeltelijk bij te stellen. De besparing aangaande de aanname van 50 onvervulde vacatures wordt teruggedraaid. Tevens is aanvullende budget nodig ter dekking voor inhuur op formatie, variabele loonkosten, vervroegd pensioen en

langdurige ziekte. Daarnaast zijn de budgetten voor externe inzet op onder andere exploitatie en investeringsprojecten nader geactualiseerd.

Met de voorgestelde bijstelling bij de Najaarsnota wordt de begroting in lijn gebracht met de feitelijke benodigde en ingezette personele inzet en de daarmee de verwachte samenhangende kosten. Daarmee wordt gecorrigeerd voor een aantal eerdere uitgangspunten waarmee we realistisch hebben begroot en wordt aangesloten bij de actuele realisatie en verwachtingen voor 2026.

Dit heeft geen gevolgen voor de plannen voor 2026 wat betreft het aantal mensen dat nodig is om de maatschappelijke opgaven te realiseren. We blijven sturen op het aantal fte's in lijn met de afspraken bij Voorjaarsnota 2026.

De meerjarige ontwikkeling van de arbeidscapaciteit kent momenteel nog een aantal onzekerheden. Een deel van het vaste loonkostenbudget wordt immers gedekt uit middelen van derden. Voor 2027 zijn op dit moment nog niet alle verwachte beschikkingen vanuit onder andere het rijk ontvangen voor de gepresenteerde periode. Naar verwachting zal eind 2026 duidelijkheid komen en wordt de verwerking van deze beschikkingen meegenomen in de voorjaarsnota 2027. Dit heeft deels ook betrekking op de budgetten externe inhuur. Naast het streven om de externe inhuur te dringen, verklaart deze onzekerheid de sterk afnemende ontwikkeling van het budget externe inhuur ten opzichte van 2026.

Toelichting A. Loonkosten voor de formatie

Het budgettaire kader arbeidscapaciteit is voor 2026 aangepast. Naast de aanpassingen zoals hierboven genoemd is er een aantal veranderingen in het budget door de verwerking van een aantal reguliere mutaties.

Door verwerking van cao-2026-2028, stijging per 1 juli 2026 met 2,5%, neemt het kader arbeidscapaciteit met € 2,8 miljoen toe. Deze stijging wordt gedekt uit de bestaande middelen stelpost looncompensatie.

Het terugdraaien van de besparing 50 onvervulde vacatures zorgt voor een bijstelling van het budget van € 5,9 miljoen en aanvullend is € 4,1 miljoen nodig ter dekking van variabele loonkosten, vervroegd pensioen langdurige ziekte en dekking inhuur op formatie.

Voor de extra arbeidskosten van trainees en beleidsontwikkeling vorming training en ontwikkeling wordt € 0,5 miljoen materieel budget omgezet in arbeidskosten.

Toelichting B. Externe inhuur

Een flexibele schil is in sommige gevallen noodzakelijk voor de realisatie van onze opgaven. Bijvoorbeeld wanneer bijzonder gespecialiseerde kennis nodig is. Voordat wordt overgegaan tot het inhuren van externe medewerkers wordt een goede afweging gemaakt van de beschikbare eigen capaciteit en kennis (aanbod) en wat nodig is (vraag).

De verwachte omvang van de inhuur is vooraf niet exact te voorspellen, omdat deze deels wordt bepaald door niet direct te beïnvloeden factoren zoals de arbeidsmarkt, verloop en ziekte. Wanneer er echter extern wordt ingehuurd omdat er (tijdelijk) geen formatie kan worden aangetrokken, dan vindt de dekking plaats uit het loonkosten personeel (formatie).

Door een aantal actuele ontwikkelingen is er sprake van een verhoging in 2026 van het verwachte benodigde budget externe inhuur. De verhoging in 2026 wordt onder meer veroorzaakt door verschuivingen van budgetten van volgend jaar en verder naar dit jaar. Dit is met name veroorzaakt door veranderingen in de opgave informatietransitie. Daarnaast heeft er een grondige actualisatie plaatsgevonden op de inzet van externe inhuur in exploitatie (ZHPLG, NNN)- en investeringsprojecten (PZI). Dit heeft geleid tot omzetting van materiële budgetten naar budget voor arbeidscapaciteit voor totaal € 7,8 miljoen.

Voor inzet op werkzaamheden ter voorkoming van datalek zijn extra middelen nodig ad € 1,4 miljoen, daarnaast is de aanbesteding voor de flexibele inzet op brugbediening € 0,3 miljoen hoger dan begroot.

Toelichting C. UWV/detacheringen

Naar verwachting zijn de inkomsten op basis van historische gemiddelden € 1,5 miljoen.

Voorziening spaarverlof

Bij Jaarrekening 2025 is de voorziening spaarverlof ingesteld. Conform BBV regelgeving dient de voorziening elk jaar te worden geactualiseerd. Op basis van de huidige verlofgegevens (sparen van verlof én opnemen van gespaard verlof) zal bij najaarsnota een dotatie van € 3 miljoen plaatsvinden ten laste van de algemene middelen. Daarnaast wordt € 1,5 miljoen aan kosten ten laste van de voorziening gebracht. Per saldo betekent dit een toename van de voorziening met € 1,5 miljoen. Dit heeft geen invloed op het kader van de arbeidscapaciteit 2026.

Paragraaf Bedrijfsvoering

De paragraaf betreffende de bedrijfsvoering geeft tenminste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. De dekking voor beleidsdoelstelling van deze paragraaf is onderdeel van [Overzicht Organisatie](#).

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoel Duurzame organisatie

De provincie streeft ernaar om een adaptieve, inclusieve professionele en toekomstgerichte organisatie te zijn die continu inspeelt op veranderende omstandigheden en behoeften door middel van een warm-zakelijke manier van werken. De maatschappelijke doelstellingen en ontwikkelingen vertalen we door naar onze eigen organisatie. Daarmee nemen we onze verantwoordelijkheid.

Opgave- en gebiedsgericht werken vraagt van de provincie een omgevingsbewuste houding met sturing op processen op locatie, participatie met inwoners en partners en een hoog verbindend vermogen. Datagedreven werken is een belangrijk onderdeel van deze werkwijze. Daarvoor werken we aan een solide digitale infrastructuur en processen.

Als overheidsorganisatie zijn doelgerichtheid en kostenbewustzijn essentieel. Het is belangrijk dat we in onze eigen organisatie voldoende kennis en capaciteit hebben om onze taken uit te voeren om de kwaliteit van onze realisatie en uitvoering te waarborgen.

Wat gaan we doen om het beleidsdoel te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Paragraaf Subsidies

Inleiding

De Paragraaf Subsidies bevat een overzicht van subsidieregelingen en de subsidieplafonds die daarbij horen. Die zijn door het college van Gedeputeerde Staten vastgesteld. De subsidieplafonds passen binnen de financiële grenzen die Provinciale Staten vaststellen. Dit overzicht wordt ter informatie met Provinciale Staten (PS) gedeeld. Daarnaast bevat het een overzicht van begrotingssubsidies. Begrotingssubsidies zijn subsidies waarbij de subsidieontvanger en het bedrag dat maximaal als subsidie kan worden verleend, nadrukkelijk in de begroting van de provincie Zuid-Holland staan. De bevoegdheid voor het vaststellen van begrotingssubsidies ligt bij Provinciale Staten. Dit overzicht wordt ter besluitvorming met PS gedeeld.

Alleen als er wijzigingen in dit planning en control product plaatsvinden, is een toelichting opgenomen.

Ambitie 1 Samenwerken aan Zuid-Holland

Subsidieregelingen 2026 in vergelijking met 2025 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2025	Kadernota 2026	Begroting 2026	Voorjaarsnota 2026	Najaarsnota 2026	Maximaal te subsidiëren 2026
1.1	1.6.99	Subsidieregeling kwaliteitsimpuls Zuid-Hollandse journalistiek	332.000					
1.1	1.6.130	Subsidieregeling bestuurlijke ondersteuning regionale regietafels Spreidingswet	1.250.000			1.250.000		1.250.000
1.1	1.6.133	Subsidieregeling bevorderen regionale bestuurskracht gemeenten Zuid-Holland	100.000		150.000			150.000
1.1	1.6.136	Subsidieverordening stimuleren lokale, regionale en provinciale journalistiek in Zuid-Holland			333.333			333.333
Totaal			1.682.000		483.333	1.250.000		1.733.333

Toelichting

Gedeputeerde Staten kunnen door het jaar heen subsidieplafonds vaststellen voor subsidieregelingen, passend binnen de beschikbare budgetten. De peildatum van bovenstaande tabel is 28 augustus 2026. Dat verklaart ook dat in de kolom 'maximaal te subsidiëren 2026' soms nog geen bedrag staat vermeld.

Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland

Begrotingssubsidies 2026 in vergelijking met 2025 (in €)

Beleids- doel	Naam instelling	Maximaal te subsidieren 2025	Kadernota 2026	Begroting 2026	Voorjaarsnota 2026	Najaarsnota 2026	Maximaal te subsidieren 2026
2.1	Vereniging Fietzersbond	43.000		43.000			43.000
2.1	Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid t.b.v. bijdrage mobiliteitsmanagement A20 NKG	400.000					
2.1	Zero Emission Services BV t.b.v. pilot elektrificatie laadinfrastructuur Goederenvervoer over water	500.000					
2.1	Damen Financial Participations B.V t.b.v. veerdienst Maassluis-Rozenburg	378.083					
2.1	Qbuzz t.b.v. ERTMS	237.964					
2.1	River Operations South Holland B.V. t.b.v. exploitatie veerdienst Maassluis-Rozenburg	3.773.672		2.237.503	2.294.195		4.531.698
2.1	Jansma Shipyard B.V. t.b.v. ombouw verouderde klasse 1 t/m 4 schepen	300.000					
2.1	TNO t.b.v. het project Connected Automated Transport	20.000					
2.1	River Operations Rotterdam Drechtsteden B.V. t.b.v. Waterbus	3.100.000					
2.1	FFWD Fresh Rail Holding B.V. t.b.v. verstrein	500.000					
2.1	Stichting Studio Veiligheid t.b.v. E-pusher/duwbakken	400.000					
2.1	Gemeente Capelle ad IJssel t.b.v. Planuitwerking Algeracorridor	1.129.680					
2.1	Rotterdam Shortsea Terminals t.b.v. waterstof fieldlab	273.980					
2.1	Holland Partners t.b.v. 20 Schepen 6 Laadpunten			1.100.000			1.100.000
Totaal		11.056.379	0	3.380.503	2.294.195	0	5.674.698

Toelichting

Niet van toepassing.

Subsidieregelingen 2026 in vergelijking met 2025 (in €)

Beleidsdoel	Subsidieregeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2025	Kadernota 2026	Begroting 2026	Voorjaarsnota 2026	Najaarsnota 2026	Maximaal te subsidiëren 2026
2.1	1.6.117	Subsidieregeling mobiliteit Zuid-Holland	12.479.929		6.279.920			6.279.920
Totaal			12.479.929		6.279.920			6.279.920

Toelichting

Gedeputeerde Staten kunnen door het jaar heen subsidieplafonds vaststellen voor subsidieregelingen, passend binnen de beschikbare budgetten. De peildatum van bovenstaande tabel is 28 augustus 2026. Dat verklaart ook dat in de kolom 'maximaal te subsidiëren 2026' soms nog geen bedrag staat vermeld.

Ambitie 3 Schone energie voor iedereen

Begrotingssubsidies 2026 in vergelijking met 2025 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2025	Kadernota 2026	Begroting 2026	Voorjaarsnota 2026	Najaarsnota 2026	Maximaal te subsidiëren 2026
3.1	NetVerder B.V. t.b.v. overdimensionering Zuidplas	1.962.986					
3.1	TNO t.b.v. Fieldlab industrial electrification	300.000					
3.1	Nexero BV t.b.v. Opzetten MVP Springfonds				100.000		100.000
3.1	Stichting Springfonds t.b.v. Opzetten MVP Springfonds				300.000		300.000
3.1	LSA bewoners t.b.v. Buurtenergie LSA bewoners				375.000		375.000
3.1	Skytree Amsterdam t.b.v. Opstart DAC-unit Skytree bij CDR-fieldlab Subzero te Rotterdam				150.000		150.000
3.1	TNO – innovation for life t.b.v. Meerjarenprogramma Energierechtvaardigheid 2026 - 2031				200.000		200.000
3.1	Yes!Delft t.b.v. EnergyProgramma 2026-2028				225.000		225.000
3.1	Gemeente Schiedam t.b.v. Verduurzamingsadvies appartementen in de wijk Groenoord					200.000	200.000
Totaal		2.262.986	0	0	1.350.000	200.000	1.550.000

Toelichting

De begrotingssubsidie aan Gemeente Schiedam t.b.v. Verduurzamingsadvies appartementen in de wijk Groenoord voor een bedrag van € 200.000 (beleidsdoel 3-1)

Vanuit het coalitieakkoord "Krachtig Zuid-Holland" werkt de provincie Zuid-Holland (PZH) aan de uitvoering van het Klimaatakkoord en aan een eerlijke energietransitie, een energietransitie waarin iedereen mee kan doen, en waarin de lusten en lasten eerlijker verdeeld worden. Op 9 juli 2025 stemde Provinciale Staten in met

Amendement 911 "Beter besparen dan opwekken", waarmee € 1,5 miljoen beschikbaar is gesteld om gemeenten en woningcorporaties te ondersteunen bij het effectief inzetten van energiebesparende maatregelen. Hierbij wordt specifiek gericht op de doelgroep van sociale huurders en woningeigenaren onder de Nationale Hypotheek Garantie (NHG)-grens. Met de aanpak "eerlijk besparen" wordt hier uitvoering aan gegeven. Het doel van deze aanpak is om de energietransitie in Zuid-Holland inclusiever en rechtvaardiger te maken, en te werken aan een energietransitie die haalbaar en betaalbaar is voor iedereen. Dit concrete project betreft het bijdragen aan de subsidieregeling van de gemeente Schiedam die als doel heeft:

"De leden van VvE's in een appartementencomplex dat in de bestaande wijk Groenord is gesitueerd waar een uitvoeringsplan tot aanleg van een warmtenet is vastgesteld, in staat te stellen te komen tot een haalbaar plan voor verduurzaming van de appartementen in hun appartementencomplex. Ook is het doel dat het haalbare plan voor verduurzaming voldoet aan de eisen die worden gesteld aan het verkrijgen van subsidie voor onderzoeks- en advieskosten onder de SVVE (subsidie verduurzaming VvE's). Door deze aanpak besparen de leden van de verenigingen energie en wordt de CO2-uitstoot van de appartementen verminderd.

- Subsidie kan worden verleend voor een Maatwerkadvies
- Subsidie kan worden verleend voor advies- en begeleidingswerkzaamheden ten behoeve van verduurzaming van het appartementencomplex

Appartementencomplexen zijn gebouwd voor 1975. Uitvoering dient plaats te vinden voor 1 januari 2028. Aantal complexen die in aanmerking komen: 29 stuks met energielabel D-E-F-G. Totaal aantal woningen 300-900 stuks. De gemeente Schiedam stelt een deel van haar CDOKE middelen ter beschikking voor deze regeling, maar komen te kort om een robuuste regeling op te zetten. Door de bijdrage van de provincie kan een groot deel van de appartementen in deze wijk aanspraak maken op deze regeling.

Dekking wordt gevonden onder beleidsdoel 3.1 energietransitie.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 3-1-2 Lokale initiatieven en inclusieve energietransitie. Dit draagt bij aan een rechtvaardiger invulling van de energietransitie en een versnelling van de energiebesparingsopgave.

Er zijn alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 200.000 en deze op te nemen in de begroting.

Subsidieregelingen 2026 in vergelijking met 2025 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2025	Kadernota 2026	Begroting 2026	Voorjaarsnota 2026	Najaarsnota 2026	Maximaal te subsidiëren 2026
3.1	1.6.125	Subsidieregeling transponder- en radartechniek windparken Zuid-Holland	220.000					
<i>Subsidieregelingen met een meerjarig subsidieplafond</i>								
3.1	1.6.120	Subsidieregeling lokale initiatieven energietransitie Zuid-Holland 2023	2.250.000					2.250.000
3.1	1.6.93	Subsidieregeling Zonnig Zuid-Holland	5.000.000					5.000.000
3.1	1.6.138	Subsidieregeling potentieonderzoek SMR Zuid-Holland				500.000		500.000
Totaal			7.470.000	0	0	500.000	0	7.750.000

Toelichting

Gedeputeerde Staten kunnen door het jaar heen subsidieplafonds vaststellen voor subsidieregelingen, passend binnen de beschikbare budgetten. De peildatum van bovenstaande tabel is 28 augustus. Dat verklaart ook dat in de kolom 'maximaal te subsidiëren 2026' soms nog geen bedrag staat vermeld.

Ambitie 4 Een welvarend Zuid-Holland

Begrotingssubsidies 2026 in vergelijking met 2025 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2025	Kadernota 2026	Begroting 2026	Voorjaarsnota 2026	Najaarsnota 2026	Maximaal te subsidiëren 2026
4.1	Stichting ferm t.b.v. cybersecurity	100.000					
4.1	De Haagse Hogeschool t.b.v. digitale werkplaatsen	500.000					
4.1	The Hague Security Delta t.b.v. programmaplan Digitale Economie	300.000		300.000			300.000
4.1	Universiteit Leiden t.b.v. Clean Room Leiden			100.000			100.000
4.1	InnovationQuarter t.b.v. duurzaam versterken van de economische structuur en het ontsluiten van het innovatieve vermogen in Zuid-Holland	3.275.000		3.507.700	300.000		3.807.700
4.1	BlueCity t.b.v. trainingen	50.000		50.000			50.000
4.1	Stichting Greenport West-Holland	170.000		170.000			170.000
4.1	Stichting Greenport Aalsmeer	85.000		85.000			85.000
4.1	Stichting Greenport Duin- en Bollenstreek	110.000		110.000			110.000
4.1	Stichting Greenport regio Boskoop	110.000		110.000			110.000
4.1	Stichting Greenport West-Holland (innovatiepact)	100.000		100.000			100.000
4.1	Stichting Greenports Nederland	75.000		75.000			75.000
4.1	Stichting NL Space Campus t.b.v. het door ontwikkelen van de fysieke omgeving van de campus	250.000		327.000			327.000
4.1	Coöperatie Campus@Sea U.A. t.b.v. samenwerkingsovereenkomst	180.000		100.000			100.000
4.1	InnovationQuarter t.b.v. European Digital Innovation Hub			1.328.706			1.328.706
4.1	YES!Delft t.b.v. ondersteunen en begeleiden van startups	250.000					
4.1	Gemeenschappelijke Regeling Nieuw Reijerwaard t.b.v. Dutch Fresh Port	315.000					
4.1	Building Balance t.b.v. Biobased Bouwen	50.000		50.000			50.000
4.1	UNIIQ B.V. t.b.v. vroege fase financiering	3.500.000					
4.1	Halley Real Estate BV t.b.v. Basecamp	3.760.000					

Beleids- doel	Naam instelling	Maximaal te subsidieren 2025	Kadernota 2026	Begroting 2026	Voorjaarsnota 2026	Najaarsnota 2026	Maximaal te subsidieren 2026
4.1	Stichting RESPECTfarms t.b.v. Proefboerderij	500.000					
4.1	Erasmus MC Rotterdam t.b.v. Zuid- Hollands MedTech Incubatieprogramma				450.000		450.000
4.2	Het Kunstgebouw t.b.v. bijdrage in de loonontwikkeling	85.000	85.000				85.000
4.2	Het Kunstgebouw t.b.v. themafonds cultuurparticipatie	16.000					
4.2	Erfgoedhuis Zuid-Holland	2.347.318	2.347.318	44.599		50.000	2.441.917
4.2	Stichting molenviergang Aarlanderveen	29.602	29.624	540			30.164
4.2	Stichting molenviergang Aarlanderveen t.b.v. jaarlijkse extra vaste bijdrage	25.000	25.000				25.000
4.2	Kunstgebouw	1.974.625	1.889.625	35.903			1.925.528
4.2	Stichting Educatie Orkest Projecten (SEOP)	44.766	44.766	36.734	45.617		127.117
4.2	Stichting Educatie Orkest Projecten (SEOP) t.b.v. het project Vivaldi	49.500					
4.2	Zuid-Hollandse Popunie	185.444	185.445	3.523			188.968
4.2	Stichting Provinciaal Bevrijdingsfestival Zuid-Holland	59.602	59.602	1.132			60.734
4.2	Bevrijdingsfestival Den Haag	29.602	29.602	562			30.164
4.2	Stichting Jeugdtheaterhuis Zuid- Holland	362.860	362.860	6.894			369.754
4.2	Stichting Restauratie Opleidingsprojecten Zuid-West	20.880	20.880	397			21.277
4.2	Probiblio	5.622.003	5.622.064	106.818			5.728.882
4.2	Prins Bernhard Cultuurfonds (PBCF) t.b.v. het op te richten themafonds cultuurparticipatie Zuid-Holland	124.000			124.000		124.000
4.2	Het Kunstgebouw t.b.v. penvoerderschap Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028	1.024.000					
4.2	Het Kunstgebouw t.b.v. Amateurkunstondersteuning (matching Vliak)				68.000		68.000
4.2	Stichting RockArt t.b.v. Beleidsplan en Collectieplan Museum RockArt					100.000	100.000
4.2	Probiblio t.b.v. Pilot gratis bibliotheeklidmaatschap voor minima					500.000	500.000
4.2	Nieuwe Kerk Delft t.b.v. Steun Nieuwe Kerk Delft naar Amendement 1090					460.000	460.000
Totaal		25.680.202	10.701.786	6.650.508	987.617	1.110.000	19.449.911

Toelichting

De begrotingssubsidie aan Erfgoedhuis Zuid-Holland van € 2.391.917 te verhogen met € 50.000 naar € 2.441.917 (beleidsdoel 4-2)

Het Erfgoedhuis Zuid-Holland is een belangrijke maatschappelijke partner van de provincie voor de uitvoering van haar cultureel erfgoedbeleid. Het Provinciaal steunpunt voor cultureel erfgoed en Monumentenwacht Zuid-Holland zijn ondergebracht bij het Erfgoedhuis. Het Rijk ondersteunt dit via een decentralisatie-uitkering. Activiteiten van het Erfgoedhuis zijn onder andere ondersteuning bij Erfgoedlijnen in Zuid-Holland, deskundigheidsbevordering van vrijwilligers en advisering van gemeenten over hun wettelijke erfgoedtaken bij de ontwikkeling van immaterieel erfgoed en bij het project voor digitalisering van erfgoed. Vanuit het programma Erfgoed en Overheid is via de meicirculaire een eenmalige decentralisatie-uitkering verstrekt van € 50.000 voor de versterking van de ondersteuning bij de uitvoering van gemeentelijke erfgoedtaken via het Steunpunt Cultureel Erfgoed (belegd bij het Erfgoedhuis Zuid-Holland). Het subsidieplafond voor 2026 wordt met dit bedrag verhoogd. Het bedrag van € 2.441.917 is het beschikbare subsidiebedrag in 2026 inclusief de eenmalige ophoging van € 50.000 voor 2026. Dekking van de middelen voor de subsidie vindt plaats vanuit beleidsdoel 4-2 Erfgoed en Cultuur.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 4-2-2 Rijksmonumenten en historische molens in goede staat. Clustering van uitvoeringstaken op het gebied van cultuur en erfgoed bij één organisatie draagt bij aan effectiviteit en efficiency van de beleidsuitvoering. Voor de uitvoering is gekozen voor het Erfgoedhuis Zuid-Holland.

Het extra project sluit aan bij gemeentelijke en provinciale doelen om de uitvoeringskracht en kwaliteit van wettelijke erfgoedtaken te versterken, zoals ook benoemd binnen het interbestuurlijk toezicht (IBT). Gesprekken en onderzoeken naar uitvoeringsdruk bij gemeenten, waaronder dat van Lysias, laten zien dat met name gemeenten met beperkte capaciteit kwetsbaar zijn in hun taakuitvoering. Door gerichte ondersteuning via het Steunpunt Cultureel Erfgoed draagt het initiatief bij aan beter bestuur, het op orde brengen van de basistaken, een goede dialoog en kennisdeling en evenwichtige erfgoedzorg in Zuid-Holland, daar waar het nodig is.

Er zijn alternatieven overwogen. Echter is het geen wettelijke taak van de provincie, wel wordt er grote waarde aan deze 2e lijnorganisatie gehecht. Subsidie is het meest geëigende instrument.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 2.441.917 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Stichting RockArt t.b.v. Beleidsplan en Collectieplan Museum RockArt voor een bedrag van € 100.000 (beleidsdoel 4-2)

GS hebben PS geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van amendement 853 - Onderzoek huisvesting museum RockArt. De focus zal liggen op professionalisering van RockArt waarvoor middelen beschikbaar worden gesteld voor het opstellen van een beleidsplan en een collectieplan. De provincie speelt daarbij een stimulerende en ondersteunende rol door subsidie te verlenen en professionals aan te dragen die kunnen helpen bij het maken van beide plannen. Eerst zal het beleidsplan moeten worden opgesteld, waarna het collectieplan zal volgen.

Dekking van de middelen voor de subsidie vindt plaats vanuit beleidsdoel 4-2 Erfgoed en Cultuur.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 4-2-5 Cultuurparticipatie en bibliotheken. Dit draagt bij aan het in stand houden van Museum RockArt, naar amendement 853. Dit draagt bij aan versterking en behoud van het culturele immateriële erfgoed van Zuid-Holland.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn, aangezien het betreffende bedrag geen tegenprestatie vormt voor een geleverde dienst, maar een bijdrage ter stimulering van het opzetten van het Beleidsplan en Collectieplan van Museum RockArt.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 100.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Probiblio t.b.v. Pilot gratis bibliotheeklidmaatschap voor minima voor een bedrag van € 500.000 (beleidsdoel 4-2)

Bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2026 hebben Provinciale Staten amendement 1098 aangenomen (8 juli) Strekking van dit amendement is het uitvoeren van een pilot met een gratis bibliotheeklidmaatschap voor minima. Lezen, taalvaardigheid en digitale vaardigheden zijn essentiële basisvaardigheden om volwaardig mee te

kunnen doen in de samenleving. Bibliotheken vervullen hierin een belangrijke maatschappelijke functie. Tegelijkertijd vormt de contributie voor sommige inwoners een drempel om van deze voorzieningen gebruik te maken. In verschillende gemeenten, waaronder Rotterdam, en in de provincie Limburg zijn positieve ervaringen opgedaan met een gratis bibliotheeklidmaatschap voor inwoners met een laag inkomen. Dit amendement maakt een provinciale pilot mogelijk waarmee gemeenten en bibliotheken die dat willen deze voorziening kunnen aanbieden. De uitvoering ligt bij ProBiblio, dat zorgdraagt voor de projectcoördinatie, monitoring en ondersteuning van deelnemende bibliotheken. Gemeenten verzorgen de lokale afstemming en bibliotheken voeren de regeling uit, waar mogelijk in samenwerking met lokale maatschappelijke partners. Met de vaststelling van de Voorjaarsnota is € 500.000 op de begroting geplaatst voor de uitvoering hiervan. Dekking van de middelen voor de subsidie vindt plaats vanuit beleidsdoel 4-2 Erfgoed en Cultuur.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 4-2-5 Cultuurparticipatie en bibliotheken. Dit draagt bij aan:

- het bevorderen van taalvaardigheid en leesplezier;
- het tegengaan van laaggeletterdheid;
- het versterken van bestaanszekerheid en maatschappelijke participatie;
- de uitvoering van de provinciale rol binnen de nieuwe Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob).

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn, aangezien het betreffende bedrag geen tegenprestatie vormt voor een geleverde dienst, maar een bijdrage ter stimulering van taalvaardigheid en leesplezier, het tegengaan van laaggeletterdheid en het versterken van bestaanszekerheid en maatschappelijke participatie. De provincie krijgt zelf dus niets geleverd.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 500.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Nieuwe Kerk Delft t.b.v. Steun Nieuwe Kerk Delft naar Amendement 1090 voor een bedrag van € 460.000 (beleidsdoel 4-2)

De Nieuwe Kerk in Delft is een rijksmonument met historische context en bijzondere omstandigheid dat de grafkelder van ons vorstenhuis in de kerk is gesitueerd. PS is op 8 juli 2026 akkoord gegaan met het Amendement 1090, waarin wordt opgeroepen een incidentele subsidie te verstrekken voor het realiseren van de beoogde herinrichting van de Nieuwe Kerk Delft, om de exploitatiemogelijkheden van de kerk te verbeteren. Gekozen is om niet een incidentele subsidie maar een begrotingssubsidie mogelijk te maken. Dekking van de middelen voor de subsidie vindt plaats vanuit beleidsdoel 4-2 Erfgoed en Cultuur.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 4-2-2 Rijksmonumenten en historische molens in goede staat. Dit draagt bij aan een verbeterde exploitatie van de Nieuwe Kerk in Delft en draagt bij aan het duurzame karakter van het toekomstig onderhoud van het rijksmonument.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn, aangezien het betreffende bedrag geen tegenprestatie vormt voor een geleverde dienst, maar een bijdrage ter stimulering van de restauratie voor vergroting van de exploitatiemogelijkheden. Gekozen is om niet een incidentele subsidie maar een begrotingssubsidie mogelijk te maken.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 460.000 en deze op te nemen in de begroting.

Subsidieregelingen 2026 in vergelijking met 2025 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2025	Kadernota 2026	Begroting 2026	Voorjaarsnota 2026	Najaarsnota 2026	Maximaal te subsidiëren 2026
4.1	1.6.65	Subsidieregeling MKB innovatiestimulering topsectoren Zuid-Holland	10.666.666		9.600.000			9.600.000
4.1	1.6.85	Subsidieregeling regionale netwerken	1.500.000					

Beleids- doel	Subsidie- regeling- nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidieren 2025	Kadernota 2026	Begroting 2026	Voorjaarsnota 2026	Najaarsnota 2026	Maximaal te subsidieren 2026
		voor innovatie Zuid- Holland						
4.1	1.6.112	Subsidieregeling circulair Zuid-Holland	1.000.000		1.500.000			1.500.000
4.1	1.6.82	Subsidieregeling Planvorming Detailhandel Zuid- Holland	300.000		300.000			300.000
4.1	1.6.124	Subsidieregeling planvorming Bedrijventerreinen Zuid Holland 2024	700.000		500.000			500.000
4.1	1.6.127	Subsidieregeling toekomstbestendige bedrijventerreinen Zuid- Holland	2.000.000			1.000.000		1.000.000
4.1	1.6.131	Subsidieregeling Innovatiecampussen Zuid-Holland	4.500.000					
4.1	1.6.64	Subsidieregeling Cofinanciering EFRO Zuid-Holland (interreg)	2.350.000			104.339		2.454.339
4.2	1.6.36	Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid- Holland 2013	4.953.101		5.443.470			5.443.470
4.2	1.6.90	Subsidieregeling Erfgoedlijnen Zuid- Holland 2020	2.833.171					
4.2	1.6.129	Subsidieregeling erfgoedlijnen Zuid- Holland 2025	773.185		3.466.074			3.466.074
4.2	1.6.46	Subsidieregeling molens Zuid-Holland 2013	1.580.000		1.959.000			1.959.000
4.2	1.6.92	Subsidieregeling Publieksbereik Archeologie Zuid- Holland 2020	200.000					
4.2	1.6.139	Subsidieregeling archeologie en samenleving Zuid- Holland				200.000		200.000
<i>Subsidieregelingen met een meerjarig subsidieplafond</i>								
4.1	1.6.103	Subsidieregeling MKB- Deals Zuid-Holland	3.200.000		300.000			3.500.000
4.1	1.6.113	Subsidieregeling cofinanciering EFRO 2022-2027 Zuid-Holland	6.550.000		4.250.000			10.800.000

Beleids- doel	Subsidie- regeling- nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidieren 2025	Kadernota 2026	Begroting 2026	Voorjaarsnota 2026	Najaarsnota 2026	Maximaal te subsidieren 2026
4.1	1.6.89	Subsidieregeling deelakkoorden human capital Zuid-Holland	14.200.000					14.200.000
Totaal			57.306.123	0	27.318.555	1.304.339	0	54.922.883

Toelichting

Gedeputeerde Staten kunnen door het jaar heen subsidieplafonds vaststellen voor subsidieregelingen, passend binnen de beschikbare budgetten. De peildatum van bovenstaande tabel is 28 augustus 2026. Dat verklaart ook dat in de kolom 'maximaal te subsidiëren 2026' soms nog geen bedrag staat vermeld.

Ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw

Begrotingssubsidies 2026 in vergelijking met 2025 (in €)

Beleids- doel	Naam instelling	Maximaal te subsidieren 2025	Kadernota 2026	Begroting 2026	Voorjaarsnota 2026	Najaarsnota 2026	Maximaal te subsidieren 2026
5.1	Faunabeheer eenheid Zuid-Holland	1.100.000	1.100.000				1.100.000
5.1	Nationaal Park Hollandse Duinen t.b.v. uitvoering samenwerkingsovereenkomst	263.477		342.861			342.861
5.1	Gebiedscoöperatie Buitenland van Rhooen t.b.v. realisatie en beheer	5.600.000		5.000.000			5.000.000
5.1	BoerenNatuur Zuid-Holland t.b.v. ICT-systeem	270.000					
5.1	Gemeente Dordrecht t.b.v. Nationaal Park de Biesbosch inzake rijks gelden	128.000		215.000			215.000
5.1	Zuid-Hollands Landschap t.b.v. Groene Motor inzake Actieplan Boerenlandvogels	300.000					
5.1	Gemeente Zuidplas t.b.v. Ecologische Verbinding Zuidplas			200.000			200.000
5.1	Stichting Zuid-Hollands landschap t.b.v. Kwaliteitsimpuls Boerenerven				275.000		275.000
5.1	Stichting Zuid-Hollands landschap t.b.v. Icoonsoorten voor een biodivers landschap				1.000.000		1.000.000
5.1	Staatsbosbeheer t.b.v. Vitalisering Bos en Nieuw Bos Bentwoud				50.000		50.000
5.1	Stichting Natuurcollectief Zuid-Holland t.b.v. Natuur en Landschapsbeheer ZH 2016				292.153		292.153
5.1	Staatsbosbeheer t.b.v. Natuur en landschapsbeheer 2016				2.676.750		2.676.750

Beleids- doel	Naam instelling	Maximaal te subsidieren 2025	Kadernota 2026	Begroting 2026	Voorjaarsnota 2026	Najaarsnota 2026	Maximaal te subsidieren 2026
5.1	Stichting Natuurbeheercollectief Krimpenerwaard t.b.v. Natuur en Landschapsbeheer ZH 2016				4.060		4.060
5.1	Coöperatieve Unie van Bosgroepen U.A. t.b.v. Natuur en Landschapsbeheer ZH 2016				343.419		343.419
5.1	Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland t.b.v. Natuur en landschapsbeheer ZH 2016				2.285.042		2.285.042
5.1	Stichting Zuid-Hollands Landschap t.b.v. Natuur en landschapsbeheer ZH 2016				1.497.864		1.497.864
5.1	Stichting The Green Village t.b.v. Programmaplan Natuurbuurt				400.000		400.000
5.2	Gemeente Midden-Delfland t.b.v. KPI-project melkveehouderij Midden-Delfland	288.000					
5.2	Stichting Fieldlab Groene Hart t.b.v. Fieldlab Groene Hart	650.000					
5.2	Federatie Agricycling NL B.V. t.b.v. Project Circulariteit begint bij de bodem			650.000			650.000
5.2	Boerenverstand B.V. t.b.v. Proeftuin duurzame en innovatieve kringlooplandbouw			0			0
5.2	LTO Noord t.b.v. Koolstofboeren ZW Delta			310.000			310.000
5.2	LTO Noord t.b.v. Landbouwaanpak Groene Hart Noord				500.000		500.000
5.2	Stichting Proeftuin Van Pallandtpolder t.b.v. duurzame en innovatieve kringlooplandbouw Van Pallandtpolder					1.370.000	1.370.000
5.2	BoerenNatuur Zuid-Hollandse Delta t.b.v. Robuuste datagedreven Teelten – zicht op nutriënten					200.000	200.000
5.3	Wageningen Food and Biobased Research t.b.v. PFAS	75.000					
5.3	Glastuinbouw Nederland t.b.v. het project Watercoaches	845.000					
5.3	Stichting Greenport Regio Boskoop t.b.v. het project Participatieve monitoring Boskoop	300.000					
5.3	Stichting Greenport Regio Boskoop t.b.v. het project Onderzoek zuivering fosfaat Boskoop	287.000					

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2025	Kadernota 2026	Begroting 2026	Voorjaarsnota 2026	Najaarsnota 2026	Maximaal te subsidiëren 2026
5.3	Stichting Greenport Duin en Bollenstreek t.b.v. het project Certificering bollenteelt	400.000					
5.3	Waterschap Hollandse Delta (WSHD) t.b.v. het project Emissiecoaches gewasbeschermingsmiddelen	165.000					
5.3	LTO Noord t.b.v. het project Bodem als Basis Midden-Delfland, Alblasserwaard en Hollandse Delta	230.000					
5.3	Stichting Versnellers Sierteelt t.b.v. Weerbaar Telen				325.000		325.000
5.3	Hoogheemraadschap Delfland t.b.v. Realisatie Natte Ecologische Zones in gemeente Westland				1.041.000		1.041.000
5.3	Hoogheemraadschap van Delfland t.b.v. Uitvoering Waterplantzone Noordvliet					180.000	180.000
Totaal		10.901.477	1.100.000	6.717.861	10.690.297	1.750.000	20.258.158

Toelichting

De begrotingssubsidie aan Stichting Proeftuin Van Pallandtpolder t.b.v. duurzame en innovatieve kringlooplandbouw Van Pallandtpolder voor een bedrag van € 1.370.000 (beleidsdoel 5-2)

Met de begroting 2026 is op 12 november 2025 door provinciale staten de begrotingssubsidie aan Boerenverstand B.V. t.b.v. Proeftuin duurzame en innovatieve kringlooplandbouw voor een bedrag van € 1.370.000 vastgesteld. Voor de professionalisering van het project is de penvoerder gewijzigd. Daarmee trekt de oude begunstigde en penvoerder Boerenverstand B.V., zich terug en is het noodzakelijk deze te vervangen door de nieuwe begunstigde en penvoerder Stichting Proeftuin Van Pallandtpolder. De subsidie is gericht op het opzetten en uitvoeren van de Proeftuin van Pallandtpolder op Goeree-Overflakkee in de Zuid-Hollandse Delta. De proeftuin richt zich op de ontwikkeling van kennis en innovatie met duurzame landbouwpraktijken, zowel rond akkerbouw als veehouderij. Denk daarbij aan robotisering, gewasdiverse teeltsystemen, (zoals strokenteelt en akkerranden), bodemverbetering en bemestingstechnieken, reductie van gewasbescherming, functionele agrobiodiversiteit, etc. De impact van de maatregelen in de proeftuin zal worden gemonitord en er zullen ook (veld) metingen plaatsvinden. Gebied specifieke doelen zullen vertaald worden naar bedrijfsspecifieke doelen en naar gerichte monitoring. Daarnaast is kennisverspreiding een belangrijk onderdeel van het voorgestelde project. Ook het onderwijs zal worden betrokken om aankomende agrariërs de kans te geven de opgedane kennis tot zich te nemen en in de praktijk te brengen. Deze subsidie komt voort uit het programma ZH-PLG, waarvoor in de Voorjaarsnota 2025 door PS middelen beschikbaar zijn gesteld. Dekking van de subsidie wordt gevonden onder beleidsdoel 5-2 Transitie landbouw.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 5-2-1 Toekomstbestendige en natuurinclusieve landbouw. Dit draagt bij aan:

- **Natuur:** Door bevordering van natuurinclusieve landbouwpraktijken binnen de Proeftuin Van Pallandtpolder. Aanleg/onderhoud van bloemenrijke hooilanden en patrijzenakkers ter bevordering van biodiversiteit. Documentatie en demonstratie van positieve effecten op o.a. de vogelpopulatie.
- **Stikstof:** Door onderzoek naar het gebruik van o.a. lokaal geteelde veldbonen, eventueel na toasten, in het rantsoen met verwachte ammoniakreductie. Experimenten met vitalisatie van mest en toevoeging van bacteriën/zuren voor verdere stikstofemissieverlaging.

- Water: Door toepassing van alternatieve bemestingstechnieken om uitspoeling naar grondwater en afspoeling naar oppervlaktewater te reduceren. Experimenten m.b.t. tot de concentratie stikstof en fosfaat in het grondwater. Implementatie en demonstratie van regeneratieve landbouwpraktijk, spotspraying en mechanische onkruidbestrijding, zullen zorgen voor een aanzienlijke reductie van gewasbeschermingsmiddelen. Aanleg van bloemenranden langs percelen als natuurlijke bufferstroken ter voorkoming van afspoeling van meststoffen en gewasbescherming.
- Klimaat: Duurzame bodempraktijken, zoals toepassen van bokashi en minimaal kerende grondbewerking, voor CO₂-vastlegging en reductie BKG emissies.

Reductie van gewasbeschermingsmiddelen door innovatieve technologieën zoals spotspraying en mechanische onkruidbestrijding

Er zijn alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Er is gekozen voor het instrument subsidie, omdat de financiering rechtstreeks door PS wordt geleverd via ZH-PLG VJN2025. Het gaat hier om een expliciete wens van PS om iets te doen voor de verduurzaming van de landbouw.

Met deze bijdrage wil de provincie bijdragen aan:

- de verdere ontwikkeling van de proeftuin als fieldlab en kenniscentrum;
- de uitvoering van praktijkgerichte innovatie- en monitoringsprojecten;
- kennisdeling richting agrarische ondernemers en onderwijs;
- de versterking van duurzame landbouw en gebiedsgerichte samenwerking in de Zuid-Hollandse Delta.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 1.370.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan BoerenNatuur Zuid-Hollandse Delta t.b.v. Robuuste datagedreven Teelten – zicht op nutriënten voor een bedrag van € 200.000 (beleidsdoel 5-2)

Met het project “Robuuste Datagedreven Teelten – zicht op nutriënten” wil BoerenNatuur Zuid-Hollandse Delta zich richten op het verbeteren van de waterkwaliteit op Goeree-Overflakkee door inzicht te krijgen in stikstofuitstoot- en afspoeling uit de landbouw. Door metingen uit te voeren in bodem, gewas, drain- en oppervlaktewater en met begeleiding op bedrijfsniveau wordt gewerkt aan een efficiënter stikstofgebruik. De resultaten worden gedeeld in een lerend netwerk met gebiedspartners, zodat kennis direct kan worden toegepast binnen de gebiedsopgave voor schoon water en duurzame landbouw. Dit project is één van de projecten opgenomen in het Gebiedsplan voor Goeree-Overflakkee in het kader van het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied. Het is vervolgens geselecteerd als low-regretproject om met provinciale middelen uit te gaan voeren. Via de Voorjaarsnota 2026 heeft Provinciale Staten ingestemd met de middelen voor dit project. Met de voorgestelde subsidie kan BoerenNatuur Zuid-Hollandse Delta de middelen aanvragen. De subsidie wordt financieel gedekt uit de investeringsgeldens ZH-PLG van de provincie.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 5-2-1 Toekomstbestendige en natuurinclusieve landbouw . Dit draagt bij aan:

- Waterkwaliteit en bodem – terugdringen van nutriëntenbelasting en verbeteren van inzicht in de bodem-waterinteractie;
- Klimaat en emissiereductie – verminderen van stikstofverliezen naar het milieu;
- Kennis en innovatie in de landbouw – ontwikkeling van datagedreven management op bedrijfsniveau.

Er zijn alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Het project “Robuuste datagedreven Teelten – zicht op nutriënten”, is een initiatief vanuit de agrarische sector op Goeree-Overflakkee, met het doel om samen te werken aan een efficiëntere en eerlijkere aanpak van de stikstof- en waterkwaliteitsopgave op het hele eiland. Het is geen initiatief van de provincie, maar draagt wel bij aan de doelen van de provincie, o.a. doelen waterkwaliteit uit de Kaderrichtlijn Water en de Nitraatrichtlijn. Een opdracht (meervoudig, mogelijk Europees) ligt niet voor de hand, omdat het om een initiatief vanuit de regio gaat. Subsidie is hiervoor een passend instrument. Er is geen bestaande subsidieregeling waar dit initiatief onder kan vallen.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 200.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Hoogheemraadschap van Delfland t.b.v. Uitvoering Waterplantzone Noordvliet voor een bedrag van € 180.000 (beleidsdoel 5-3)

Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft een netwerk natte ecologische zones (NEZ) in de hoofdwatgangen vastgesteld. De NEZ is niet opgenomen in de NNN, maar beleid van HHD zelf om de (ecologische) waterkwaliteitsdoelen uit de KRW in 2027 te halen. Er zijn al flinke stappen gezet bij de uitvoering van NEZ. De aanleg van natuurvriendelijke oevers draagt bij aan de ecologische inrichting, verbeteren van de habitat voor waternatuur en biodiversiteit, reductie van uit- en afspoelen en vastleggen kooldioxide. Daarnaast dragen deze oevers bij aan klimaatadaptatie. In het Gebiedsplan Midden-Delfland (2025) is de NEZ opgenomen met 4 projecten onder operationeel doel "Verbeteren Waterkwaliteit". Het project Waterplantzone Noordvliet is direct uitvoerbaar in 2026. Dekking van de middelen voor de subsidie vindt plaats vanuit beleidsdoel 5-3 Leven met water.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 5-3-2 Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid. Dit draagt bij aan de (ecologische) kwaliteit van het watersysteem en met name de KRW waterlichamen.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Via het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied draagt de provincie bij aan het realiseren van de opgaven in de gebieden, zoals opgenomen in de gebiedsplannen ZH-PLG 2025. Voor dit project onder het programma Natte Ecologische Zones van het Hoogheemraadschap van Delfland, is het Hoogheemraadschap de uitvoerende partij. De provincie co-financiert middels deze subsidie (t.l.v. de provinciale reserve Landelijk Gebied).

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 180.000 en deze op te nemen in de begroting.

Subsidieregelingen 2026 in vergelijking met 2025 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2025	Kadernota 2026	Begroting 2026	Voorjaarsnota 2026	Najaarsnota 2026	Maximaal te subsidiëren 2026
5.1	1.6.21	Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap 2013 (SKNL)	21.716.857		28.715.139			28.715.139
5.1	1.6.68	Subsidieregeling Natuur en Landschapsbeheer Zuid-Holland 2016	4.950.000		77.850.000			77.850.000
5.1	1.6.119	Subsidieregeling natuurmaatregelen Zuid-Holland 2023-2025	10.943.500					
5.1	1.6.135	Subsidieregeling uitvoeringsprogramma Natuur Zuid-Holland 2026 (SNZH)			22.593.139			22.593.139
5.1	1.6.132	Subsidieregeling gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties Zuid-Holland			19.978.463			19.978.463
5.1	1.6.134	Subsidieregeling wildopvangcentra Zuid-Holland 2026			1.000.000			1.000.000
5.1 en 5.2	1.6.126	Subsidieregeling landbouw Zuid-Holland	3.625.000		210.000			210.000
5.1, 5.2 en 7.3	1.6.76	Subsidieregeling Groen Zuid-Holland 2016	42.279.595		36.946.851			36.946.851

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2025	Kadernota 2026	Begroting 2026	Voorjaarsnota 2026	Najaarsnota 2026	Maximaal te subsidiëren 2026
<i>Subsidieregelingen met een meerjarig subsidieplafond</i>								
5.2	1.6.121	Regeling Europese landbouw subsidies Zuid-Holland	42.493.626		5.553.787			48.047.413
Totaal			126.592.111		0 192.847.379	0		0 235.341.005

Toelichting

Gedeputeerde Staten kunnen door het jaar heen subsidieplafonds vaststellen voor subsidieregelingen, passend binnen de beschikbare budgetten. De peildatum van bovenstaande tabel is 28 augustus 2026. Dat verklaart ook dat in de kolom 'maximaal te subsidiëren 2026' soms nog geen bedrag staat vermeld.

Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland

Begrotingssubsidies 2026 in vergelijking met 2025 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2025	Kadernota 2026	Begroting 2026	Voorjaarsnota 2026	Najaarsnota 2026	Maximaal te subsidiëren 2026
6.1	Gemeente Dordrecht t.b.v. versnellingstafel samenwerkende regio's Alblasserwaard, Drechtsteden, Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee	102.582					
6.1	Gemeente Nissewaard t.b.v. versnellingstafel Wonen regio Rotterdam	146.748					
6.1	Gemeente Zoetermeer t.b.v. versnellingstafel wonen Haaglanden	135.046					
6.1	Regio Midden Holland t.b.v. versnellingstafel Wonen	101.992					
6.1	Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland t.b.v. versnellingstafel Wonen	113.632					
6.1	Gemeente Dordrecht t.b.v. Maasterras	3.132.000					
6.1	Gemeente Zuidplas t.b.v. Batterijpakket Zevenhuizen					226.000	226.000
6.2	Gemeente Lansingerland t.b.v. verbetering route station Lansingerland en Bleizo naar Rotte					1.000.000	1.000.000
6.2	Gemeente Lansingerland t.b.v. Triangelpark (fase 1)					2.000.000	2.000.000
Totaal		3.732.000	0	0	0	3.226.000	3.226.000

Toelichting

De begrotingssubsidie aan Gemeente Zuidplas t.b.v. Batterijpakket Zevenhuizen voor een bedrag van € 226.000 (beleidsdoel 6-1)

Batterijen en aggregaten kunnen woningbouwprojecten vlottrekken wanneer sprake is van netcongestie. Tegelijkertijd zijn er de nodige haken en ogen, zowel technisch als organisatorisch. Om de potentie van batterijen en aggregaten goed te verkennen en te benutten, is het van belang een aantal pilotprojecten te realiseren en daarvan te leren: werkt een batterij in de praktijk daadwerkelijk als oplossing om een woningbouwproject

doorgang te laten vinden? Hoe verloopt de samenwerking met andere partijen, zoals de netbeheerder? Hoe passen dergelijke oplossingen in ons ruimtelijk beleid? En ten slotte: is deze aanpak geschikt om op grotere schaal toe te passen voor het versnellen van woningbouwprojecten? Deze begrotingssubsidie is bedoeld om een batterijpilot te starten in Zevenhuizen, gemeente Zuidplas. De voortgang van woningbouwplan Van 't Verlaat in Zevenhuizen maakt onderdeel uit van een 'treintje', waarbij de voetbalvereniging wordt uitgeplaatst naar een nieuwe locatie. Doordat er geen oplossing is voor de veldverlichting en accommodatie van de voetbalvereniging – de benodigde aansluiting past niet binnen de nieuwe urgentieregels van de netbeheerder – stopt ook de voortgang van het woningbouwproject. Het voorstel is om een begrotingssubsidie te verstrekken aan de gemeente Zuidplas voor de aanschaf van een batterijpakket, waarmee de verplaatsing van de voetbalvereniging mogelijk wordt gemaakt en daarmee indirect de realisatie van 358 woningen in Zevenhuizen wordt gefaciliteerd. Over de bekostiging van het batterijpakket zijn eerder afspraken gemaakt. Daarbij is afgesproken dat de kosten op programmaniveau verdeeld worden tussen de beleidsvelden Wonen en Energie. De begrotingssubsidie wordt daarom administratief vanuit ambitie Wonen verstrekt, waarna 50% van de kosten vanuit het programma Energie wordt overgeheveld. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de eerder gemaakte afspraken.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 6-1-1 Voldoende betaalbare huisvesting voor iedereen.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverlening (zoals de koop of lease van een batterij) onderzocht. Beide varianten zijn, in afstemming met juridische en financiële adviseurs, zorgvuldig afgewogen. Uit deze verkenning is gebleken dat subsidie het enige passende instrument is. Rechtstreekse financiering van een batterij sluit niet aan bij het provinciale belang zoals dat is geformuleerd. Het provinciale belang is primair gelegen in het faciliteren van woningbouw en het voorkomen van vertraging, niet in het zelf realiseren van woningen of het rechtstreeks investeren in specifieke assets van derden. Het verstrekken van subsidie aan een derde voor een activiteit die bijdraagt aan het provinciale belang, past binnen deze rolopvatting beter dan het zelf aankopen of leasen van een batterij. Zelf beheer en onderhoud van een batterij door de provincie is op dit moment niet wenselijk. De provincie beschikt niet over de benodigde kennis en expertise om een dergelijke installatie op een verantwoorde en doelmatige wijze te beheren. Daarnaast is de potentiële waarde en het rendement van deze substantiële investering nog onvoldoende duidelijk. We hebben nog weinig projecten gezien waar acuut om een tijdelijke batterij wordt gevraagd. Daarnaast vragen projecten om verschillende typen batterijen. Gezien deze onzekerheden en de huidige rol van de provincie ligt het voor de hand om te kiezen voor ondersteuning via een subsidie-instrument, in plaats van voor directe eigendom of exploitatie door de provincie.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 226.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Gemeente Lansingerland t.b.v. verbetering route station Lansingerland en Bleizo naar Rotte voor een bedrag van € 1.000.000 (beleidsdoel 6-2)

De provincie wil het Groenblauwe Netwerk (door)ontwikkelen tot een samenhangend stelsel dat bijdraagt aan een aantrekkelijker, gezonder en klimaatbestendiger Zuid-Holland. Het noordelijk gebied staat de komende jaren voor meerdere grote ruimtelijke ontwikkelingen. De opeenstapeling van ontwikkelingen in dit gebied, met impact op het landschap, gecombineerd met de toevoeging van woningbouw (Bleizo-West – circa 5.000 woningen) en daarmee samenhangend behoefte aan gezonde en aantrekkelijke leefomgeving, maken het belangrijk om juist hier te investeren in het gebied. Tot op heden is er nog beperkt sprake van een kwalitatief goede verbinding met het Rottegebied. Met deze begrotingssubsidie worden maatregelen ondersteund die de verbinding tussen station Lansingerland-Zoetermeer, het (nieuwe) woongebied en het Rottegebied versterken. De inzet richt zich op een aantrekkelijke, groene en goed beleefbare verbinding – denk daarbij aan verbeterde wandel- en/of fietsroutes, bewegwijzering en informatievoorziening. De middelen worden in samenhang met andere gebiedsopgaven ingezet en integraal op elkaar afgestemd, zodat maatregelen elkaar versterken en bijdragen aan een substantiële kwaliteitsverbetering van het gebied. Dekking van de middelen voor de subsidie vindt plaats vanuit beleidsdoel 6-2 Ruimte en landschap.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 6-2-3 Groenblauw netwerk Ruimtelijke strategie. Met een aantrekkelijke, groene en goed beleefbare verbinding vanuit het station Lansingerland-Zoetermeer naar het Rottegebied wordt het groenblauwe netwerk in Zuid-Holland versterkt.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Het gaat om een bijdrage ter stimulering van het groen blauwe netwerk en niet om een tegenprestatie voor een geleverde dienst. Subsidie is daarom de enige mogelijkheid

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 1.000.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Gemeente Lansingerland t.b.v. Triangelpark (fase 1) voor een bedrag van € 2.000.000 (beleidsdoel 6-2)

De provincie wil het Groenblauwe Netwerk (door)ontwikkelen tot een samenhangend stelsel dat bijdraagt aan een aantrekkelijker, natuurinclusiever, gezonder en klimaatbestendiger Zuid-Holland. Het Triangelpark maakt deel uit van een bredere groenblauwe verbindingzone, zoals opgenomen op de kaart 'Groenblauw Netwerk' in het provinciaal Omgevingsbeleid. Hiermee wordt een essentiële ontbrekende schakel gerealiseerd in de ecologische en landschappelijke verbinding tussen het Rottegebied en Midden-Delfland. Het aantal woningen in deze regio groeit fors. Daardoor neemt de recreatiedruk op het Rottegebied verder toe. Het Triangelpark biedt extra ruimte om deze druk (deels) op te vangen en beter te spreiden, zodat de kwaliteit, toegankelijkheid en beleefbaarheid van het Rottegebied behouden blijven. Het Rottegebied vervult immers ook een belangrijke functie als groenblauw uitloophoofdstad voor de stad Rotterdam.

Met deze begrotingssubsidie kan worden gestart met de aanleg van de eerste fase van het Triangelpark. Het park krijgt uiteindelijk een omvang van circa 50 tot 65 hectare en wordt de komende jaren gefaseerd aangelegd.

Dekking van de middelen voor de subsidie vindt plaats vanuit beleidsdoel 6-2 Ruimte en landschap.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 6-2-3 Groenblauw netwerk Ruimtelijke strategie. Met de realisatie van de eerste fase van het Triangelpark wordt een eerste verbinding gelegd tussen het Rottegebied en Midden-Delfland. Daarmee wordt het groenblauwe netwerk in Zuid-Holland versterkt en ontstaat een robuuster landschappelijk netwerk dat bijdraagt aan een aantrekkelijker, natuurinclusieve, gezonde en klimaatbestendige provincie.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Het gaat om een bijdrage ter stimulering van het groen blauwe netwerk en niet om een tegenprestatie voor een geleverde dienst. Subsidie is daarom de enige mogelijkheid

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 2.000.000 en deze op te nemen in de begroting.

Subsidieregelingen 2026 in vergelijking met 2025 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2025	Kadernota 2026	Begroting 2026	Voorjaarsnota 2026	Najaarsnota 2026	Maximaal te subsidiëren 2026
6.1	1.6.123	Subsidieregeling wonen Zuid-Holland	26.865.2000		48.568.789			48.568.789
<i>Subsidieregelingen met een meerjarig subsidieplafond</i>								
6.2	1.6.140	Subsidieregeling gebiedsgerichte uitwerking en samenwerking Ruimtelijke Koers Zuid-Holland			1.500.000			1.500.000
Totaal			26.865.000		0 50.068.789	0	0	50.068.789

Toelichting

Gedeputeerde Staten kunnen door het jaar heen subsidieplafonds vaststellen voor subsidieregelingen, passend binnen de beschikbare budgetten. De peildatum van bovenstaande tabel is 28 augustus 2026. Dat verklaart ook dat in de kolom 'maximaal te subsidiëren 2026' soms nog geen bedrag staat vermeld.

Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland

Begrotingssubsidies 2026 in vergelijking met 2025 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2025	Kadernota 2026	Begroting 2026	Voorjaarsnota 2026	Najaarsnota 2026	Maximaal te subsidiëren 2026
7.1	Jong Leren Eten t.b.v. Programma Voedseleductie			125.000			125.000
7.2	Gemeente Dordrecht t.b.v. recreatiebeheer Nieuwe Dordtse Biesbosch	67.000	67.000				67.000
7.2	Gemeente Dordrecht als rechtsopvolger van Parkschap Nationaal Park De Biesbosch	448.704					
7.2	Gemeente Pijnacker-Nootdorp t.b.v. het beheer recreatiegebied de Dobbepas en Groene Keijzer	347.340					
7.2	Natuur- en recreatieschap IJsselmonde t.b.v. het beheer recreatiegebied	440.568					
7.2	Coöperatief Beheer Groengebieden Midden Delfland (CBG), de rechtsopvolger van het recreatieschap Midden Delfland t.b.v. het beheer recreatiegebied	146.935					
7.2	Natuur- en recreatieschap Groenalliantie Midden-Holland t.b.v. het beheer recreatiegebied	2.216.507					
7.2	Natuur- en recreatieschap Voorne-Putten- Rozenburg t.b.v. het beheer recreatiegebied	1.185.808					
7.2	Voet en fietsveren gemeente Kaag en Braassem, gemeente Krimpenerwaard en gemeente Ridderkerk	71.553	69.000	3.912			72.912
7.2	Jeugdfonds Sport en Cultuur t.b.v. uitvoering samenwerkingsovereenkomst tussen PZH en Jeugdfonds in het kader van sport en Bewegen	100.000					
7.2	Vereniging IVN Zuid-Holland t.b.v. Programma Mens en Natuur	867.091					
7.2	Stichting Zuid-Hollands Landschap t.b.v. Programma De Groene Motor	1.267.765					
7.2	Fonds gehandicaptensport t.b.v. Sportactiviteiten voor mensen met een beperking	90.000					
7.2	Team Sportservice t.b.v. Versterking sport- en beweegaanbod in de openbare ruimte	270.000					
7.2	Gemeente Papendrecht t.b.v. regionale aanpak aangepast sporten	150.000					
7.2	Gemeente Rotterdam t.b.v. Groene Halte - metrohalte Romeynshof	15.000					

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2025	Kadernota 2026	Begroting 2026	Voorjaarsnota 2026	Najaarsnota 2026	Maximaal te subsidiëren 2026
7.2	Gemeente Vlaardingen t.b.v. Groene Halte Vlaardingen – van Dillenburgsingel	15.000					
7.2	Stichting Natuurmonumenten t.b.v. Groene Halte Rhooen	15.000					
7.2	KIMO Nederland en België t.b.v. Landelijke kustdagen			10.000			10.000
7.2	Stichting de Noordzee t.b.v. Boskalis Beach Cleanup Tour			10.000			10.000
7.2	Stichting Sporthelden op School t.b.v. sportief en recreatief bewegen onder jeugd			40.000			40.000
7.2	Stichting Zwem Stimulering t.b.v. Veilig in Zee 2026-2029				280.000		280.000
7.2	Stichting Koninklijke Nederlandse Reddings Maatschappij t.b.v. Ga goed voorbereid het water op				160.000		160.000
7.2	Stichting JOGG t.b.v. Beweegbrigade 2.0				270.000		270.000
7.2	N.V. Verbindion t.b.v. Sport en Defensie maken Weerbaar				80.000		
7.2	Gemeente Pijnacker Nootdorp t.b.v. Compensatie beheer Dobbepas					133.908	133.908
7.3	Gemeente Zuidplas t.b.v. project Restveen	362.500					
7.3	Veenweide Innovatie Centrum t.b.v. project Boeren bij Hoogwater	513.275					
7.3	VP delta t.b.v. innovatieprogramma	400.000					
7.3	LTO Noord t.b.v. het project Zoet Water op de kop van Goeree	182.225					
7.3	Provincie Utrecht t.b.v. Kennisnetwerk Klimaatlim Boeren op veen Groene Hart				66.000		66.000
Totaal		9.172.271	136.000	188.912	856.000	133.908	1.314.820

Toelichting

De begrotingssubsidie aan Gemeente Pijnacker Nootdorp t.b.v. Compensatie beheer Dobbepas voor een bedrag van € 133.908 (beleidsdoel 7-2)

Het betreft een begrotingssubsidie ter compensatie van de subsidiehoogte voor het beheer van recreatiegebieden t.o.v. voorgaande jaren. Vanaf 2026 wordt gewerkt met een nieuwe subsidieregeling voor het beheer van recreatiegebieden. Aanvragers die vanaf 2026 minder subsidie gaan ontvangen ten opzichte van 2025, komen in aanmerking voor tijdelijke compensatie van tweederde van het verschil in 2026 en eenderde van het verschil in 2027. In het geval van de gemeente Pijnacker-Nootdorp is daar sprake van. Dekking voor de provinciale bijdrage komt uit de budgetten die reeds in de begroting beschikbaar zijn gesteld.

Onder beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie duurzame toerisme en sport.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 7-2-1 Recreatie, sport en bewegen.

De provincie Zuid-Holland vindt het belangrijk dat inwoners kunnen inspannen en ontspannen. Daarom wordt geïnvesteerd in een goed netwerk van recreatiegebieden dat bijdraagt aan een gezonde en

bewegingsvriendelijke leefomgeving, in het bijzonder rond de stedelijke agglomeratie. Deze recreatiegebieden zijn openbaar toegankelijk, goed onderhouden en sociaal veilig zijn.

Er zijn alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Er is gekeken naar opdrachtverlening, maar de provincie krijgt geen levering in goederen en/of diensten. Hierdoor valt het niet onder de voorwaarde van een opdracht.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 133.908 en deze op te nemen in de begroting.

Subsidieregelingen 2026 in vergelijking met 2025 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2025	Kadernota 2026	Begroting 2026	Voorjaarsnota 2026	Najaarsnota 2026	Maximaal te subsidiëren 2026
7.1	1.6.96	Subsidieregeling Opruiming drugsafval Zuid-Holland 2021	413.849					
7.1 en 7.2	1.6.128	Subsidieregeling recreatie, toerisme, sport en gezondheid Zuid-Holland	7.790.000		6.565.000			6.565.000
7.2	1.6.109	Subsidieregeling beheer recreatiegebieden Zuid-Holland	6.530.000	34.300.000	17.468.542			51.768.542
Totaal			14.733.849	34.300.000	24.033.542	0	0	58.333.542

Toelichting

Gedeputeerde Staten kunnen door het jaar heen subsidieplafonds vaststellen voor subsidieregelingen, passend binnen de beschikbare budgetten. De peildatum van bovenstaande tabel is 28 augustus 2026. Dat verklaart ook dat in de kolom 'maximaal te subsidiëren 2026' soms nog geen bedrag staat vermeld.

Bijlagen

Bijlage 1 Reserves

inleiding

De totale reserveomvang van de provincie Zuid-Holland bestaat uit de som van de Algemene reserves en de bestemmingsreserves. De Algemene reserves bestaan uit de Algemene vrije reserve en de Bufferreserve Weerstandscapaciteit. Reserves behoren tot het eigen vermogen en zijn vrij te besteden.

In deze bijlage 1 is als eerste een samenvattend overzicht van de Algemene reserves en de bestemmingsreserves (= staat van reserves) opgenomen, waarna ditzelfde overzicht wordt getoond met daarin alle afzonderlijke reserves (= saldo reserves). Ook is op totaalniveau aangegeven welk deel van de reserves juridisch of bestuurlijk verplicht is.

Vervolgens wordt inzicht gegeven in de mutaties van de reserves in het huidige boekjaar en de beleidsdoelen waarop deze mutaties betrekking hebben. Ook is apart inzichtelijk gemaakt welke mutaties er in deze najaarsnota plaatsvinden ten opzichte van de voorjaarsnota.

In het vervolg van deze bijlage 1 is per reserve een informatieblad opgenomen met daarin een toelichting op inhoud en doel, functie, voeding, instellingsjaar, looptijd, en geraamde onttrekkingen en toevoegingen. Omdat de najaarsnota een bijstellingsproduct is zijn in principe alleen de nieuwe mutaties toegelicht.

Staat van reserves

Onderwerp (bedragen x € 1.000)	Saldo per 31-12-2025	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo per 31-12-2026	Saldo per 31-12-2027	Saldo per 31-12-2028	Saldo per 31-12-2029
Algemene reserves	286.894	81.003	-700	368.598	368.215	394.485	453.430
Bestemmingsreserves	542.507	79.476	236.461	385.522	252.998	196.694	177.193
Totaal	829.401	160.480	235.761	754.120	621.213	591.179	630.624

Verloop reserves

Onderwerp (bedragen x € 1.000)	Saldo per 31-12-2025	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo per 31-12-2026	Saldo per 31-12-2027	Saldo per 31-12-2028	Saldo per 31-12-2029
Algemene reserves							
Algemene vrije reserve	212.595	67.203	-700	280.498	280.116	306.385	365.331
Bufferreserve Weerstandscapaciteit	74.300	13.800	0	88.100	88.100	88.100	88.100
Bestemmingsreserves							
Beheerplannen Natura 2000 en PAS	7.502	0	1.500	6.002	4.502	3.002	1.502
Bereikbaarheid	126.677	2.768	26.101	103.343	80.108	61.573	55.669
Egalisatiereserve dbo infrastructuur	5.000	0	1.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Egalisatiereserve lastneming subsidies	24.564	0	13.416	11.149	3.567	1.632	1.132
Geen lege handen voor de landbouw	3.500	0	-94	3.594	2.299	2.000	2.000
Groene ambities	19.733	0	10.279	9.454	3.102	475	475
Interreg-cofinanciering EFRO	2.261	0	1.925	336	179	73	0
Investeringsagenda 2026-2030	120.000	3.450	82.740	40.710	34.360	24.980	15.530
Life Sciences & Health	3.315	0	275	3.040	2.890	2.740	2.740
Meerjarenplan Bodem, ondergrond en grondwater	18.909	612	4.032	15.489	15.029	15.641	16.253

Onderwerp (bedragen x € 1.000)	Saldo per 31-12-2025	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo per 31-12-2026	Saldo per 31-12-2027	Saldo per 31-12-2028	Saldo per 31-12-2029
NatuurNetwerk Nederland	38.284	0	29.318	8.966	1.584	1.584	1.584
Project duurzame ontwikkeling Zuidplaspolder	12.214	0	467	11.747	11.747	10.247	8.346
Reserve Ontwikkelopgave natuur	45.830	3.450	2.847	46.433	11.531	1.699	1.699
Strategische reserve Landelijk gebied als onderdeel van de Investeringsagenda 2026-2030	0	40.000	3.297	36.703	33.878	31.507	31.417
Subsidieregeling Wonen Zuid- Holland	16.882	24.800	31.582	10.100	13.600	13.600	13.600
Versterking economie	21.793	4.397	1.690	24.500	22.625	21.931	21.236
Warmteleiding Warmteling	76.042	0	26.086	49.956	7.997	11	11
Totaal reserves	829.401	160.480	235.761	754.120	621.213	591.179	630.624

Mutaties reserves per beleidsdoel

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Algemene vrije reserve			
- Algemene dekkingsmiddelen	67.203	-700	67.903
Beheerplannen Natura 2000 en PAS			
5-1 Gezonde natuur	0	1.500	-1.500
Bereikbaarheid			
2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen	2.768	25.655	-22.888
2-2 Goed functionerende provinciale infrastructuur	0	446	-446
Bufferreserve Weerstandscapaciteit			
- Algemene dekkingsmiddelen	13.800	0	13.800
Egalisatiereserve lastneming subsidies			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0	318	-318
4-2 Erfgoed en Cultuur	0	2.017	-2.017
6-1 Wonen	0	8.535	-8.535
3-1 Energietransitie	0	1.168	-1.168
7-2 Bevorderen recreatie, duurzame toerisme en sport	0	141	-141
7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat	0	298	-298
5-1 Gezonde natuur	0	938	-938
Egalisatiereserve dbo infrastructuur			
2-2 Goed functionerende provinciale infrastructuur	0	1.000	-1.000
Geen lege handen voor de landbouw			
5-2 Toekomstbestendige landbouw	0	-94	94
Groene ambities			
7-2 Bevorderen recreatie, duurzame toerisme en sport	0	4.073	-4.073
5-1 Gezonde natuur	0	5.269	-5.269

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
5-2 Toekomstbestendige landbouw	0	841	-841
7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat	0	96	-96
Interreg-cofinanciering EFRO			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0	1.925	-1.925
Investeringsagenda 2026-2030			
- Algemene dekkingsmiddelen	3.450	30.250	-26.800
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0	1.000	-1.000
3-1 Energietransitie	0	740	-740
5-1 Gezonde natuur	0	40.000	-40.000
2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen	0	10.500	-10.500
7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid	0	250	-250
Life Sciences & Health			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0	275	-275
Meerjarenplan Bodem, ondergrond en grondwater			
7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid	612	4.032	-3.420
NatuurNetwerk Nederland			
5-1 Gezonde natuur	0	29.318	-29.318
Project duurzame ontwikkeling Zuidplaspolder			
5-1 Gezonde natuur	0	295	-295
7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat	0	173	-173
Reserve Ontwikkelopgave natuur			
5-1 Gezonde natuur	3.450	2.847	603
Strategische reserve Landelijk gebied als onderdeel van de Investeringsagenda 2026-2030			
5-1 Gezonde natuur	40.000	2.841	37.159
5-2 Toekomstbestendige landbouw	0	442	-442
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0	15	-15
Subsidieregeling Wonen Zuid-Holland			
6-1 Wonen	5.800	31.582	-25.782
- Algemene dekkingsmiddelen	19.000	0	19.000
Versterking economie			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	1.397	1.690	-293
3-1 Energietransitie	3.000	0	3.000
Warmteleiding Warmteling			
3-1 Energietransitie	0	26.086	-26.086
Eindtotaal	160.480	235.761	-75.281

Totaal mutaties reserves per beleidsdoel in de Najaarsnota

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Algemene vrije reserve			
- Algemene dekkingsmiddelen	67.203	-5.983	73.186
Bereikbaarheid			
2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen	0	763	-763
2-2 Goed functionerende provinciale infrastructuur	0	117	-117
Bufferreserve Weerstandscapaciteit			
- Algemene dekkingsmiddelen	13.800	0	13.800
Egalisatiereserve dbo infrastructuur			
2-2 Goed functionerende provinciale infrastructuur	0	1.000	-1.000
Geen lege handen voor de landbouw			
5-2 Toekomstbestendige landbouw	0	-430	430
Groene ambities			
5-2 Toekomstbestendige landbouw	0	-66	66
7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat	0	-49	49
5-1 Gezonde natuur	0	-3.635	3.635
7-2 Bevorderen recreatie, duurzame toerisme en sport	0	2.708	-2.708
Investeringsagenda 2026-2030			
3-1 Energietransitie	0	-600	600
- Algemene dekkingsmiddelen	0	11.250	-11.250
NatuurNetwerk Nederland			
5-1 Gezonde natuur	0	-1.584	1.584
Reserve Ontwikkelopgave natuur			
5-1 Gezonde natuur	0	-1.699	1.699
Strategische reserve Landelijk gebied als onderdeel van de Investeringsagenda 2026-2030			
5-1 Gezonde natuur	0	-190	190
5-2 Toekomstbestendige landbouw	0	442	-442
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0	15	-15
Subsidieregeling Wonen Zuid-Holland			
6-1 Wonen	5.800	8.200	-2.400
Versterking economie			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	688	150	538
3-1 Energietransitie	3.000	0	3.000
Warmteleiding Warmteling			
3-1 Energietransitie	0	-14.764	14.764
Eindtotaal	90.491	-4.354	94.846

Beklemdheid reserve

Onderwerp (bedragen x € 1.000)	Saldo reserve 2026	Juridisch verplicht 2026	Bestuurlijk verplicht 2026	Niet verplicht 2026
Algemene reserves	368.598	0	88.100	280.498
Bestemmingsreserves	385.522	104.600	272.000	8.922
Totaal reserves	754.120	104.600	360.100	289.420

Beklemdheid per reserve

Onderwerp (bedragen x € 1.000)	Saldo reserve 2026	Juridisch verplicht 2026	Bestuurlijk verplicht 2026	Niet verplicht 2026
Algemene reserves				
Algemene vrije reserve	280.498	0	0	280.498
Bufferreserve Weerstandscapaciteit	88.100	0	88.100	0
Bestemmingsreserves				
Groene ambities	9.454	2.618	6.836	0
Versterking economie	24.500	3.823	20.677	0
NatuurNetwerk Nederland	8.966	8.966	0	0
Reserve Ontwikkelopgave natuur	46.433	740	45.693	0
Bereikbaarheid	103.343	26.988	67.433	8.922
Beheerplannen Natura 2000 en PAS	6.002	0	6.002	0
Project duurzame ontwikkeling Zuidplaspolder	11.747	360	11.387	0
Interreg-cofinanciering EFRO	336	0	336	0
Meerjarenplan Bodem, ondergrond en grondwater	15.489	0	15.489	0
Egalisatiereserve lastneming subsidies	11.149	11.149	0	0
Geen lege handen voor de landbouw	3.594	0	3.594	0
Life Sciences & Health	3.040		3.040	0
Subsidieregeling Wonen Zuid-Holland	10.100	0	10.100	0
Warmteleiding Warmteling	49.956	49.956	0	0
Investeringsagenda 2026-2030	40.710	0	40.710	0
Egalisatiereserve dbo infrastructuur	4.000	0	4.000	0
Strategische reserve Landelijk gebied als onderdeel van de Investeringsagenda 2026-2030	36.703	0	36.703	0
Totaal reserves	754.120	104.600	360.100	289.420

Bijlage 2 Overlopende passiva (OVP)

Totaaloverzicht

Onderwerp (bedragen x € 1.000)	Saldo per 31-12-2025	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo per 31-12-2026	Saldo per 31-12-2027	Saldo per 31-12-2028	Saldo per 31-12-2029
OVP BDU	19.125	0	449	18.676	12.557	11.810	11.810
OVP Bedrijfsmatig Vastgoed	6.333	0	2.240	4.093	2.077	1.777	1.777
OVP Bermmaatregelen N- wegen	1.694	0	0	1.694	1.694	1.694	1.694
OVP Bijdrage derden aan VIP- NL	507	0	128	379	379	379	379
OVP Bodem 2022	2.248	0	1.213	1.035	153	153	153
OVP Bodem 2023	479	0	239	239	0	0	0
OVP Bodem 2024-2030	4.897	0	1.174	3.723	2.549	1.375	202
OVP Capaciteit Natuurmonitoring	33	0	0	33	33	33	33
OVP Deltaprogramma Zoetwater 2e fase Bergsluis	0	428	428	0	710	710	710
OVP Deltaprogramma Zoetwater 2e fase Brakwaterwinning	0	16	16	0	0	0	0
OVP Deltaprogramma Zoetwater 2e fase Brielse Meer	0	40	40	0	0	0	0
OVP Deltaprogramma Zoetwater 2e fase Waterbank	208	0	88	121	33	33	33
OVP Deltaprogramma Zoetwater 2e fase Waterbuffer Rotterdam	70	0	0	70	70	70	70
OVP E115 Duurzame en circulaire infrastructuur	140	0	0	140	140	140	140
OVP E120 Verkeersveiligheidsmaatregelen	1.296	0	0	1.296	1.296	1.296	1.296
OVP ERTMS	0	1.569	1.569	0	0	0	0
OVP Fietsmaatregelen A4 Burgerveen	2.383	0	0	2.383	2.383	2.383	2.383
OVP Flexpool Rijksbijdrage	386	0	386	0	0	0	0
OVP Flexpool rijksbijdrage 2022	163	0	163	0	0	0	0
OVP Flexpool rijksbijdrage 3e tranche	5.734	0	5.233	501	501	501	501
OVP Impuls Veenweiden	9.839	0	2.700	7.139	1.972	1.972	1.972
OVP Keten en gemeenschappen van de visserijsector	4.425	0	493	3.932	2.657	1.347	487
OVP Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE)	13.976	0	10.837	3.139	9	9	9
OVP Leiden-Katwijk-Noordwijk	168	0	0	168	168	168	168
OVP LIFE IP All4Biodiversity	144	0	144	0	0	0	0

Onderwerp (bedragen x € 1.000)	Saldo per 31-12-2025	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo per 31-12-2026	Saldo per 31-12-2027	Saldo per 31-12-2028	Saldo per 31-12-2029
OVP Maatregel gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties	8.970	0	0	8.970	8.970	8.970	8.970
OVP MIT 2021	737	0	-182	919	919	919	919
OVP MIT 2022	972	0	-300	1.272	1.272	1.272	1.272
OVP MIT 2023	638	0	-90	728	728	728	728
OVP MIT 2024	0	1.473	1.019	454	574	574	574
OVP MIT 2025	907	2.400	1.603	1.703	1.725	1.763	1.763
OVP Naderingsdetectie windturbines	199	0	0	199	199	199	199
OVP Natuurcompensatie HSL zuid	100	0	0	100	100	100	100
OVP NOVEX-gebied ZR 2023	292	0	292	0	0	0	0
OVP NOVI havengebied Rotterdam	35	0	0	35	35	35	35
OVP Ontzorging Maatschappelijk Vastgoed 2e tranche	357	0	357	0	0	0	0
OVP PMR 750 ha	54.328	0	6.294	48.034	30.565	10.460	-3
OVP Programma Natuur 2e Fase	21.573	0	0	21.573	13.740	12.043	12.043
OVP Provinciale maatregelen PAS-melders	6.045	0	0	6.045	6.045	6.045	6.045
OVP Provinciale maatregelen PAS-melders (2024)	15.592	0	0	15.592	15.592	15.592	15.592
OVP Provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied (NPLG)	1.093	0	380	713	713	713	713
OVP RPMLG Land- en Tuinbouw	28.931	6.527	4.962	30.496	25.897	20.791	17.413
OVP RPMLG Landschap en natuurversterking	98.355	19.794	9.401	108.748	96.185	77.254	69.063
OVP RPMLG Water- en Bodemsysteem	17.534	4.795	2.038	20.291	19.016	19.016	11.064
OVP Schone Lucht Akkoord (SLA)	42	0	0	42	42	42	42
OVP Smart Mobility Synchronmode	43	0	0	43	43	43	43
OVP Startup In Residence Intergov 2022	125	0	0	125	125	125	125
OVP Stimulering schoon en emissieloos bouwen	112	0	0	112	112	112	112
OVP Stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021	4.440	0	0	4.440	4.440	4.440	4.440
OVP Tijdelijke regeling bodem onderdeel buitenproportioneel	144	0	144	0	0	0	0
OVP Truckparkings	37	0	0	37	37	37	37

Onderwerp (bedragen x € 1.000)	Saldo per 31-12-2025	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo per 31-12-2026	Saldo per 31-12-2027	Saldo per 31-12-2028	Saldo per 31-12-2029
OVP Uitvoering Aanpak piekbelasting	302	0	0	302	302	302	302
OVP Uitvoeringsprogramma Natuur	8.738	0	8.517	221	221	221	221
OVP Verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	469	0	0	469	469	469	469
OVP Versnellen Natuurinclusief isoleren	10.608	0	1.600	9.008	8.344	8.344	8.344
OVP Woondeals 2022	69	0	0	69	69	69	69
OVP Woondeals 2023	29	0	29	0	0	0	0
OVP Woondeals 2024	697	0	697	0	0	0	0
OVP Zero Emissiebussen ZH-N	1.417	610	610	1.417	1.417	1.417	1.417
Totaal	358.181	37.651	64.913	330.920	267.280	217.948	185.931

Totaal mutaties OVP's per beleidsdoel

OVP naam (bedragen x € 1.000)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
OVP BDU			
2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen	0	449	-449
OVP Bedrijfsmatig Vastgoed			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0	2.240	-2.240
OVP Bijdrage derden aan VIP-NL			
7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat	0	128	-128
OVP Bodem 2022			
7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid	0	1.213	-1.213
OVP Bodem 2023			
7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid	0	239	-239
OVP Bodem 2024-2030			
7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid	0	1.174	-1.174
OVP Deltaprogramma Zoetwater 2e fase Bergsluis			
5-3 Leven met water	428	428	0
OVP Deltaprogramma Zoetwater 2e fase Brakwaterwinning			
5-3 Leven met water	16	16	0
OVP Deltaprogramma Zoetwater 2e fase Brielse Meer			
5-3 Leven met water	40	40	0
OVP Deltaprogramma Zoetwater 2e fase Waterbank			
5-3 Leven met water	0	88	-88

OVP naam (bedragen x € 1.000)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
OVP ERTMS			
2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen	1.569	1.569	0
OVP Flexpool rijksbijdrage 3e tranche			
6-1 Wonen	0	5.233	-5.233
OVP Flexpool Rijksbijdrage			
6-1 Wonen	0	386	-386
OVP Flexpool rijksbijdrage 2022			
6-1 Wonen	0	163	-163
OVP Impuls Veenweiden			
7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat	0	2.700	-2.700
OVP Keten en gemeenschappen van de visserijsector			
5-2 Toekomstbestendige landbouw	0	493	-493
OVP Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE)			
3-1 Energietransitie	0	10.250	-10.250
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0	587	-587
OVP LIFE IP All4Biodiversity			
5-1 Gezonde natuur	0	144	-144
OVP MIT 2021			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0	-182	182
OVP MIT 2022			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0	-300	300
OVP MIT 2023			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0	-90	90
OVP MIT 2024			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	1.473	1.019	454
OVP MIT 2025			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	2.400	1.603	797
OVP NOVEX-gebied ZR 2023			
6-2 Ruimte en landschap	0	292	-292
OVP Ontzorging Maatschappelijk Vastgoed 2e tranche			
3-1 Energietransitie	0	357	-357
OVP PMR 750 ha			
5-1 Gezonde natuur	0	6.294	-6.294
OVP Provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied (NPLG)			
5-1 Gezonde natuur	0	380	-380

OVP naam (bedragen x € 1.000)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
OVP RPMLG Land- en Tuinbouw			
5-1 Gezonde natuur	6.527	3.762	2.765
5-2 Toekomstbestendige landbouw	0	1.200	-1.200
OVP RPMLG Landschap en natuurversterking			
5-1 Gezonde natuur	19.794	9.401	10.393
OVP RPMLG Water- en Bodemsysteem			
7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat	0	2.038	-2.038
5-1 Gezonde natuur	4.795	0	4.795
OVP Tijdelijke regeling bodem onderdeel buitenproportioneel			
7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid	0	144	-144
OVP Uitvoeringsprogramma Natuur			
5-1 Gezonde natuur	0	8.517	-8.517
OVP Versnellen Natuurinclusief isoleren			
5-1 Gezonde natuur	0	1.600	-1.600
OVP Woondeals 2023			
6-1 Wonen	0	29	-29
OVP Woondeals 2024			
6-1 Wonen	0	697	-697
OVP Zero Emissiebussen ZH-N			
2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen	610	610	0
Eindtotaal	37.651	64.913	-27.262

Totaal mutaties OVP's per beleidsdoel in de Najaarsnota

OVP naam (bedragen x € 1.000)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
OVP Bedrijfsmatig Vastgoed			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0	-150	150
OVP Impuls Veenweiden			
7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat	0	-1.000	1.000
OVP Keten en gemeenschappen van de visserijsector			
5-2 Toekomstbestendige landbouw	0	493	-493
OVP MIT 2021			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0	-182	182
OVP MIT 2022			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0	-300	300

OVP naam (bedragen x € 1.000)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
OVP MIT 2025			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0	-143	143
OVP Naderingsdetectie windturbines			
3-1 Energietransitie	0	-199	199
OVP NOVEX-gebied ZR 2023			
6-2 Ruimte en landschap	0	6	-6
OVP PMR 750 ha			
5-1 Gezonde natuur	0	-1.435	1.435
OVP Provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied (NPLG)			
5-1 Gezonde natuur	0	342	-342
OVP RPMLG Land- en Tuinbouw			
5-1 Gezonde natuur	0	3.362	-3.362
5-2 Toekomstbestendige landbouw	0	100	-100
OVP RPMLG Landschap en natuurversterking			
5-1 Gezonde natuur	0	1.445	-1.445
OVP Uitvoeringsprogramma Natuur			
5-1 Gezonde natuur	0	-23	23
Eindtotaal	0	2.316	-2.316

Bijlage 3 Prognose gereedmelding investeringen

Ambitie (bedragen x €1.000)	Begroting 2026 t/m VJN	Mutaties NJN	Begroting 2026 na NJN	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Uitgaven							
2 Bereikbaar Zuid-Holland	171.335	-144.282	27.053	176.720	314.193	471.514	262.217
7 Gezond en veilig Zuid-Holland	0	0	0	17.523	0	0	0
- Overzicht Organisatie	25.762	-18.615	7.147	15.032	14.679	10.090	7.802
Subtotaal	197.097	-162.897	34.200	209.275	328.872	481.604	270.019
Inkomsten							
2 Bereikbaar Zuid-Holland	-107.423	98.340	-9.083	-96.676	-44.948	-42.029	-38.239
Subtotaal	-107.423	98.340	-9.083	-96.676	-44.948	-42.029	-38.239
Totaal investeringskredieten	89.675	-64.557	25.117	112.599	283.924	439.575	231.780

Toelichting

Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland

De mutaties in Ambitie 2 hebben betrekking op 'projecten beheer en onderhoud' en 'projecten aanleg en verbetering'. Die worden per onderdeel in het vervolg van dit hoofdstuk toegelicht.

Projecten aanleg en verbetering

Uitgaven en inkomsten 2026 (Toelichting aanpassen)

In het Programma Zuid-Hollandse Infrastructuur 2026-2041 zijn de wijzigingen op de diverse investeringsprojecten toegelicht.

Voor het onderdeel aanleg en verbetering geldt dat het bedrag aan te activeren investeringsuitgaven in 2026 voor zo'n € 144 miljoen wordt verlaagd en wordt doorgeschoven naar latere jaren. Het bedrag aan in 2026 te activeren ontvangsten (bijdragen van derden in provinciale investeringen) wordt verlaagd met zo'n € 65 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt doordat de verwachte activering in 2026 van het HOV net (€ 92 miljoen) en het knooppunt bij Leiden (€2,5 miljoen) wordt doorgeschoven naar 2027.

Projecten beheer en onderhoud - uitgaven en inkomsten 2026

Binnen het Programma Zuid-Hollandse Infrastructuur, onderdeel beheer en onderhoud, verschuiven we een bedrag van € 2,1 miljoen aan investeringslasten naar 2027 en latere jaren. Dit betreft de afronding van een aantal projecten, welke niet meer in 2026 plaats gaan vinden. De inkomsten die we verschuiven bedragen € 0,1 miljoen.

Overzicht Organisatie

Het MeerJarenOnderhoudsPlan gebouwen is geactualiseerd aan de hand van een 0-meting van de aannemer. Dit heeft geresulteerd in een gewijzigde fasering van de investeringen. In 2026 is € 18,6 miljoen doorgeschoven naar volgende jaren.

Bijlage 4 Statenbesluit

Bijlage 5 Moties en amendementen

Bijlage 6 Afkortingenlijst

ACCEZ	Accelerating Circular Economy Zuid-Holland
ANLb	Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer
Asv	Algemene Subsidieverordening Zuid-Holland
AWZI	Afvalwaterzuivingsinstallatie
BBL	Bureau Beheer Landbouwgronden
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
Bibob	Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BPL	Bijzonder Provinciaal Landschap
BRE	Bestuurlijke Regionale Ecosysteem
BRIKS	Bouwen, Reclame, Inrit, Kappen en Slopen
BRO	Basis Registratie Ondergrond
BRP	Basisregistratie Personen
BZK	ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CdK	Commissaris der Koning
CES	Cluster-energie Strategieën
CID	Central Innovation District
CLINSH	CLean INland SHipping
DBI	Dienst Beheer Infrastructuur
DCMR	DCMR Milieudienst Rijnmond
DMS	Datamanagementsysteem
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
EBZ	Economic Board Zuid-Holland
EC	Europese Commissie
ECRN	European Chemical Regions Network
EGTC	European Grouping of Territorial Cooperation
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EMU	Economische en Monetaire Unie
EU	Europese Unie
EVZ	Ecologische verbindingzones
EZK	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Fido	wet Financiering decentrale overheden
FLIE	Field Lab voor industriële elektrificatie
GC	Gebiedscoöperatie
GIS	Geografische Informatie Systeem
GLB	Europese Gemeenschappelijke Landbouwbeleid
GLB NSP	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid Nationaal Strategisch Plan
GS	(College van) Gedeputeerde Staten
GVC	Goederenvervoercorridor
GvG	Grond-voor-Grond
HCA	Human Capital akkoord Zuid-Holland
HIC	Haven Industrie Complex

HOV	Hoogwaardig openbaar vervoer
HZH	Houdstermaatschappij Zuid-Holland B.V.
I&W	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
IBP	Interbestuurlijk programma
IBP-VP	Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland
IBP-VP-HUV	Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland Hollands-Utrechtse Veenweiden
IBP-VP-ZWD	Interbestuurlijk Programma Zuidwestelijke Delta
Interreg	Interregionale samenwerking
IODS	Integrale ontwikkeling Delft-Schiedam
IPO	Interprovinciaal Overleg
IQ	InnovationQuarter
IRP	Integraal Ruimtelijk Project
IVN	Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid
IVRI's	Intelligente verkeersregelininstallaties (IVRI's)
JTF	Just Transition Fund
KPI's	Kritische Prestatie-indicatoren
KRW	Kaderrichtlijn Water
LDO	Landelijke Databank Overstromingsinformatie
LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale
LNv	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LSH	Life Science en Health
LUMC	Leids Universitair Medisch Centrum
MER	Milieueffectrapport
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MIT	MKB Innovatiestimulering Topsectoren
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MoVe	Mobiliteit en Verstedelijking
MRA	Metropoolregio Amsterdam
MRB	Motorrijtuigenbelasting
MRDH	Metropoolregio Rotterdam Den Haag
MVO	Meerjarenprogramma versterking omgevingsveiligheid
NBC	Natuurbeheer-collectief
NDW	Nationaal Dataportaal Wegverkeer
NLS	Nationale Limes Samenwerking
NNN	Natuurnetwerk Nederland
NO2	Stikstofdioxide
NOVI	Nationale Omgevingsvisie
NOVEX	Nationale Omgevingsvisie Extra
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NPRZ	Nationaal Programma Rotterdam Zuid
NSP	Nationaal Strategisch Plan

OMS	Onderhouds Management Systeem
OV	Openbaar vervoer
OVP	Overlopende passiva
P&C	Planning en Control
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PFAS	Poly- en perfluoralkylstoffen
pMIEK	Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat
PMR	Project Mainportontwikkeling Rotterdam
POP	Platteland Ontwikkelings Programma
PRG	Provinciale Recreatiegebieden
PS	(College van) Provinciale Staten
PZE	Programma Zuid-Hollands Economie
PZH	provincie Zuid-Holland
PZI	Programma Zuid-Hollandse Infrastructuur
RBO	Regionaal Bestuurlijk Overleg
R-net	Randstad-net
RES	Regionale Energie Strategie
RH2INE	Rhine Hydrogen Integration Network of Excellence
RIEC	Regionale Informatie Expertise Centrum
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMP	Regionale Mobiliteitsplannen
RNIZ	Regionale Netwerken voor Zuid-Holland
RodS	Recreatie om de Stad
ROM-D	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden
ROR	Richtlijn Overstromingsrisico's
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
RZG	Rotterdam Zoetermeer Gouda
SEOP	Stichting Educatieve Orkestprojecten
Srg	Subsidieregeling Groen
SLA	Schone Lucht Akkoord
SPUK	Specifieke uitkering
SWUNG	Samen Werken aan de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TBM	Terrein Beheer Model
TEU	Twenty Feet Equivalent
TBO	Terreinbeherende organisaties
UPG	Uitvoeringsprogramma Groen
USK	Uitnamestrategiekader
UvW	Unie van Waterschappen
UWO	Uitwerkingsovereenkomst
UWV	Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen
VFF	Vroege Fase Financiering
VHR	Vogel- en Habitatrichtlijn
VIC	Veenweide Innovatie Centrum

VIP-NL	Nationaal Veenweide Innovatieprogramma
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VTH	Vergunningen, Toezicht en Handhaving
VWS	ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
VZHG	Vereniging van Zuid-Hollandse Gemeenten
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WHW	Wet Herverdeling Wegenbeheer
Wm	Wet milieubeheer)
Wob	Wet openbaar bestuur
Woo	Wet open overheid
Wro	Wet ruimtelijke ordening
ZHOV	Zuid-Hollandse Omgevingsverordening
ZH-PLG	Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied
ZZS	Zeer Zorgwekkende Stoffen